

Samen leven in Almere

Monitor sociale cohesie

2003

Gemeente Almere

O O S T V E E N

Beleidsonderzoek en Advies

Colofon

Deze monitor sociale cohesie is een coproductie van:

Gemeente Almere, dienst Concernstaf, Afdeling Onderzoek en Statistiek.
Postbus 200, 1300 AE Almere.

Onderzoeker: dhr. M.V. Tuynman.

Telefoon: (036) 539 9762. Fax (036) 539 9981.

E-mail: mtuynman@almere.nl.

Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

Elbertbos 1, 7543 GV Enschede.

Onderzoeker: dhr. P. Oostveen.

Telefoon (053) 430 5596. Fax (053) 435 9181.

E-mail: paul@oostveen.net.

Opdrachtgever:

Gemeente Almere, dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.

Contactpersoon: mevr. H. Knol.

Telefoon (036) 549 1583.

E-mail: infodmo@almere.nl.

Met dank aan de begeleidingsgroep:

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling: J. de Groot, D. Hattenberg,

R.Hogervorst, H.Knol, M.Miedema.

Dienst Sociale Zaken: F.G.M. Jansen.

Vormgeving:

Omslag: Gemeente Almere, Afdeling Gegevensmanagement, team Visual.

Foto omslag: Maarten Feenstra, Prospero content specialist, Almere.

Vormgeving binnenwerk: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

Drukwerk: Febodruk, Enschede.

**Overname uit dit rapport is toegestaan,
mits de bron duidelijk wordt vermeld.**

Voorwoord

Voor u ligt de eerste editie van de Monitor Sociale Cohesie in Almere.

In 2000 constateerden onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam dat het met de sociale cohesie in Almere nog niet zo slecht gesteld was, maar zij waarschuwden dat maatregelen nodig waren om dit zo te houden, gezien de sterke groei die Almere doormaakt. In 2001 stelde de gemeenteraad het actieprogramma sociale cohesie vast, enkele tientallen maatregelen om de sociale cohesie in de stad te versterken. Of deze het gewenste effect hebben en of de sociale cohesie in Almere vooruit gaat, leest u in dit onderzoek.

Deze monitor verschijnt tegen het einde van de looptijd van het tweejarig actieprogramma. Ten tijde van dit schrijven moet in de gemeenteraad nog besloten worden over het al dan niet voortzetten van een deel van het programma. Deze monitor is als instrument zeer waardevol om een vinger aan de sociale pols van onze stad te houden om te bezien of inwoners van Almere zich hier thuisvoelen, kunnen deelnemen aan de maatschappij en zich in staat gesteld zien om initiatieven te ondernemen. Gezien de groeiopgave waar Almere nog voor staat, zijn dit onontbeerlijke zaken om met elkaar een volwaardige, volwassen en leefbare stad te vormen.

*Wim Faber
Wethouder Maatschappelijke Ontwikkeling
November 2003*

Visie sociale cohesie

Deze monitor is opgesteld op basis van een visie op sociale cohesie. De visie is opgesteld door de kenniskring van projectleiders betrokken bij het actieprogramma sociale cohesie en vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders.

De visie op sociale cohesie wordt hieronder weergegeven.

Almeerse visie op sociale cohesie

De onderzoekers Schuyt en Deben geven in hun onderzoek¹¹⁾ een aantal mooie theoretische definities van sociale cohesie in een wetenschappelijke context. In de praktijk bleek echter behoefte aan een werkdefinitie; een richting of missie waarmee concreet vorm gegeven kon worden aan het programma. De groep projectleiders, de kenniskring genaamd, kwam overeen om langs de volgende visie te werken:

Almere is een stad gebouwd op IJsselmeerklei. Met pioniersgeest is zij door mensenhanden opgetrokken. Aanvankelijk bedoeld als overloopgebied heeft zij zich ontwikkeld tot een stad die er van zichzelf mag zijn. De inwoners leven er in gezins- en familieverband, zijn lid van een vereniging en doen betaalde of vrijwillige arbeid. Zij leven er hun leven: van jong tot oud, geboren in Nederland of elders. Het geheel aan private en maatschappelijke initiatieven ‘veroorzaakt’ een bepaalde mate van sociale samenhang. Deze wordt vormgegeven door inwoners zelf, organisaties en de overheid. Talloze ontmoetingen vinden plaats in de buurt, op school of op het werk- soms vluchtig, terugkerend - op eigen initiatief, of vanuit instellingen vormgegeven.

Sociale Cohesie is daar: een rijk of minder rijk, netwerk aan contacten waarmee sociale ontwikkeling en ontplooiing centraal staan. Sociale Cohesie verwijst naar:

- *thuis voelen: mentale binding aan doelgroep, buurt of stad.*
- *deelnemen: aan (vrijwillige) arbeid, verenigingsleven of politiek.*
- *initiatieven nemen: van zorg voor burens tot pleiten voor of realiseren van nieuwe voorziening.*

Door tal van maatschappelijke ontwikkelingen wordt de Sociale Cohesie onder inwoners gestimuleerd of afgeremd: werkgelegenheid, migratie, culturele diversiteit, aanwezigheid van voorzieningen enz. Zij ontstaat door mensen zelf en kan niet door maatschappelijke instellingen of door de overheid worden gemaakt. Zij verwijst naar een ‘nice state of being’. Sociale Cohesie wordt geschraagd en kan zich ontwikkelen door een bepaalde mate van sociale infrastructuur zoals bijvoorbeeld scholen en buurtcentra maar ook alle informele contacten en netwerken die er tussen bewoners bestaan. In het ondersteunen en faciliteren van de sociale infrastructuur ligt het aangrijpingspunt voor maatschappelijke instellingen en organisaties om sociale cohesie te stimuleren. Zij ondersteunen initiatieven van een diversiteit aan bewoners die Almere rijk is, met gevoel voor vragen en noden die er - vaak op kleinschalig niveau - leven in de maatschappij. Tevens zetten zij initiatieven op waar die niet vanzelf ontstaan.

Naast deze algemene uitgangspunten geeft elk van de projecten een eigen en unieke uitwerking aan sociale cohesie, op een bepaalde manier, voor een bepaalde groep en in een eigen context. Kennis over de resultaten en effecten van deze projecten dienen door te werken in het programma, zodat deze preciseerd, scherper afbakent en nieuwe inzichten oplevert die aanleiding kunnen zijn voor het starten van nieuwe projecten en het herijken van bestaand beleid.

NB De **noten** in dit rapport verwijzen naar literatuur (cijfernoten) en kanttekeningen (tekstnoten) op de laatste pagina's.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Visie sociale cohesie	4
Inhoudsopgave	5
Samenvatting	6
Hoofdstuk 1. Inleiding	9
1.1 Actieprogramma sociale cohesie	9
1.2 Meetbaar maken van beleid	9
1.3 Uitvoering van het onderzoek	10
1.4 Gebruikte bronnen	10
1.5 Opzet van deze rapportage	11
Hoofdstuk 2. Thuisvoelen	12
2.1 Thuisvoelen in de samenleving	12
2.2 Thuisvoelen in de stad	13
2.3 Thuisvoelen in de wijk	15
Hoofdstuk 3. Deelnemen	18
3.1 Onderwijsdeelname	18
3.2 Betaald werk	18
3.3 Vrijwilligerswerk	19
3.4 Politieke betrokkenheid	19
3.5 Sportdeelname	19
3.6 Cultuurparticipatie	20
3.7 Sociale contacten	21
3.8 Totaalbeeld	23
Hoofdstuk 4. Initiatieven nemen	24
4.1 Medeverantwoordelijkheidsgevoel	24
4.2 Initiatieven in de buurt	24
4.3 Zorg voor burens	25
Hoofdstuk 5. Sociale infrastructuur	27
5.1 Voorzieningen voor kinderen en jeugd	27
5.2 Overige voorzieningen	28
5.3 Totaalbeeld	30
Hoofdstuk 6. Uit de boot vallen	31
6.1 Werkloosheid en inkomen	31
6.2 Leefbaarheid	32
6.3 Criminaliteit en veiligheidsbeleving	34
6.4 Sociaal isolement	35
6.5 Totaalbeeld	36
Hoofdstuk 7. Projecten actieprogramma sociale cohesie	37
7.1 Projecten voor kinderen tot 12 jaar	37
7.2 Projecten voor jongeren vanaf 12 jaar	39
7.3 Projecten voor jongeren die uit de boot vallen	45
7.4 Projecten vrijwilligerswerk	49
7.5 Project voor senioren	51
Hoofdstuk 8. Multicultureel Almere	53
8.1 Inkomen, arbeid en opleiding	53
8.2 Gezin en huishouden	54
8.3 Maatschappelijke en sociale participatie	55
8.4 Voorzieningen	56
8.5 Totaalbeeld	57
Literatuurverwijzingen en noten	58
Wijkindeling Almere	binnenzijde omslag (achterin)

Samenvatting

1 Inleiding (p.9)

- In 2001 stelde de gemeente Almere een actieprogramma sociale cohesie vast. Gekozen werd voor een positief beleid, vooral gericht op versterking van de sociale infrastructuur.
- Deze monitor geeft een beeld van de resultaten van de afzonderlijke projecten, specifieke ontwikkelingen op het terrein van elk project en vooral ook algemene ontwikkelingen op gebied van sociale cohesie in Almere.
- Het onderzoek is zoveel mogelijk gebaseerd op bestaande bronnen zoals registraties en enquêtes, aangevuld met enkele groepsgesprekken.
- Bij de hoofdstukindeling is aangesloten bij de kernthema's uit de Almeerse visie op sociale cohesie.

2 Thuisvoelen

Thuisvoelen in de samenleving (p.12)

- De meeste Almeeders hebben hun plekje in de samenleving kunnen vinden.
- Met name mensen zonder werk kampen met gevoelens van waardeloosheid en zinloosheid.
- Relatief veel allochtonen hebben niemand om vertrouwelijk mee te praten.

Thuisvoelen in Almere (p.13)

- Toch lijken allochtonen over het algemeen in Almere goed te aarden. Zo zijn er relatief veel bewoners van Surinaamse herkomst die zich 'Almeerder' in hart en nieren voelen.
- De betrokkenheid bij de woonomgeving is in Almere de afgelopen jaren wel afgenomen.
- Met name jonge volwassenen voelen zich niet zo bij de stad betrokken.

Thuisvoelen in de wijk (p.15)

- Almeeders voelen over het algemeen weinig binding met hun buurt en buurtgenoten.
- In Almere Haven daarentegen zijn mensen wel gehecht aan hun buurt.
- Desondanks is de wijk het belangrijkste identificatieniveau voor Almeeders.
- De kwaliteit van relaties met burens is voor Almeeders van doorslaggevend belang voor hoe prettig ze in hun buurt wonen.

3 Deelnemen

Onderwijsdeelname (p.18)

- Almeeders zijn over het algemeen wat minder hoog opgeleid dan bewoners van andere steden.

Betaald werk (p.18)

- De arbeidsparticipatie in Almere is hoog.
- Er zijn veel tweeverdieners.
- Er is nog steeds veel uitgaande pendel.

Vrijwilligerswerk (p.19)

- Ouders met kinderen doen vaker dan gemiddeld vrijwilligerswerk.
- De helft van de vrijwilligersorganisaties heeft voldoende vrijwilligers.

Politieke betrokkenheid (p.19)

- De helft van de Almeeders is niet geïnteresseerd in de lokale politiek.
- De opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen vertoont een dalende trend en zakte voor het eerst tot onder de helft.

Sportdeelname (p.19)

- Zeven op de tien Almeeders doen aan sport.
- Het percentage leden van sportverenigingen daalt al jaren.

Cultuurparticipatie (p.20)

- Vergeleken met veel andere steden heeft Almere binnen de eigen gemeentegrenzen niet veel te bieden wat betreft cultuur en vermaak.
- De helft van de Almeeders heeft een festival in Almere bezocht.

Sociale contacten (p.21)

- Almeeders zijn maatschappelijk actief.
- Ze gaan echter minder uit en richten zich meer op familie dan op vrienden.
- Er zijn relatief weinig eenpersoonshuishoudens in Almere. Dit aandeel stijgt, hoewel langzaam.

4 Initiatieven nemen

Medeverantwoordelijkheidsgevoel (p.24)

- Er zijn maar weinig Almeeders die zich niet medeverantwoordelijk voelen voor hun buurt.

Initiatieven in de buurt (p.24)

- Veel mensen zijn bereid om zich incidenteel en op individuele basis voor de buurt in te zetten.
- Collectieve of structurele buurtacties trekken duidelijk minder mensen.
- In het algemeen zijn bewoners van huurwoningen minder actief voor hun buurt.

Zorg voor burens (p.25)

- Zorg voor burens die zelf dingen niet meer kunnen komt weinig voor onder de jongere leeftijdsgroepen, maar senioren helpen hun burens tamelijk veel.
- Meer in het algemeen komt mantelzorg onder alle leeftijdsgroepen voor.

5 Sociale infrastructuur

- Zes op de tien Almeeders mist wel één of meerdere voorzieningen in zijn of haar buurt.
- In nieuwe wijken en wijken die ver van de centrumgebieden afliggen zijn dat er meer.

Voorzieningen voor kinderen en jeugd (p.27)

- Van de Almeerders met kinderen mist eenderde speelgelegenheden in de buurt en één op de 10 staat op de wachtlijst voor een peuterspeelzaal.
- Jongeren hebben behoefte aan ontmoetingsplekken in Almere, waarin buurthuizen en jongerencentra deels kunnen voorzien.
- Allochtonen maken minder dan gemiddeld gebruik van peuterspeelzalen, terwijl ze vaker dan gemiddeld kinderopvang of een basisschool in de buurt missen.

Overige voorzieningen (p.28)

- Almeerders met kinderen maken veel gebruik van de bibliotheek, CKV en sportverenigingen.
- Ook hoger opgeleiden gaan vaker dan gemiddeld naar bibliotheek, CKV en sportvereniging.
- Allochtonen maken minder dan gemiddeld gebruik van buurthuizen en sportverenigingen, terwijl ze vaker dan gemiddeld sport- en recreatievoorzieningen in de buurt missen.

6 Uit de boot vallen

- Jonge bewoners van huurwoningen ervaren de meeste buurtproblemen en lager opgeleide allochtonen zijn vaker werkzoekend, arbeidsongeschikt of hebben te weinig contacten.
- In de drie centrumgebieden en de Staatsliedenwijk komen meer problemen voor die wijzen op groepen die 'uit de boot vallen'.

Werkloosheid en inkomen (p.31)

- De Almeerse bevolking hoort tot de welvarendste en actiefste van de 25 grootste gemeenten.
- Alleenstaanden en eenoudergezinnen hebben vaker een minimuminkomen.
- Alleenstaande allochtonen zijn vaker werkzoekend of arbeidsongeschikt.
- Meer dan een kwart van de 55-64-jarigen is arbeidsongeschikt, allochtonen vaker dan autochtonen.

Leefbaarheid (p.32)

- Verloedering en overlast komen volgens Almeerders ongeveer evenveel voor als elders.
- Almeerders ervaren meer overlast van groepen jongeren dan bewoners van vergelijkbare steden. Jongeren hebben zelf veel overlast van groepen jongeren.

Criminaliteit en veiligheidsbeleving (p.34)

- Almeerders voelen zich veiliger dan elders.
- Over het algemeen komen er weinig geweldsdelicten voor in Almere, hoewel er meer mensen bedreigd worden.
- Vooral jonge vrouwen voelen zich onveilig op straat.

Sociaal isolement (p.35)

- Er zijn aanwijzingen dat er meer Almeerders in een sociaal isolement verkeren dan elders.
- Allochtonen, en met name van de eerste generatie, vinden vaker dat ze te weinig contacten hebben buiten werk en gezin.

7 Projecten actieprogramma sociale cohesie

Projecten voor kinderen tot 12 jaar (p.37)

- In vier wijken in Almere zijn *Brede Scholen* ontstaan, die samen 1902 leerlingen omvatten. De cultuurparticipatie in deze wijken lag voor de start iets onder het gemiddelde.
- Het project *Sport en school* wil sportdeelname stimuleren. In 2003 zijn 959 basisschoolleerlingen bereikt, waarvan 30% een sportkennismakingscursus ging volgen. Onder hen waren er 85 die nog niet sportten. Een kwart van de deelnemers overweegt lid te worden van een vereniging.

Projecten voor jongeren vanaf 12 jaar (p.39)

- In het kader van *jongerenparticipatie* zijn de jongeren-, tiener- en Roefelraad al enige tijd actief, terwijl ook in de vier stadsdelen jongerenplatforms worden opgericht. Het JPA-fonds subsidieerde in 2003 11 activiteiten.
- De jongerenwebsite *AlmereRulez* trekt dagelijks 20.000 bezoekers. Van alle jongeren van 13-17 jaar heeft 61% deze site bezocht. De site draagt bij aan sociale contacten en is daarnaast een belangrijke informatiebron voor de gebruikers.
- Het project *sportbuurtwerk* ging in oktober 2003 van start in de Molenbuurt.
- Op gebied van *uitgaansvoorzieningen* is Het Pakhuis in de zomer van 2003 geopend en worden in het Stadshart diverse nieuwe voorzieningen gerealiseerd.

Projecten voor jongeren die uit de boot vallen (p.45)

- In januari 2003 is een eerste convenant getekend tussen gemeente en provincie over de inzet van Bureau *Jeugdzorg*.
- Met een groot aantal preventieprojecten in het kader van *Jongeren en Veiligheid* zijn duizenden jongeren van ongeveer 10-18 jaar bereikt.

Projecten vrijwilligerswerk (p.49)

- Er is een aandachtsfunctionaris aangesteld en een beleidsplan en plan van aanpak opgesteld. In 2003 vond een eerste meting plaats van de vrijwilligersmonitor.
- In juli 2003 is een stimuleringsfonds vrijwilligersactiviteiten gestart. Binnenkort verschijnen een overzicht van de subsidiemogelijkheden en sociale kaart.
- Diverse projecten zoals FreeFlex en Platform GGZ zijn gestart. Kleurrijk Talent is voortgezet.

Project voor senioren (p.51)

- Het project *Contact vol betekenis* is opgezet met als doel eenzaamheid bij 55-plussers zoveel mogelijk te voorkomen. De betrokken ouderen en instanties hebben in april 2003 de eerste stappen gezet om te komen tot een plan van aanpak.

8 Multicultureel Almere

Inkomen, arbeid en opleiding (p.53)

- Vergeleken met bewoners van buitenlandse herkomst in andere steden gaat het op sociaal-economisch vlak goed met de Almeerse allochtonen. Ten opzichte van het Almeers gemiddelde blijven ze nog wel achter.
- Vooral de bewoners van Antilliaanse en Marokkaanse herkomst hebben sociaal-economische achterstanden.

Gezin en huishouden (p.54)

- Iedere etnische groep houdt er eigen gezinsvormingspatronen op na: Antillianen en Surinamers trouwen minder, Turken en Marokkanen trouwen eerst voordat ze kinderen krijgen.
- Alle allochtonengroepen hebben over het algemeen meer kinderen dan gemiddeld.

Maatschappelijke en sociale participatie (p.55)

- Aan sommige sociaal-maatschappelijke activiteiten nemen allochtonen over het algemeen minder deel, zoals aan politiek, cultuur, sport en vrijwilligerswerk.
- Anderzijds zorgen ze gemiddeld vaker voor mensen in hun omgeving en doen ze meer mee aan activiteiten van maatschappelijke bewegingen.

Voorzieningen (p.56)

- Alle etnische minderheidsgroepen missen meer voorzieningen in de wijk dan gemiddeld.
- Turkse en Marokkaanse Almeerders missen vooral winkels en speelgelegenheden voor kinderen en jongeren en sport- en recreatiemogelijkheden buitenshuis. Surinaamse en Antilliaanse Almeerders missen vooral horeca- en uitgaansgelegenheden.

1. Inleiding

1.1 Actieprogramma sociale cohesie

In 2000 verscheen een grootschalig onderzoek van de Universiteit van Amsterdam naar sociale cohesie in Almere. De onderzoekers constateerden dat het met de sociale cohesie niet slecht was gesteld, maar dat het altijd beter kan en vooral, dat het de opgave is om de situatie zo goed mogelijk te houden.¹¹⁾

Op basis van het onderzoek en van een werkconferentie met maatschappelijke organisaties en inwoners heeft de gemeente een jaar later een uitgebreid actieprogramma sociale cohesie vastgesteld, onder de titel 'Samen leven in Almere'. Het actieprogramma bestaat uit een groot aantal projecten (deels nieuw maar deels ook al langer bestaand), die samen de sociale cohesie in Almere de komende jaren zouden moeten bevorderen. De gemeente heeft met het actieprogramma nadrukkelijk gekozen voor een positief sociale cohesie beleid, gericht op versterking van de sociale infrastructuur. De opzet was dat daarmee gunstige randvoorwaarden worden geschapen en burgers worden aangemoedigd bindingen aan te gaan en eigen kwaliteiten en vermogens te benutten. Hoewel positief en preventief beleid voorop stond, werd ook probleemgericht beleid ingezet om 'mensen weer aan boord te halen'.¹³⁾

Het actieprogramma vermeldde tevens dat er een monitor moest komen van het gehele programma en van sociale cohesie in Almere. Daarmee moeten de effecten van het beleid in kaart worden gebracht en kan regelmatig worden bekeken waar het beleid moet worden bijgesteld. Analooq aan het actieprogramma wordt in de monitor veel aandacht besteed aan positieve indicatoren. Voor u ligt de eerste editie van de Monitor sociale cohesie.

1.2 Meetbaar maken van beleid

Sociale Cohesie is niet maakbaar, het ontstaat als gevolg van talloze ontwikkelingen op onder meer maatschappelijk, demografisch en economisch gebied. In Almere zijn daarbij ook de voortdurende groei van het aantal inwoners en het bouwen van nieuwe wijken van grote betekenis. Het actieprogramma Sociale Cohesie is erop gericht om de sociale

cohesie in Almere te versterken. Elk van de tientallen projecten doet dit op eigen wijze in diverse onderdelen van de samenleving in Almere. Alle projecten samen geven een impuls aan de sociale cohesie in Almere.

Het is niet eenvoudig (sociaal) beleid meetbaar te maken. Resultaten van projecten zijn vaak wel te benoemen, maar da langere termijn effecten zoals het versterken van de sociale cohesie zijn lastiger, omdat er zoveel andere factoren op van invloed zijn. Om projecten te evalueren, continueren of te veranderen is het echter wel van belang om zoveel mogelijk inzichtelijk te maken wat de bijdrage van dit beleid aan de beoogde effecten is. Het is geen exacte wetenschap, maar het doorlopen van de volledige beleidscyclus maakt dat inzichten vergroot worden en daardoor het beleid beter aansluit bij problemen en vraagstukken in de lokale samenleving.

De manier waarop de beleidscyclus werkt en de rol van onderzoek daarbij wordt geïllustreerd met een voorbeeld in onderstaand schema. Op basis van een eerdere inventarisatie van sociale cohesie zijn beleidsdoelstellingen vastgesteld en concrete projecten gekozen, zoals bijvoorbeeld het project sportbuurtwerk. Het project heeft onder meer tot doel de participatie te vergroten, in eerste instantie in de pilotwijk (Molenbuurt). Wanneer dat project wordt uitgevoerd wordt al vrij snel het resultaat zichtbaar: er deden bijvoorbeeld 75 jongeren mee waarvan 50 uit de 'doelgroep'. Dat directe resultaat zou uiteindelijk moeten leiden tot specifieke ontwikkelingen, onder meer blijvend vergroten van sportparticipatie onder jongeren in de Molenbuurt. Uiteindelijk moet dit project, samen met alle andere projecten uit het actieprogramma, bijdragen aan versterking van de sociale cohesie in Almere. Die sociale cohesie wordt echter nadrukkelijk niet alleen beïnvloed door gemeentelijk (en ander) beleid, maar ook door de algemene ontwikkelingen. Zo zou het bijvoorbeeld mogelijk zijn

dat 'de' sociale cohesie in Almere de komende jaren verslechtert, terwijl de inspanningen van de gemeente toch succes hadden. Zonder actieprogramma sociale cohesie was de verslechtering dan nog groter geweest. Algemene ontwikkelingen hebben enige invloed op het directe resultaat (de mate waarin de doelgroep kan worden bereikt), een grotere invloed op de specifieke ontwikkelingen en een heel grote invloed op de sociale cohesie in het algemeen. Dat maakt het moeilijk om de effecten van beleid op de samenleving te isoleren, vooral op de algemene ontwikkelingen in Almere.

In deze monitor vindt u een groot aantal indicatoren, die meten op drie verschillende niveaus:

- *resultaat*: het directe resultaat van de projecten.
- *specifieke ontwikkelingen* als effect van het project, en aansluitend op de projectdoelen.
- *algemene ontwikkelingen*: hoe ontwikkelt zich de sociale cohesie in Almere?

De specifieke en algemene ontwikkelingen laten zien hoe het er op dit moment voorstaat en kunnen aanleiding zijn om projecten bij te stellen op basis van actuele informatie. Tevens kunnen zij worden gebruikt om de effecten van het actieprogramma in kaart te brengen. De meetdata van indicatoren waarmee algemene en specifieke ontwikkelingen worden beschreven zijn echter zodanig, dat het actieprogramma daarop nog geen invloed kan hebben gehad. Dit deel van de analyse moet dan ook grotendeels worden beschouwd als een nulmeting. Omdat resultaten meestal sneller en gemakkelijker kunnen worden verzameld kunnen bij veel projecten de resultaten al wel meetbaar worden gemaakt.

De huidige status en eerste resultaten van de projecten, maar ook een beschrijving van specifieke ontwikkelingen op die terreinen, vindt u in hoofdstuk 7. De algemene ontwikkelingen worden beschreven in de andere hoofdstukken.

1.3 Uitvoering van het onderzoek

Voordat een begin werd gemaakt met de uitvoering van de eerste meting, is een uitvoeringsplan ontwikkeld. Dit plan van aanpak is gemaakt door Oostveen Beleidsonderzoek en Advies in nauwe samenwerking met de projectleiders en het bureau Onderzoek & Statistiek van de gemeente Almere. In het uitvoeringsplan wordt onderscheid gemaakt tussen indicatoren voor de algemene ontwikkeling (sociale cohesie en de sociale infrastructuur in het algemeen) en indicatoren voor resultaten en specifieke ontwikkelingen (gericht op deelaspecten en nauw aansluitend bij de specifieke projecten).³⁸⁾ In de loop van 2003 zijn de gegevens verzameld en geanalyseerd. Deze monitor is tot stand gekomen als coproductie van het bureau Onderzoek & Statistiek van de Gemeente Almere en Oostveen Beleidsonderzoek en Advies uit Enschede. Voor overleg over de opzet van de rapportage en bespreking van conceptteksten is een begeleidings-

groep ingesteld (zie colofon op p.2). Daarnaast is de monitor regelmatig besproken in de kenniskring van projectleiders. Ook veel andere onderzoekers en beleidsmedewerkers, zowel binnen als buiten de gemeente Almere, hebben bijgedragen aan deze monitor door onder meer mee te denken over de opzet, bestanden beschikbaar te stellen en teksten te beoordelen.

1.4 Gebruikte bronnen

De monitor sociale cohesie is niet gebaseerd op een enkele onderzoeksmethode (zoals een enquête), maar maakt gebruik van verschillende bronnen. Voor een belangrijk deel gaat het om bestaand materiaal dat al eerder voor andere doeleinden was verzameld, zoals onderzoeksrapporten, achterliggende databestanden en bestaande registraties. Daarnaast zijn enkele nieuwe instrumenten ingezet speciaal voor deze monitor, zoals een aantal groepsgesprekken en een enquête op de jongerenwebsite AlmereRulez. De in het kader van sociale cohesie relevante informatie uit de verschillende bronnen is samengebracht en in onderlinge samenhang geanalyseerd. Het resultaat van die analyse vindt u in deze monitor.

De verschillende bronnen worden in deze paragraaf kort samengevat. Vanuit drie typen onderzoeksgegevens is informatie verwerkt: registraties, enquêtes en groepsgesprekken.

Registraties

Registraties zijn in veel gevallen een gemakkelijk toegankelijke bron voor een monitor. Ze geven een 'objectief' (niet persoonlijk ingekleurd) beeld van een situatie en kunnen worden verwerkt zonder dat een tijdsinvestering van betrokken burgers nodig is (het invullen van een enquête). Bovendien omvatten registraties in principe alle deelnemers of activiteiten en geen steekproef. Veel relevante registraties worden door Onderzoek & Statistiek jaarlijks verwerkt in het kader van de Sociale Atlas van Almere en zijn veelal vanuit die publicatie gebruikt.

Een andere vorm van registraties zijn de projectregistraties die worden bijgehouden in het kader van de projecten uit het actieprogramma sociale cohesie. Deze registraties bevatten informatie over deelnemers en/of activiteiten en worden meestal bijgehouden in het kader van een evaluatie van het betreffende project. De evaluaties en/of achterliggende projectregistraties zijn mede gebruikt in het kader van de monitor sociale cohesie.

Enquêtes

Registraties zijn wel relatief eenvoudig te verwerken, maar zijn niet altijd beschikbaar. Bovendien zeggen ze niets over de beleving door bewoners. Sommige aspecten van sociale cohesie (zoals thuis voelen, behoefte aan meer contacten) zijn alleen via een enquête meetbaar te maken. Met een enquête is het bovendien gemakkelijker dwarsver-

banden te leggen tussen meerdere aspecten of met persoonskenmerken zoals leeftijd, inkomen, etniciteit en dergelijke.

In Almere worden regelmatig grootschalige bewoners-enquêtes gehouden, zowel door de gemeente (zoals de Wijkpeiling en Stads-enquête) als door anderen (zoals de gezondheids-enquêtes en politiemonitor). Deze enquêtes bevatten veel vragen die inzicht geven in aspecten van sociale cohesie en zijn dan ook op veel plekken in deze monitor gebruikt. Daarbij zijn niet alleen de onderzoeks-publicaties gebruikt, maar soms ook extra analyses uitgevoerd op de achterliggende databestanden. Daarnaast is in het kader van de beschrijving van het project AlmereRulez een korte bezoekers-enquête geplaatst op deze jongerenwebsite.

Groepsgesprekken

Als aanvulling op de registraties en enquêtes zijn in juni 2003 zes groepsgesprekken gehouden met inwoners van Almere. In dergelijke gesprekken is het mogelijk door te vragen naar het verhaal achter de cijfers, motieven van bewoners en de manier waarop de bewoners Almere beleven. Er hebben twee gesprekken plaatsgevonden met volwassenen, twee gesprekken met jongeren in twee verschillende leeftijdsgroepen en twee gesprekken met jongeren die actief zijn in het kader van de Roefelraad (groep 7-8 van de basisschool) en de jongeren-/tienerraad en Who's Next (ongeveer 13-16 jaar). Elk van de gesprekken duurde ongeveer twee uur. In de gesprekken is gesproken over thuis voelen in Almere en in je woonbuurt, sterke en zwakke punten van Almere, initiatieven nemen en vrijetijdsbesteding. In de gesprekken met de Roefelraad en jongeren-/tienerraad en Who's Next is daarnaast ook gesproken over redenen om mee te doen met deze vormen van jongerenparticipatie en ervaringen daarmee. De gesprekken zijn geleid door drie verschillende onderzoekers van het bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Almere, Almere Marktonderzoek Advies en Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.

De resultaten van de groepsgesprekken zijn duidelijk herkenbaar aan groene kaders met de tekst 'Bewoners van Almere over: ...'.

1.5 Opzet van deze rapportage

Hoofdstukindeling

In de structuur van de monitor is er voor gekozen om aan te sluiten bij de visie op sociale cohesie, zoals opgesteld door de projectleiders en vastgesteld door het college (zie p.4). In deze visie nemen drie aspecten een belangrijke plaats in:

- *Thuis voelen*: mentale binding aan stad, buurt of bevolkingsgroep.
- *Deelnemen*: aan (vrijwillige) arbeid, verenigingsleven of politiek.

- *Initiatieven nemen*: van zorg voor burens tot pleiten voor of realiseren van een nieuwe voorziening.

Sociale cohesie kan zich mede ontwikkelen door een bepaalde mate van *sociale infrastructuur*. Zoals eerder vermeld is in Almere vooral gekozen voor een positief sociale cohesie beleid, maar natuurlijk moet er ook aandacht zijn voor mensen die niet mee kunnen komen en *uit de boot vallen*.

De monitor sociale cohesie is zoveel mogelijk geoperationaliseerd binnen de hier genoemde kernthema's. In de hoofdstukken 2 tot en met 6 wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan thuis voelen, deelnemen, initiatieven nemen, sociale infrastructuur en uit de boot vallen.

In hoofdstuk 7 wordt vervolgens stilgestaan bij de verschillende projecten uit het actieprogramma sociale cohesie. Met name worden besproken de verschillende projecten gericht op jongeren, de projecten gericht op vrijwilligerswerk en een project gericht op eenzaamheidsbestrijding bij ouderen. Enkele andere projecten worden niet beschreven omdat er nog onvoldoende informatie beschikbaar is, anders dan wat al was vermeld in de algemene hoofdstukken. In hoofdstuk 7 wordt enerzijds aandacht besteed aan de huidige status en eerste resultaten van de projecten en anderzijds aan de specifieke ontwikkelingen op het betreffende terrein.

Tot slot wordt in hoofdstuk 8 een beeld geschetst van de positie van allochtone bewoners in Almere.

Algemene opzet en gebruik van noten

Elk hoofdstuk begint met een zeer korte samenvatting, waarna in verschillende paragrafen de verschillende thema's worden behandeld. In deze publicatie is gekozen voor een zeer bondige rapportage, en dus een grote informatiedichtheid. Het voordeel daarvan is dat veel informatie op een relatief beperkt aantal pagina's bijeen kon worden gebracht. Een nadeel is dat het niet altijd mogelijk is alle nuances weer te geven. Voor uitgebreidere informatie over een specifiek onderwerp moeten wij u verwijzen naar de gebruikte statistische en onderzoeksrapportages. Daarbij kunt u gebruik maken van noten: cijfernoten voor verwijzingen naar gebruikte literatuur en databestanden en letternoten voor extra toelichtingen of uitweidingen. U vindt alle noten terug op de laatste pagina's van deze publicatie.

In een aantal gevallen worden gegevens per wijk weergegeven in de vorm van kaarten. In deze kaarten vindt u wel de wijknummers, maar was geen ruimte voor de wijknamen. Met behulp van de uitvouwbare achterflap achterin deze monitor kunt u deze namen echter gemakkelijk opzoeken.

2. Thuisvoelen

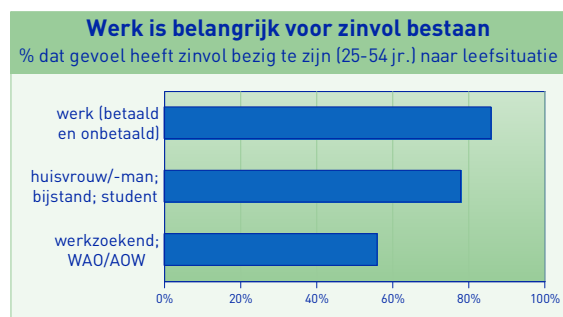
Voelen Almeerders zich thuis in hun wijk, in de stad, in de samenleving in het algemeen? Daarover gaat dit hoofdstuk. De meeste Almeerders hebben hun plekje in de samenleving kunnen vinden, maar met name mensen zonder werk kampen met gevoelens van waardeloosheid en zinloosheid. Relatief veel allochtonen hebben niemand om vertrouwelijk mee te praten. Toch lijken allochtonen over het algemeen in Almere goed te aarden. Zo zijn er relatief veel bewoners van Surinaamse herkomst die zich 'Almeerder' in hart en nieren voelen. De betrokkenheid bij de woonomgeving is in Almere de afgelopen jaren wel afgenomen. Met name jonge volwassenen voelen zich niet zo bij de stad betrokken. Behalve in Almere Haven voelen Almeerders over het algemeen weinig binding met hun buurt en buurtgenoten. Toch is de wijk hun belangrijkste identificatieniveau en is de kwaliteit van relaties met burens van doorslaggevend belang voor hoe prettig ze in hun buurt wonen.

2.1 Thuisvoelen in de samenleving

Almeerders vinden het hebben van werk belangrijk voor een zinvol bestaan

Ongeveer vijf op de zes Almeerders tussen de 24 en 54 jaar oud heeft het gevoel zinvol bezig te zijn; een op de zes heeft het gevoel van niet. Voor het gevoel zinvol bezig te zijn is het voor Almeerders belangrijk om werk te hebben: andere zaken als herkomst, opleiding en geslacht zijn van minder belang. Mensen die werk verrichten (ook parttimers en mensen die buitenshuis onbetaald werken) hebben relatief vaak het gevoel zinvol bezig te zijn. Dat toont de grafiek hiernaast.^{a)}

Opmerkelijk is dat werkende Almeerders van Surinaamse, Marokkaanse of Turkse herkomst (74%) minder vaak vinden dat zij zinvol bezig zijn dan werkende Almeerders van Nederlandse of Antilliaanse herkomst (87%).^{1) 18)}

Bron: GGD volwassenenquête 2001.^{b)}

Mensen met werk hebben meer gevoel van eigenwaarde

Minder dan één op de tien (7%) van de Almeerders kampt met problemen van gevoelens van waardeloosheid.^{c)} Ook voor het gevoel van eigenwaarde is werk (betaald of onbetaald, vol- of deeltijd) van groot belang. Van de werkenden heeft 5% problemen met hun gevoel van eigen-

Bewoners van Almere over: Thuisvoelen in de maatschappij

Voelen de inwoners zich thuis in Almere? Waarom wel of niet? Om daar meer over te weten te komen zijn zes groeps gesprekken gehouden met volwassenen, jongeren en tieners. De resultaten zijn illustratief voor de beleving van bewoners en worden in kaders weergegeven.

We vroegen de bewoners wat thuis voelen voor hen betekent. Wanneer voel je je thuis?

- Als je je veilig voelt, niet wordt lastiggevalen
- Als je jezelf kunt zijn, je op je gemak voelt
- Als je kinderen zich prettig voelen
- Als je je buurtbewoners en je omgeving kent (maar voor iemand anders ook: 'als ik in de stad loop en niemand ken, dat vind ik zálíg')
- Het huis waar je woont, en je tuin
- Genoeg ruimte en groen om je heen
- Gezelligheid en mensen om je heen
- Een schone en nette omgeving

Jongeren voegden daar nog aan toe:

- (Veel) jongeren om je heen
- Als er een fijne sfeer is
- Als er genoeg te doen is: uitgaan, bezigheden
- Goede vrienden en familie (in de buurt)
- Een plek om buiten te kunnen zitten, zonder weggestuurd te worden
- Bereikbaarheid (o.a. openbaar vervoer)
- Voldoende variatie (mensen en voorzieningen)

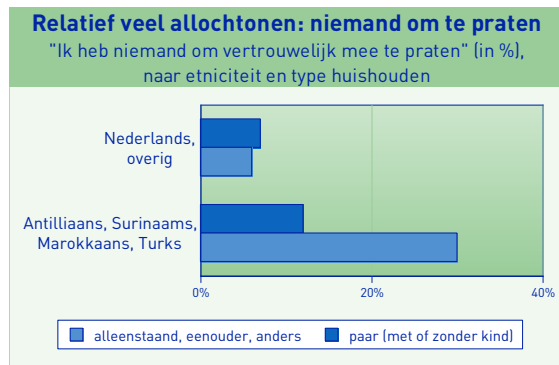
Niet alles kun je ook terugvinden in Almere. Bewoners vinden dat er genoeg ruimte, groen en rust zijn. Sommige bewoners voelen zich erg thuis in Almere, maar anderen hebben er spijt van dat ze ooit zijn gekomen. Sommige bewoners waarderen de rust; anderen missen ontzettend de drukte van (bijvoorbeeld) Amsterdam.

Jongeren vinden dat er wel veel jongeren zijn en veel rust, maar ze missen voldoende om te doen.

waarde, tegen 11% van de huisvrouwen en – mannen en maar liefst 27% van de rest (studenten en scholieren, bijstands- en uitkeringsgerechtigden, arbeidsongeschikten en werkzoekenden). Werkende Almeerders die gescheiden of verweerd zijn hebben vaker last van een gering gevoel van eigenwaarde dan werkenden met een relatie of werkenden die nog alleenstaand zijn. De etniciteit maakt geen verschil.^{1) 18) e)}

Veel mensen van buitenlandse herkomst hebben niemand om vertrouwelijk mee te praten

Zo'n 7% van de Almeerders tussen de 24 en 54 jaar oud heeft niemand om vertrouwelijk mee te praten; dat is ongeveer op het Flevolandse gemiddelde. Er zijn echter beduidend meer Almeerse mannen en vrouwen van Surinaamse, Antilliaanse, Marokkaanse of Turkse herkomst die niemand hebben om vertrouwelijk mee te praten (17%). In deze etnische groepen zijn het vooral degenen zonder partner die met niemand vertrouwelijk kunnen praten.^{1) 18)}

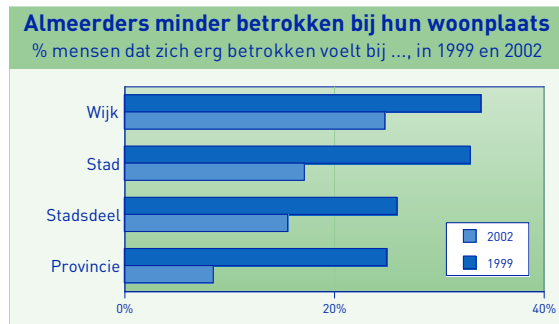

Bron: GGD volwassenenquête 2001.^{e)}

2.2 Thuisvoelen in de stad

Betrokkenheid Almeerders bij woonplaats afgenomen

Ten opzichte van 1999 voelen Almeerders zich op alle schaalniveaus (de wijk, het stadsdeel, de stad, de provincie) over het algemeen minder sterk betrokken bij hun woonplaats. Een gunstige ontwikkeling is wel dat minder mensen zich *helemaal niet* betrokken voelen. De wijk is nog steeds het belangrijkste identificatieniveau. Anno 2002 voelen zich ongeveer evenveel Almeerders

Bron: Stadsenquêtes 1999 en 2002 (18+).

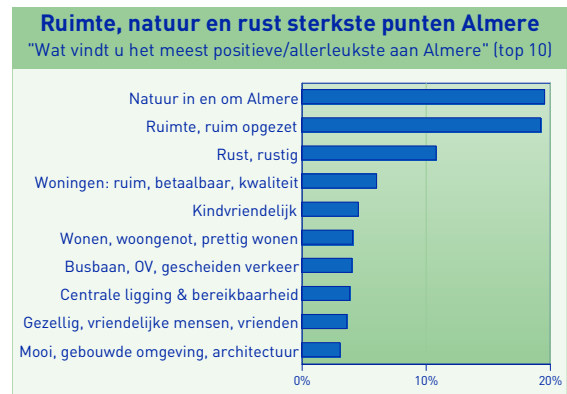
erg betrokken bij Almere als bij hun stadsdeel. De betrokkenheid bij de provincie Flevoland daalde het sterkst. Zie de grafiek hiernaast.^{19) 24)} Het is niet duidelijk waarom Almeerders zich minder betrokken voelen bij hun woonomgeving. De afgenomen betrokkenheid is overigens geen uniek Almeers verschijnsel: in meer steden daalde de betrokkenheid bij de woonomgeving.^{d)}

Veel allochtonen zijn trots op Almere

Slechts één op de vijf Almeerders is er niet trots op om in Almere te wonen, de helft 'een beetje' en ruim eenderde is gewoon trots op Almere. Bewoners van buitenlandse herkomst zijn er duidelijk trotser op dat ze in Almere wonen dan bewoners met de Nederlandse etniciteit: zes op de tien Surinaamse, Hindoestaanse en Turkse Almeerders zijn er trots op om in Almere te wonen, dat is tweemaal zoveel als gemiddeld. Ook zijn oudere bewoners over het algemeen trotser op Almere dan jongere bewoners. Een kwart van de adolescenten is niet trots op Almere. De bewoners van Almere Buiten zijn iets minder trots op Almere dan de bewoners van andere stadsdelen. Er is vooralsnog geen 'harde' verklaring voor het feit dat Almeerders van Surinaamse en Turkse herkomst trotser op hun woonplaats zijn dan gemiddeld. Mogelijk hangt het ermee samen dat suburbanisatie bij deze groepen –anders dan bij autochtone Nederlanders– pas recent op gang is gekomen. De verhuizing uit de stadsvernieuwingswijken van de grote steden naar Almere zou voor Surinamers en Turken tegenwoordig meer een statusstijging kunnen inhouden dan voor autochtonen. Deze statusstijging, gesymboliseerd door hun verhuizing naar Almere, zou hen dan met trots vervullen.^{f)}

Groen, ruimte en rust nog steeds de sterkste punten van Almere

De natuur, de ruimte en de rust zijn de drie aspecten van Almere die door de meeste bewoners het meest worden gewaardeerd. Ook de woning, de 'kindvriendelijkheid' van de stad en 'het wonen' worden ervaren als sterke kanten van Almere, zoals de grafiek toont. Ten opzichte van 1999 worden de ruimte en de natuur iets minder vaak genoemd en de kindvriendelijkheid vaker.²⁴⁾

Bron: Stadsenquête 2002.

Elk aspect wordt met name door een bepaalde groep Almeerders gewaardeerd, zoals blijkt uit dit overzicht:

Welke Almeerders waarderen wat?		
Positiefste/ allerleukste	Het meest gewaardeerd door:	Omdat:
Groen, water, natuur in en om Almere (20%)	Bewoners van Almere Haven (29%)	Almere Haven het 'groenste' stadsdeel is.
Ruimte (19%)	Huishoudens met hoge inkomens (30%)	Mensen met hoge inkomens vaker in grote, vrijstaande huizen wonen in ruim opgezette wijken waardoor ze meer ruimte ervaren en waarderen.
Rust (10%)	Allochtonen (24%)	Veel van hen komen uit hectische wijken met gehorige, krappe woningen.
Woningen, wonen (9%)	Huishoudens met hoge inkomens (13%)	Mensen met hoge inkomens zich betere en grotere woningen kunnen veroorloven.
Kindvriendelijkheid (5%)	Huishoudens met kinderen (7%)	De "kindvriendelijkheid" van de woonomgeving voor startende gezinnen een belangrijke overweging is bij de keuze voor een woning.

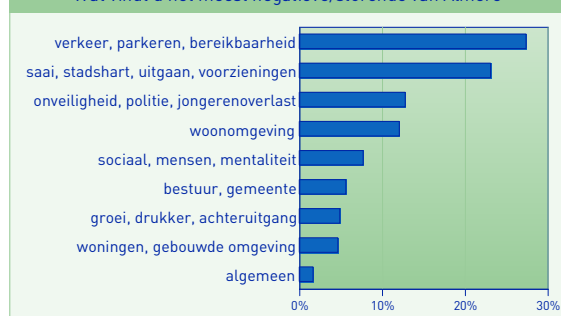
Bron: Stadsenquête 2002.

Files, onveiligheid en parkeren grootste ergernissen van Almeerders

Zijn Almeerders tamelijk eensgezind over de sterke punten van Almere, over de negatieve kanten zijn de meningen verdeeld. Het meest genoemd worden zaken die met het verkeer te maken hebben: de files (8%), parkeren (te weinig of betaalde plekken), en snelheidsbeperkingen

De negatieve punten: verkeersproblemen en sfeer

"Wat vindt u het meest negatieve/storende van Almere"

Bron: Stadsenquête 2002.

binnen Almere (beide 6%). Maar ook storen relatief veel mensen zich aan onveiligheid en criminaliteit (6%) en aan groepjes jongeren (5%). Ook het –in hun ogen– ongezellige stadshart en het ontbreken van horeca, sfeer, winkels en andere voorzieningen is voor veel Almeerders een storende factor.

Opmerkelijk is dat met name Almeerders van Marokkaanse of Surinaamse herkomst zich storen aan groepjes hangende jongeren: 11% van hen, tegen 5% gemiddeld.

Ten opzichte van 1999 ergeren duidelijk meer mensen zich aan verkeersproblemen. Dit hangt vooral samen met de invoering van het betaald parkeren, maar ook met het feit dat men in 1999 nog nauwelijks klaagde over de vele drempels en rotonden. Daarnaast storen duidelijk meer mensen dan enkele jaren geleden zich aan de woonomgeving, met name aan zwerfvuil, omwonenden en onderhoud van de openbare ruimte.

Bewoners van Almere over: Thuisvoelen in Almere

De meeste volwassenen in Almere zijn daar niet geboren, maar verhuisden erheen. In de groeps-gesprekken werd daarvoor als belangrijkste reden genoemd de beschikbaarheid en relatief lage prijzen en korte wachttijden voor de woningen. Almeerders worden dan ook wel omschreven als 'Amsterdammers die weggevlucht zijn'.

Ook in deze gesprekken werd gesproken over de positieve en negatieve punten van Almere. Als sterke kanten werden onder meer genoemd:

- betaalbare woningen (hoewel met name de jongeren klagen over de lange wachttijden)
- natuur ('ook al is het geen echte')
- centrale ligging, dichtbij Amsterdam
- verkeerssituatie ('hier kan ik mijn kinderen ten minste op straat laten spelen')

Bewoners noemen echter ook veel nadelen:

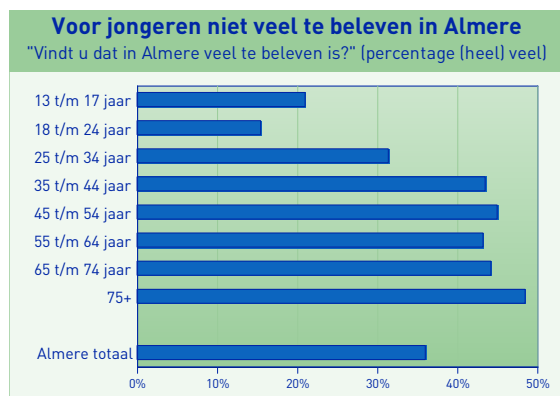
- beperkte en eenzijdige uitgaansleven (zowel door jongeren als volwassenen genoemd)

- verpaupering en slecht onderhoud (zowel in openbare ruimtes als privé)
- toenemende onveiligheid (veel genoemd)
- Almere is een slaapstad: overdag erg stil
- aanwezigheid en gedrag van snel groeiende groepen allochtone bewoners
- saamhorigheid tussen bewoners ontbreekt
- geen sfeer: 'Sfeer, dat hebben ze hier niet'.

'Almere is zo nuchter, het heeft geen gevoel' Veel bewoners werken buiten Almere. Ze denken dat als er meer mensen in Almere zouden werken de band met de woonplaats sterker wordt. Overigens noemen verschillende volwassenen én jongeren Almere Haven prettiger dan Almere Stad. De sfeer vinden ze er gemoeidelijker. Wegenpatroon en bouwstijl hebben iets natuurlijkers en de havenkom is gezellig. Almere wordt sowieso niet als eenheid beschouwd, 'het zijn drie dorpen' met elk een eigen sfeer en eigen bewoners.

Jongeren vinden dat er niet veel te beleven is in Almere

Bijna vier op de tien Almeerders vindt dat er (heel) veel te beleven is in Almere en één op de acht bewoners vindt dat er veel te weinig te beleven is in de stad. Adolescenten vinden dat er niet veel te beleven is in Almere en over het algemeen geldt dat hoe ouder men is, hoe meer men vindt dat er veel te beleven is in Almere.

Bron: Stadsenquête 2002 (13+).

Voor Nederlandse volwassen Almeerders valt er meer te beleven in Almere dan voor allochtone volwassenen. Iets meer Havenaren dan bewoners van andere stadsdelen vinden dat er veel te beleven valt in Almere.

Wie voelt zich thuis in Almere?

De tabel hieronder vat samen wie zich meer of minder thuisvoelt in de stad. Vooral onder bewoners van Surinaamse herkomst zijn er relatief veel die zich 'Almeerder' in hart en nieren voelen. Hoe ouder men is, hoe meer men zich thuisvoelt in de stad. Jongeren en bewoners van Almere Buiten voelen zich minder thuis in Almere: ze voelen zich minder bij Almere betrokken, ze zijn minder trots op om er te wonen en ze vinden dat er weinig te beleven is in de stad.^{18) 24)}

Welke Almeerders voelen zich het meest thuis?	
Leeftijd	
18-24 jaar	-
25-44 jaar	.
45-64 jaar	+
65 jaar en ouder	+
Etniciteit	
Nederlands, Nederlands Indisch	.
Surinaams	+
anders	.
Stadsdeel	
Almere Haven	.
Almere Stad West	.
Almere Stad Oost	.
Almere Buiten	-

Bron: Stadsenquête 2002 (18+).

Score gebaseerd op betrokkenheid bij Almere, trots zijn op Almere en 'er is veel te beleven in Almere'. Een plus of min betekent significant meer of minder dan gemiddeld.

2.3 Thuisvoelen in de wijk

Almeerders raken meer gehecht aan hun buurt naarmate ze er langer wonen

Begin 2002 zei iets meer dan de helft van de Almeerders (58%) gehecht te zijn aan zijn of haar buurt. Dat is niet weinig, maar in de meeste andere steden zijn meer bewoners gehecht aan hun buurt. Ter vergelijking: in 2000 was 56% van de Eindhovenaren gehecht aan hun buurt en maar liefst 73% van de Leidenaren en Haarlemmers.⁸⁾ Dat relatief weinig Almeerders aan hun buurt gehecht zijn, heeft vooral te maken met het feit dat de stad nog zo kort bestaat: naarmate Almeerders langer in een buurt wonen, zijn ze er meer aan gehecht. In de nieuwere wijken, de Staatsliedenwijk en Centrum Almere Stad is minder dan de helft van de bewoners aan hun wijk gehecht. In wijken met veel vrijstaande woningen en in Almere Haven -waar mensen over het algemeen lang wonen- zijn daarentegen veel mensen gehecht aan hun buurt.

Almeerders zijn wel tevreden, maar niet enthousiast over hun buurt

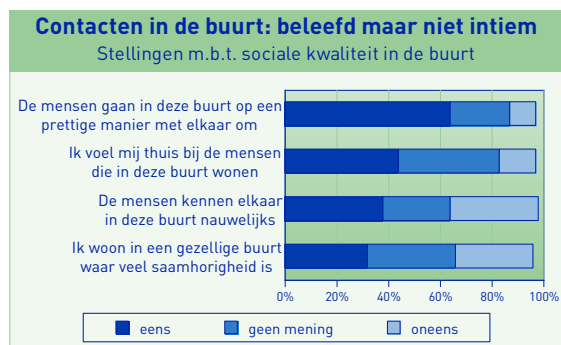
De Almeerse wijken zijn volgens bewoners niet onprettig om in te wonen: slechts een kleine minderheid (8%) vindt de buurt uitgesproken onprettig om in te wonen. De algemene waardering voor de buurt kan echter ook in een rapportcijfer uitgedrukt worden. De Almeerders geven gemiddeld een 6,8 voor hun buurt: dat is lager in andere steden met meer dan 100.000 inwoners. Senioren zijn meer tevreden over hun buurt dan gemiddeld, adolescenten minder. Ook zijn Almeerders die zich tot de Nederlandse etniciteit rekenen iets tevredener over hun buurt dan mensen uit andere etniciteiten. Wijken waar bewoners tevreden over zijn, zijn de Vogelhorst en Noorderplassen, de Velden, De Gouwen, De Meenten, De Grienden en de Parkwijk. Minder tevreden zijn bewoners van de Staatsliedenwijk, de Regenboogbuurt en de Stedenwijk.

Wat bepaalt hoe tevreden Almeerders over hun buurt zijn?

De Wijkpeiling toonde aan dat de allerbelangrijkste factor die bepaalt hoe prettig Almeerders hun buurt vinden de kwaliteit van relaties met buurtgenoten is. In wijken waar bewoners elkaar niet kennen, geen saamhorigheid ervaren en buurtgenoten niet prettig met elkaar omgaan zijn bewoners ontevreden over hun buurt. De tevredenheid over de eigen woning is de tweede belangrijke factor. Op de derde plaats komt de mate waarin verschillende etnische groepen erin slagen om in een wijk harmonieus met elkaar om te gaan. Zaken als zwerfvuil, vernielingen, criminaliteit of verkeersoverlast spelen een ondergeschikte rol.

Grootstedelijke manier van leven in Almere

Over het algemeen onderhouden buurtbewoners in Almere beleefde, maar enigszins anonieme contacten met elkaar. De sociale kwaliteit van het “buurtleven” is in Almere op hetzelfde niveau als in de grote steden Amsterdam, Den Haag en Utrecht. Daarmee is het lager dan in de andere steden waarmee we vergelijken. Dit relatief lage niveau betekent niet dat er in de Almeerse wijken veel spanningen zijn. Men kent de buurtbewoners niet zo goed en ervaart weinig saamhorigheid in de wijk, maar veel bewoners vinden dat zij wel op een prettige manier met elkaar omgaan. Dat toont onderstaande grafiek.

Bron: *Wijkpeiling Almere, 2001.*

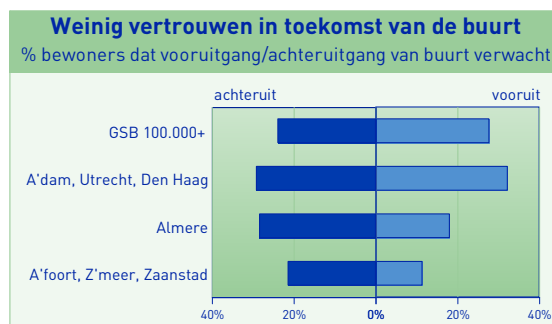
Deze beschrijving gaat niet op voor grote delen van Almere Haven, waar wel een hechte gemeenschap is ontstaan. Ook in Muziekwijk Zuid en in de villawijken kennen veel bewoners elkaar op een prettige manier. In Centrum Almere Stad, de Danswijk, de Staatsliedenwijk, de Seizoenenbuurt en de Regenboogbuurt zijn bewoners minder te spreken over de contacten in de buurt. Vooral jongeren en allochtonen zijn minder dan gemiddeld tevreden over de kwaliteit van sociale contacten in hun buurt. Ze voelen zich minder thuis in hun buurt. Jongeren en allochtonen hebben over het algemeen niet een buurtgebonden leefstijl: zij richten zich meer op contacten met leeftijdsgenoten, ongeacht de buurt waar deze wonen. Ook kan het erop duiden dat buurtbewoners jongeren en allochtonen in zekere mate uitsluiten van het buurtleven.

Voelen allochtonen zich thuis in de wijk?

De vraag of Almeerse mannen en vrouwen van buitenlandse herkomst uitgesloten worden van het buurtleven is niet eenduidig te beantwoorden. Hoewel het aandeel allochtonen in Almere snel stijgt, zijn er over het algemeen weinig etnische spanningen in de Almeerse wijken. Over het algemeen weerspiegelen etnische spanningen vooral het onbehagen van blanke Almeeders in oudere wijken met veel huurwoningen. In dit type wijken is het aandeel allochtonen gemiddeld tot hoog. Doordat succesvollere allochtonen suburbaniseren, wonen er ook veel allochtonen in nieuwe wijken met voornamelijk eengezins grondgebonden koopwoningen. In dit soort wijken zijn er minder etnische spanningen dan gemiddeld.

Almeeders hebben niet veel vertrouwen in de toekomst van hun buurt

De snelle groei van de stad vervult niet alle Almeeders met trots en vertrouwen, maar roept bij een deel onbehagen en wantrouwen op. De grafiek hieronder toont dat er in vergelijking met andere steden in Almere relatief veel mensen denken dat hun buurt achteruit zal gaan, terwijl het percentage mensen dat vooruitgang, terwijl het percentage mensen dat vooruitgang voor de buurt verwacht weliswaar groter is dan in enkele steden die niet in het grotestedenbeleid vallen, maar lager dan in de andere steden.

Bron: *Wijkpeiling Almere 2001; ISEO, 2e meting.*
GSB 100.000+ zijn de grotere GSB-gemeenten.²⁾

Voor dit geringe vertrouwen dienen zich drie verklaringen aan:

- Almeeders die denken dat de buurt achteruit zal gaan maken zich vooral zorgen over criminaliteit. Hoewel het criminaliteitsniveau in Almere relatief laag is, stijgt het snel en verandert ook het karakter van de criminaliteit: met de groei van de stad deden ook nieuwe, ‘hardere’ vormen van criminaliteit hun intrede.
- Mensen kiezen vaak voor Almere vanwege de rust en het groen. Door de snelle groei wordt de stad groter, anoniemer, de bevolkingssamenstelling verandert, er komt meer overlast, en groen moet plaats maken voor nieuwe wijken of voorzieningen. Dat geeft een gevoel van achteruitgang.
- In sommige wijken hebben bewoners het gevoel dat er te weinig aandacht wordt besteed aan de oudere wijken en te veel aan nieuwbouw en wat zij ervaren als ‘prestigeprojecten’ (zoals het Kasteel en Omniworld).

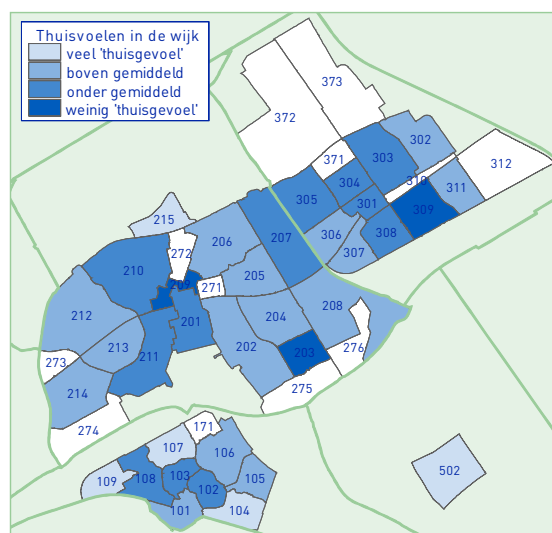
Wijken waar bewoners overwegend positief gestemd zijn over de toekomst zijn De Meenten, De Velden en de nieuwe wijken Literatuurwijk, Tussen de Vaarten en de Oostvaarders- en Eilandbuurten. Nieuwe wijken zijn in de eerste jaren nog niet ‘af’ en er zijn ook nog weinig voorzieningen. Relatief veel mensen verwachten dat de buurt achteruit zal gaan in De Werven, de Molenbuurt, de Bouwmeesterbuurt en de Regenboogbuurt.

Eén op de vijf Almeerders bezoekt wel eens een buurtfeest

Eén op de vijf Almeerders bezoekt wel eens een buurtfeest, vooral Almeerders tussen de 25 en 64 jaar. Senioren gaan nauwelijks naar buurtfeesten. In de villawijken Vogelhorst/Noorderplassen gaat maar liefst 59% wel eens naar een buurtfeest. In de Vogelhorst, waar geen voorzieningen zijn, is dit ook praktisch de enige manier om met de buurt iets te doen. Ook in de Literatuurwijk, De Velden en De Gouwen worden buurtfeesten relatief goed bezocht (ongeveer één derde van de bewoners). In de Danswijk, de Staatsliedenwijk en de Bouwmeesterbuurt bezoekt maar één op de tien bewoners wel eens een buurtfeest.

In welke wijken voelen bewoners zich thuis?

Tezamen geven de vijf hierboven besproken indicatoren een beeld van de mate waarin bewoners zich thuisvoelen in hun wijk. Het resultaat is weergegeven in de kaart hiernaast. In de villawijken en in De Meenten, De Grienden en De Gouwen voelen bewoners zich meer thuis dan elders in Almere, terwijl in de Staatsliedenwijk, de Danswijk en de Regenboogbuurt bewoners zich minder thuisvoelen.

“Thuisvoelen” is gebaseerd op de mate van gehechtheid, tevredenheid, sociale kwaliteit, vertrouwen in de toekomst en bezoek aan buurtfeesten. Bron: Wijkpeiling 2001.^{h)} Voor wijknamen zie flap aan de achterzijde van de omslag.

Bewoners van Almere over: Thuisvoelen in de wijk

Uit gesprekken met bewoners komt een beeld naar voren van een ‘ideale’ buurt. Uiteraard is die niet voor ieder hetzelfde, maar genoemd zijn o.a.:

- prettige burens; een buurt waar mensen rekening houden met elkaar (geen overlast)
- veiligheid
- levendigheid, bv. meer winkels in woonstraten
- voldoende ruimte, niet te dicht bebouwd
- goed onderhouden en schoon
- voldoende (en gratis) parkeergelegenheid
- scholen en speelgelegenheid voor kinderen
- verkeersveiligheid, 30 kilometer zones
- geen overlast van honden en katten
- enige sociale controle en zorg voor elkaar

3 Deelnemen

Deelnemen aan de samenleving kan op vele manieren: door deel te nemen aan onderwijs, werk, culturele activiteiten, vriendenkringen, familiebezoek enzovoort. Almeerders zijn over het algemeen wat minder hoog opgeleid dan bewoners van andere steden. Veel Almeerders werken en er zijn veel tweeverdieners en mensen die in een andere stad werken. De helft van de Almeerders is niet geïnteresseerd in de lokale politiek. Almeerders zijn maatschappelijk actief, maar de helft van de vrijwilligersorganisaties zegt onvoldoende vrijwilligers te hebben. Bewoners van Almere gaan minder uit en richten zich meer op familie dan op vrienden. Wat dat betreft valt op dat er weinig eenpersoonshuishoudens zijn in Almere.

Vergeleken met veel andere steden heeft Almere binnen de eigen gemeentegrenzen niet veel te bieden wat betreft werkgelegenheid, cultuur en vermaak. Er zijn wel veel festivals in Almere, die in totaal wel door de helft van de Almeerders zijn bezocht. Een aantal tekenen –die zich echter landelijk ook voordoen– wijzen op een individualiseringstendens in Almere: de opkomst bij verkiezingen neemt af, Almeerders sporten steeds minder in verenigingsverband, en het aandeel eenpersoonshuishoudens neemt toe –hoewel langzamer dan elders in het land.

3.1 Onderwijsdeelname

Opleidingsniveau volwassen bevolking

De beroepsbevolking van Almere is minder hoog opgeleid dan in andere steden. Gemiddeld heeft 14% van de bewoners een lager opleidingsniveau (lager onderwijs, LAVO, VGLO, VBO, VMBO of LBO).

- Vroeger was het minder gebruikelijk om lang door te leren en het is dan ook niet verbazend dat het opleidingsniveau van de volwassen bevolking hoger is naarmate men jonger is.
- Het aandeel mensen met een lager opleidingsniveau is hoger onder Almeerse mannen en vrouwen van Antilliaanse herkomst. Van hen heeft 21% dat niveau, hoewel ze gemiddeld jonger zijn dan de andere Almeerse bevolkingsgroepen.⁶⁾
- Almeerse vrouwen hebben over het algemeen een lager opleidingsniveau dan de mannen: 7% heeft alleen lager onderwijs afgerond, tegen 4% van de mannen en 22% heeft HBO of WO-niveau, tegen 34% van de mannen.⁴⁷⁾

3.2 Betaald werk

Veel tweeverdieners in Almere

Per hoofd van de beroepsbevolking zijn er in Almere meer mensen die betaald werk verrichten dan in de meeste andere grote steden, maar het aandeel vrouwen, allochtonen en allochtone vrouwen dat deelneemt aan het arbeidsproces is in Almere niet hoger dan elders. Van alle grote steden heeft Almere echter de meeste tweeverdieners: maar liefst 50% van de Almeerse huishoudens is een tweeverdienershuishouden.^{1) 8)}

Arbeidsparticipatie van Almeerders

Of Almeerders werken of niet is vooral afhankelijk van de levensfase waarin ze verkeren, zoals de grafiek hiernaast laat zien.

Bron: Wijkpeiling 2001.

Ondanks het grote aandeel tweeverdieners in Almere is het traditionele éénverdienershuishouden toch nog herkenbaar: tussen de 25 en 54 jaar werkt tweederde van de vrouwen meer dan 16 uur tegen bijna negen op de tien mannen. Vooral lager opgeleide vrouwen hebben minder vaak een 'fulltime' baan dan hun hoger opgeleide seksegenoten. Allochtonen werken ongeveer even vaak voltijds als autochtonen.⁴⁷⁾

Nog steeds veel uitgaande pendel

Hoewel de werkgelegenheid in Almere het hardst stijgt van alle grote steden is het aantal arbeidsplaatsen per hoofd van de potentiële beroepsbevolking (15-64 jarigen) in Almere het laagst van alle grote steden. Er zijn in Almere 39 arbeidsplaatsen per 100 inwoners (15-64 jaar), tegen een Nederlands gemiddelde van 57.¹⁶⁾

In Almere werkt de meerderheid, 63% van de werkende beroepsbevolking, in een andere stad. Dat is een kleine stijging, want in 1999 was dat nog 62%.^{33) 35)}

Ondernemerschap

Van de Almeerders tussen 25 en 54 jaar is 5% zelfstandig ondernemer of heeft een eigen praktijk. Voor vrouwen is het minder gebruikelijk om een eigen bedrijf te beginnen dan voor mannen: 3% van de vrouwen is zelfstandig ondernemer, tegen 7% van de mannen. Hoe ouder mannen worden,

hoe vaker ze kiezen voor het ondernemerschap: bijna één op de tien mannen tussen de 45 en 54 jaar oud is zelfstandig ondernemer. Nederlandse mannen en vrouwen zijn iets vaker zelfstandig ondernemer dan Almeerders uit andere etniciteiten: respectievelijk 7% en 4%. Er zijn in Almere bijna geen Surinaamse vrouwen die kiezen voor het zelfstandig ondernemerschap.⁴⁷⁾

Er zijn in Almere iets minder zelfstandig ondernemers dan in de meeste andere grote steden.^{10) i)}

3.3 Vrijwilligerswerk

Zo'n 16.600 volwassen Almeerders doen vaak vrijwilligerswerk, het meest (35%) voor sportverenigingen. Ouders in huishoudens met kinderen doen aanzienlijk vaker vrijwilligerswerk dan paren zonder kinderen en alleenstaanden en hoger opgeleiden vaker dan lager opgeleiden. In de Kruidenwijk, Waterwijk en De Meenten zijn relatief veel vrijwilligers actief. Relatief weinig mensen doen vrijwilligerswerk in het centrum van Almere Haven en Stad en in De Wierden en de Seizoenenbuurt.

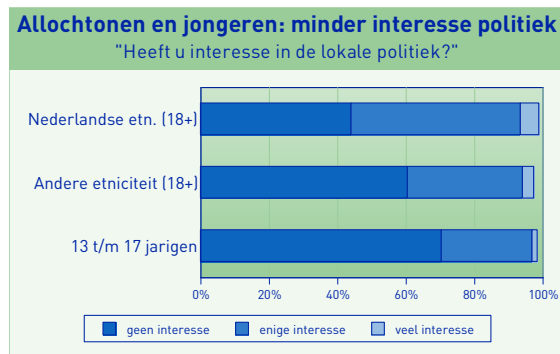
Ruim de helft van de vrijwilligersorganisaties zegt voldoende vrijwilligers te hebben. Tekorten zijn er vooral bij religieuze organisaties, club en buurt-huiswerk, bewoners- en buurtverenigingen, kinderopvang, actie- en natuurgroepen, welzijn en zorg. Er is vooral behoefte aan extra vrijwilligers voor structureel uitvoerende taken.^{47) 24) 44)}

Voor een uitgebreidere omschrijving van het vrijwilligerswerk in Almere zie p.49.

3.4 Politieke betrokkenheid

De helft van Almeerders is niet geïnteresseerd in lokale politiek

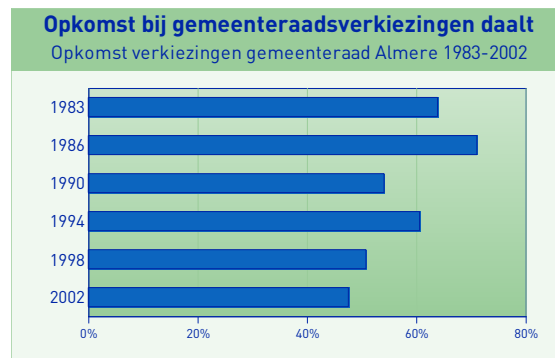
Van de volwassen Almeerders heeft één op de twintig 'veel' interesse in de plaatselijke politiek, bijna de helft 'enige' en nog eens bijna de helft 'geen' interesse in de lokale politiek. De afstand tussen de lokale politiek en burgers is het grootst bij jongeren (13 t/m 17 jaar) en allochtone volwassenen. Volwassenen met een hoog inkomen zijn het meest geïnteresseerd in de lokale politiek: één op de tien van hen heeft er veel interesse in.²⁴⁾

Bron: Stadsenquête 2002.

Jongeren en laagopgeleiden zijn minder betrokken bij plaatselijke politiek

De afstand tussen de lokale politiek en de Almeerse bevolking groeit. Dat blijkt uit de langjarige trend van dalende opkomstpercentages. Op de gemeenteraadsverkiezingen van 2002 kwam zelfs minder dan de helft van de kiesgerechtigden stemmen.³⁶⁾ De dalende trend is niet uniek voor Almere: landelijk daalt de opkomst voor gemeenteraadsverkiezingen ook, maar tussen 1998 en 1994 is de opkomst in Almere sterker gezakt dan gemiddeld.⁴⁰⁾

Bron: Afdeling Burgerzaken.

Hoe jonger de Almeerders zijn, hoe minder politiek betrokken zij zijn. Van de 45-plussers zegt driekwart te zullen gaan stemmen op de gemeenteraadsverkiezingen, tegen tweederde van de 25-tot-44-jarigen en minder dan de helft van de 18-tot-25-jarigen. Bij gelijke leeftijd valt op dat de opkomst onder mensen met een laag opleidingsniveau beduidend lager is dan onder hun hoger opgeleide generatiegenoten.²⁴⁾

3.5 Sportdeelname

70% van Almeerders doet aan sport

In totaal sport bijna de helft van de Almeerders van 6 jaar en ouder gemiddeld minimaal eens per week; daarvan de helft (een kwart van de bevolking) sport gemiddeld meer dan tweemaal per week. Hoe hoger het inkomen en de opleiding, hoe vaker men sport. Allochtonen en ouderen sporten minder dan gemiddeld. Drie op de tien Almeerders sport niet. Eén op de tien Almeerders heeft geen tijd om een sport te beoefenen, en een even grote groep (vooral ouderen) sport niet in verband met slechte gezondheid.

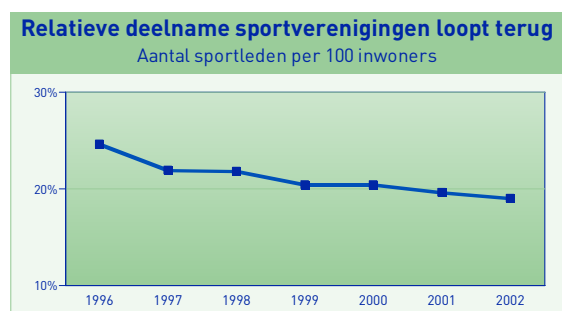
Meer dan de helft van de Almeerders sport in Almere, één op de tien sport meestal buiten Almere. Degenen die buiten Almere sporten vinden meestal dat de faciliteiten elders beter of mooier zijn (5% van de Almeerders) of dat hun sport door een gebrek aan faciliteiten in Almere niet beoefend kan worden (4%).

Vooral jeugd is lid van sportverenigingen

Gemiddeld beoefenen Almeerders 1,5 verschillende sporten; een kwart beoefent drie of meer

verschillende sporten. De sport die het meest wordt beoefend door Almeerders meestal bij een sportvereniging of sportschool, de tweede sport is meer ongeorganiseerd (bijvoorbeeld joggen door het bos). Meer dan een vijfde van de Almeerders sport in verenigingsverband. Vooral de jeugd is lid van sportverenigingen en naarmate de leeftijd stijgt daalt het percentage dat lid is van een sportvereniging. Ongeveer één op de zes Almeerders sport bij een sportschool, één op de acht sport ongeorganiseerd en alleen en één op de negen ongeorganiseerd met vrienden of familie.²¹⁾

De grafiek toont een daling van het aandeel leden van sportverenigingen tussen 1996 en 2001. In die periode steeg het aantal leden van sportverenigingen, maar de bevolking steeg sneller, waardoor het percentage daalt. Bovendien steeg de gemiddelde leeftijd van Almeerders met bijna een jaar. Relatief waren er dus minder kinderen in Almere, die immers vaker lid zijn van sportverenigingen. Meer in het algemeen is er in Westerse samenlevingen een individualiseringstendens, waardoor mensen meer zelfstandig en minder in verenigingsverband sporten.⁴⁰⁾ In Nederland daalde tussen 1991 en 1999 het lidmaatschap van sportverenigingen, met name onder jongeren (12-17 jaar: van 45% naar 38%) en jongvolwassenen (18-34 jaar: van 45% naar 38%).⁴²⁾

Bron: *Sociale Atlas van Almere 2003*.

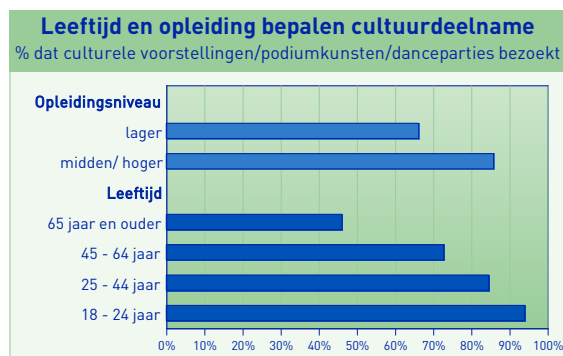
3.6 Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie vaak buiten Almere

Almeerders gaan relatief vaak de gemeentegrenzen over om deel te nemen aan allerlei uitingen van cultuur. Dat komt omdat Almere een beperkter aanbod van culturele voorzieningen heeft dan andere steden. Voor bijna driekwart van de Almeerders hoeft het huidige culturele aanbod niet uitgebreid te worden. Degenen die wel uitbreiding wensen noemen relatief vaak een theater of museum, voorstellingen of uitvoeringen. Het volgende valt te melden over het bezoek aan culturele voorstellingen zoals films, podiumkunsten, concerten en lezingen (zonder onderscheid tussen “populaire cultuur” en “kunst met een grote K”):

- Eén op de vijf Almeerders bezoekt geen enkele culturele voorstelling, nog eens één op de vijf gaat alleen wel eens naar de film.

- Drie op de vijf gaat *wel eens* naar culturele voorstellingen. Dat aandeel is ongeveer even groot als in andere steden, maar Almeerders bezoeken gemiddeld *aanzienlijk minder* culturele voorstellingen. Ook bezoeken zij deze voorstellingen veel minder binnen de eigen gemeente dan inwoners van andere steden.
- Jongeren bezoeken vaker culturele voorstellingen dan ouderen en hoger opgeleiden vaker dan lager opgeleiden, zoals de grafiek toont.

Bron: *Onderzoek Cultuurparticipatie Almere. Inclusief bioscoopbezoek*.

Informele cultuur

Daarnaast is gekeken naar drie vormen van “informele cultuur”:

- De helft van de Almeerders bezoekt wel eens een Almeers festival. De meest bezochte zijn Jazz Below the Sea en het Bevrijdingsfestival, die beide in 2002 door bijna een kwart van de Almeerders zijn bezocht.
- Ruim vier op de tien Almeerders gaat wel eens naar een feest in eigen kring met optredens. Het meest worden feesten met live muziek bezocht: door een op de drie Almeerders.
- Ruim een op de drie Almeerders doet aan een of meer kunstzinnige activiteiten. Het meest doet men aan tekenen/schilderen/grafisch werk (14% van de Almeerders).

Allochtonen kennen ander cultuurpatroon

Er zijn enige verschillen te zien in de mate waarin Almeerders deelnemen aan cultuur:

- Hoe hoger iemand is opgeleid, des te meer die persoon deelneemt aan allerlei culturele activiteiten.
- Over het algemeen zijn jongeren zeer actief en ouderen juist wat minder.
- Niet-westerse allochtonen nemen vaak iets minder deel aan het culturele leven, maar dat verschilt wel per soort activiteit of voorziening. Zo is bijvoorbeeld het bezoek aan bibliotheek, videotheek en feesten in eigen kring onder hen hoger dan onder de groep autochtonen en westerse allochtonen.
- De verschillen tussen de stadsdelen zijn niet erg groot. Bewoners van Almere Haven gaan wel vaker naar culturele voorstellingen dan bewoners van andere stadsdelen.⁴²⁾

Bewoners van Almere over: uitgaan en vrije tijd

In de groepsgesprekken met inwoners was uitgaan eigenlijk geen thema, maar in vrijwel alle gesprekken kwam het onderwerp toch ter sprake. Zowel jongeren als volwassenen vinden het uitgaansleven een zwak punt van Almere. Waarom?

- *Te weinig aanbod:* “Er is niets te doen” (jongen, 20 jaar). Sommige jongeren beseffen dat er steeds meer bijkomt, maar bij anderen overheerst onbegrip over de tijd die daarvoor nodig is (“Tegen die tijd heb ik toch grijze haren”).
- *Te weinig variatie:* Volgens sommige jongeren is er bijvoorbeeld te weinig ruimte voor alternatieve muzieksoorten: “In alle café’s draaien ze dezelfde R&B muziek; als je daar niet van houdt kun je nergens heen.” (meisje, 16 jaar). Ook zien jongeren graag meer variatie in soort activiteit zoals kartbaan, klimwand, lasergamen. Volwassenen wijzen op het beperkte en eenzijdige aanbod van restaurants en terrasjes. Sommige jongeren vinden dat er best genoeg te doen is, maar dat het te weinig bekend is.
- *Te weinig sfeer:* Een gezellige sfeer zou je, volgens bewoners, kunnen creëren door veel uitgaansgelegenheden bij elkaar te concentreren. De Grote Markt zou zich daar bij uitstek voor lenen. “Maar wat zit er: banken, banken en verzekeringskantoren. Er zijn drie café’s en dan heb je het gehad.” (man, 59 jaar). Volwassenen vinden verder dat het uitgaansleven zich te veel concentreert op de jeugd en dat ze zelf niet binnen komen: “Als je uitgaat in Maas-

tricht bijvoorbeeld, daar zijn jong en oud veel meer door elkaar gemixt” (vrouw, 47 jaar).

- *Agressie bij het uitgaansleven:* Een agressieve sfeer bij het uitgaan wordt door zowel jongeren als volwassenen genoemd. “Als je iemand aanstoot is het gelijk van: watnou, watnou, moet je vechten?” (meisje, 17 jaar). Jongeren (18+) klagen overigens ook dat disco’s zoals Eindelijk te veel ‘kinderen’ (vanaf 14 jaar) binnenlaten.

Over de sportvoorzieningen zijn de bewoners over het algemeen tevreden. Ook zijn ze erg tevreden over de festivals (zoals 5 mei en Defqon voor jongeren, Havenfestival en traithlon), al zijn er te weinig zulke evenementen. Buurt- en jongerencentra kunnen voor een deel in de behoeften van jongeren voorzien (zie p.28). Ook jongerenontmoetingsplekken zoals in het Beatrixpark zijn voor hen belangrijk, maar de politie komt hen daar – vinden ze – te vaak lastigvallen.

Over winkels verschillen de meningen. Er zijn wel vrij veel winkels, maar sterk geconcentreerd in de stadsdeelcentra en ook hier veel van hetzelfde. Kinderen van 10 en 11 jaar stellen heel andere eisen aan hun vrije tijd. Zij brengen meer tijd door in en om het huis, zoals op speelplekken, voetbalveldjes en in het buurthuis. Over de inrichting van speelplekken willen ze graag meer inspraak: “Meer speelplaatsen voor tieners, nu zijn er alleen maar voor baby’s”. Ook ergeren ze zich aan hondenpoep, vervuiling en verkeersonveiligheid. Daarnaast nemen computers en TV een belangrijke plek in.

3.7 Sociale contacten

Allochtonen hebben vaker te weinig contacten

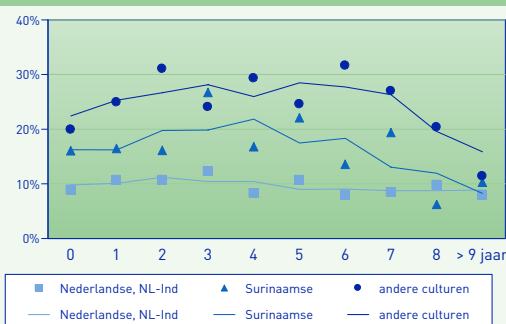
Eén op de acht Almeerders heeft – naar eigen zeggen – te weinig contacten buiten werk en gezin. Almeerders met een niet-Nederlandse etniciteit vinden vaker dat ze te weinig contacten hebben dan Nederlandse Almeerders. Ook de woonduur in een buurt speelt een rol: pas wanneer allochtonen lang in een buurt wonen verdwijnt het verschil met Nederlandse Almeerders.

Ongeacht afkomst en woonduur spelen nog twee zaken mee:

- Mensen met hoge inkomens zijn meer tevreden over hun sociale contacten dan mensen met lage inkomens.
- Jongeren (18-24 jaar) zijn het meest tevreden met hun sociale contacten, senioren (65+) het minst.

Allochtonen: minder contacten buiten werk/gezin

% dat te weinig contacten heeft, naar etniciteit en woonduur

Bron: *Wijkpeiling Almere 2001*. Weergegeven is het aandeel mensen dat vindt dat ze te weinig contacten hebben buiten werk, school en eigen huishouden.

Tijdgebrek belangrijkste belemmering voor meer contacten

Een kwart van de Almeerders zou wel meer contacten willen hebben. Almere is een stad van tweeverdieners en het is dan ook niet verwonderlijk dat tijdgebrek de meestgenoemde belemmering is om meer met anderen te ondernemen. Vooral werkenden en huishoudens met kinderen noemen deze reden.

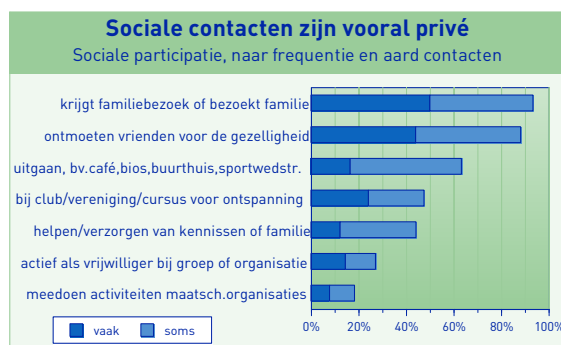
‘Ik weet niemand om dingen samen mee te ondernemen’ is de tweede genoemde reden. Dit is vooral een belemmering voor mensen die pas kort in hun huidige buurt wonen. Ook alleenstaanden en mensen zonder betaald werk hebben relatief vaak te kleine of eenzijdige kennissenkringen.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling Almere 2001. Redenen genoemd door mensen die vinden dat ze te weinig contacten hebben en/of wel meer contacten zouden willen hebben.

Familie belangrijk voor Almeeders; relatief veel Almeeders zijn maatschappelijk actief

Uit onderstaande grafiek blijkt dat de helft van de Almeeders vaak bij familie op bezoek gaat en iets minder mensen vaak met vrienden of kennissen iets leuks gaan doen. De privésfeer is voor Almeeders het belangrijkste domein om sociale contacten te onderhouden, de openbare ruimte minder.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.

De gegevens kunnen worden vergeleken met Utrecht. In deze stad bezoekt men vaker vrienden dan familie en gaat men duidelijk meer uit dan in Almere. Dit hangt mogelijk samen met het feit dat er in Utrecht meer alleenstaanden (en studenten) wonen dan in Almere. Voor hen zijn vrienden en uitgaan belangrijker dan voor huishoudens met kinderen, die in Almere meer vertegenwoordigd zijn.

Daarentegen zijn Almeeders anderhalf maal zo vaak als Utrechters actief voor maatschappelijke bewegingen of organisaties. Dit is opmerkelijk, omdat de bevolkingsopbouw van beide steden juist het tegendeel zou moeten uitwijzen: de groepen die vaak actief zijn voor deze organisaties komen in Utrecht meer voor dan in Almere.⁴⁷⁾

Verskillende vormen van participatie

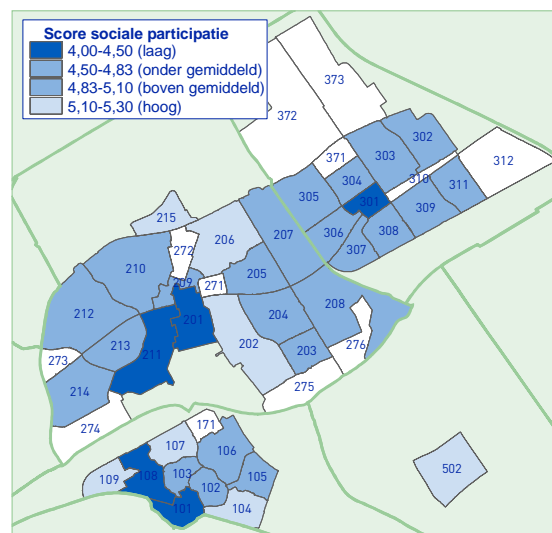
Slechts weinig mensen bezoeken (bijna) nooit hun familie of vrienden. Senioren doen minder vaak iets met vrienden, jongeren zijn vaak te vinden met vrienden of vriendinnen.

Jongeren maken voor hun ontspanning, sport of ontplooiing veel gebruik van het commercieel en gesubsidieerde aanbod. Het verschil tussen de leeftijdsgroepen is het duidelijkst te zien bij het uitgaan naar café's, bioscoop, buurthuis of sportwedstrijden.

Hoewel jongeren dus *sociaal* heel actief zijn, zijn ze *maatschappelijk* iets minder actief. Dat wil zeggen dat ze minder dan gemiddeld actief zijn voor maatschappelijke organisaties en minder vaak vrijwilliger of 'mantelzorger' zijn. Almeeders met een Nederlandse achtergrond zorgen vaker voor een ziek familielid, kennis of buur dan Almeeders uit andere etnische groepen. Allochtonen zijn echter vaker actief in belangengroepen en religieuze of politieke bewegingen.

Bewoners van De Meenten het meest sociaal actief

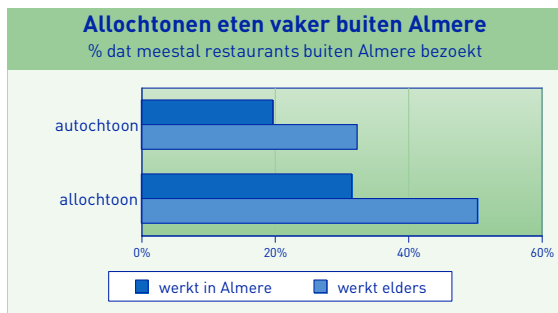
In de kaart zijn al deze vormen van sociaal en maatschappelijk actief zijn -van familiebezoek en uitgaan tot mantelzorg en maatschappelijke organisaties- uitgedrukt in één score. Er zijn geen grote verschillen tussen de wijken. In buurten waar veel ouderen wonen is de score lager. Er zijn ook sociaal actieve buurten, waarbij vooral De Meenten opvalt.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.⁴⁷⁾

Zeven op de tien restaurantbezoekers gaat meestal naar een restaurant in Almere

Drie op tien Almeeders die wel eens naar restaurants gaan doen dat meestal buiten Almere. Onder allochtonen en hoogopgeleiden eten relatief veel mensen meestal buiten Almere. Ook eten meer mensen die buiten Almere werken meestal buiten Almere, zoals de grafiek toont.

Bron: Stadsenquête 2002 (18+).

In Almere weinig eenpersoonshuishoudens

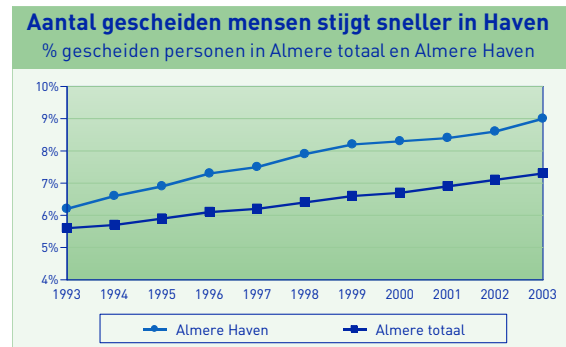
Er zijn in Almere weinig eenpersoonshuishoudens: een kwart van de huishoudens. Dat is minder dan in alle 24 andere gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Het Nederlands gemiddelde is éénderde. In de studentensteden Leiden, Utrecht, Amsterdam en Groningen is meer dan de helft van de huishoudens een eenpersoonshuishouden. Tussen 2000 en 2002 nam in Almere, net als in de meeste grote steden en in Nederland, het aandeel eenpersoonshuishoudens iets toe (met 1 procentpunt).^{9) 1)}

Meer gescheidenen en ongehuwden, minder gehuwden

Almeeders leven steeds minder in gehuwde staat samen: het aandeel gehuwden in Almere daalde tussen 1993 en 2002 van 47% naar 41%, terwijl het aandeel ongehuwden steeg van 45 naar 49%. Ook steeg het percentage gescheiden mensen in Almere.^{31) 32) 33) 34) 35)}

Het percentage gescheiden personen stijgt overal in Nederland en ongeveer even snel als in Almere. Almere behoort met 7% gescheiden inwoners tot de middenmoot van de grote steden.⁹⁾

In Almere Haven wonen relatief meer gescheiden mensen dan in de andere stadsdelen. Bovendien stijgt hun aandeel in dit stadsdeel ook meer dan anderhalf maal zo snel als in de rest van Almere. In Almere Haven wonen ten eerste relatief meer mensen in de leeftijdscategorieën waarin scheiding vaker voorkomt, en ten tweede zijn er meer kleinere en betaalbare woningen die geschikt zijn voor gescheiden mensen.^{31) 32) 33) 34) 35)}

Bron: Sociale Atlas van Almere.

De stijging van het aantal echtscheidingen en eenpersoonshuishoudens betekent dat Almeeders in minder grote gezinsverbanden zijn gaan leven, maar dat gaat in Almere langzamer dan in de meeste andere grote steden. Het aantal mensen per woning daalde tussen 1984 en 2002 van 2,65 naar 2,56. Gemiddeld in Nederland was die daling drie keer zo sterk.

3.8 Totaalbeeld

De figuur hieronder vat globaal samen welke groep Almeeders op welk terrein minder of meer dan gemiddeld deelneemt

Welke Almeeders nemen deel aan de maatschappij?						
	onderwijsniveau	betaald werk	maatschappelijk/politiek	sport en cultuur	uitgaan	vrienden/familie
Leeftijd						
18-24 jaar	+	-	-	+	+	+ (vrienden)
25-64 jaar		+	+			+ (familie)
65 jaar en ouder	-	-		-	-	-
Etniciteit						
allochtoon	-/+		-/+	-	buiten Almere	-
autochtoon						
Opleidingsniveau						
lager opgeleid	-		-	-		
hoger opgeleid	+	+		+	buiten Almere	

+ : meer dan gemiddeld deelnemen / - : minder dan gemiddeld deelnemen.

4. Initiatieven nemen

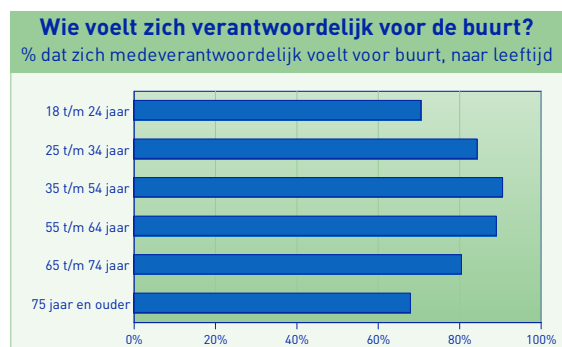
“Initiatieven nemen” is in dit hoofdstuk toegespitst op initiatieven die Almeerders zelf nemen om hun buurt leefbaarder te maken. Er zijn maar weinig Almeerders die zich niet medeverantwoordelijk voelen voor hun eigen buurt. Zo zijn ook veel mensen bereid om zich incidenteel en op individuele basis voor hun buurt in te zetten; collectieve of structurele buurtacties trekken duidelijk minder mensen. In het algemeen zijn bewoners van huurwoningen minder actief voor hun buurt. Zorg voor burens die zelf dingen niet meer kunnen komt weinig voor onder de jongere leeftijdsgroepen, maar senioren helpen hun burens tamelijk veel. Meer in het algemeen komt mantelzorg onder alle leeftijdsgroepen voor.

4.1 Medeverantwoordelijkheidsgevoel

Voelen Almeerders zich medeverantwoordelijk voor hun buurt?

Verreweg de meeste Almeerders zeggen zich medeverantwoordelijk te voelen voor de leefbaarheid en veiligheid in de eigen buurt: maar liefst 84%. Dat is ongeveer evenveel als in andere steden. Er zijn wel verschillen tussen de wijken: in de drie centrumgebieden en in de Staatsliedenwijk voelt minder dan 80% zich medeverantwoordelijk, terwijl in de nieuwe wijken, de villawijken en in De Gouwen meer dan 90% zich medeverantwoordelijk zegt te voelen voor de wijk.

Jongeren en vijfenzeventigplussers voelen zich minder verantwoordelijk, zoals blijkt uit de grafiek. Hoger opgeleide jongeren voelen zich verantwoordelijker voor hun buurt dan hun lager en middelbaar opgeleide leeftijdsgenoten.

Bron: Wijkpeiling 2001.

Maar weinig mensen vinden dat het stimuleren van zelf verantwoordelijkheid nemen voor de buurt meer prioriteit moet krijgen. In De Velden vinden meer mensen dit belangrijk dan elders. Over het algemeen vinden bewoners van ‘oudere’ wijken het belangrijker dat de gemeente bewoners stimuleert om zelf de handen uit de mouwen te steken voor hun buurt dan bewoners van nieuwbouwwijken.⁴⁷⁾

4.2 Initiatieven in de buurt

Veel Almeerders zetten zich individueel in voor hun buurt

Almeerders zetten zich vooral in voor hun buurt als het op individuele basis is of als ze een eigen belang moeten behartigen. Collectieve en structurele activiteiten voor de buurt trekken minder mensen.⁴⁷⁾

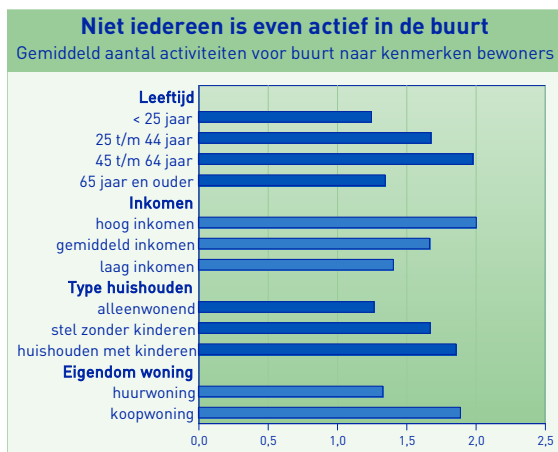
- Veel Almeerders zetten zich op individuele basis in voor hun buurt: zeven op de tien Almeerders ruimt wel eens zwerfvuil of troep op in de eigen buurt. Jongeren doen dit minder dan gemiddeld.
- Bijna één op de drie bezoekt wel eens voorlichtings- of inspraakavonden van de gemeente. Deze pragmatische en vaak op belangenbehartiging gerichte vorm van initiatief nemen spreekt vooral 45- tot 64-jarigen aan.
- Bijna één op de vijf Almeerders doet wel eens in collectief verband mee aan incidentele buurtactiviteiten zoals schoonmaakacties in de buurt en buurtfeesten.
- Minder dan één op de tien Almeerders is structureel actief voor de buurt. Het gaat om het organiseren van buurtfeesten, speelplaatsjes of trapveldjes beheren, actief zijn in een bewoners- of buurtoverleg of meewerken aan buurtpreventieprojecten om de veiligheid te vergroten.
- Jongeren beheren vaker dan gemiddeld speelplaatsjes en trapveldjes in de buurt, Antillianen werken vaker mee aan buurtpreventieprojecten ter bevordering van de veiligheid, en senioren zijn vaker actief in bewoners- of buurtoverleg.

Bron: Wijkpeiling 2001.

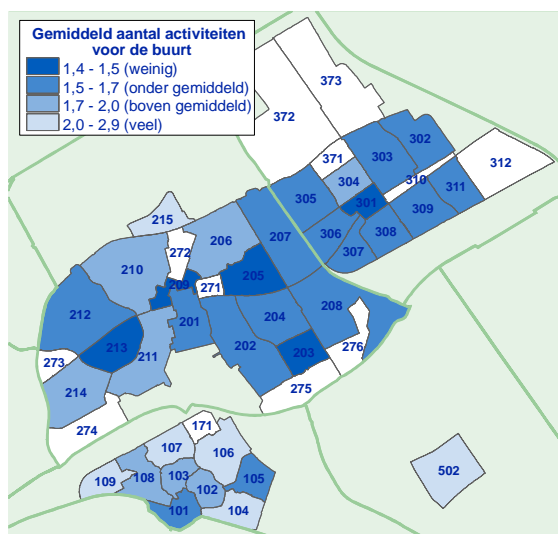
Bewoners van koopwoningen zijn actiever in hun buurt

Gemiddeld doen Almeerders mee aan 1,7 van deze acht activiteiten. Het verschil in het aantal activiteiten is het grootst tussen huiseigenaren en huurders: bewoners van koopwoningen doen gemiddeld aan meer activiteiten mee dan huurders. Van de huurders zijn 35 tot 64-jarigen het actiefst, terwijl onder huiseigenaren de huishoudens met een hoog inkomen actiever zijn. In het algemeen zijn alleenstaanden, mensen met lage inkomens en jongeren minder actief voor hun buurt.

Bron: Wijkpeiling 2001.

Hiermee samenhangend blijkt dat de bewoners van de villawijken Noorderplassen en Vogelhorst het meest actief zijn voor hun buurt. Zij zijn gemiddeld bij maar liefst 2,9 buurtactiviteiten betrokken. Ze worden gevolgd door bewoners van De Velden met 2,4 activiteiten. Ook in De Meenten, De Marken en De Gouwen zijn bewoners actief. Het minst actief zijn bewoners van de Staatsliedenwijk met 1,4 buurtactiviteiten, gevolgd door de Danswijk, de Muziekwijk Zuid en Centrum Almere Buiten.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling 2001.^{h)}

4.3 Zorg voor burens

Relatief weinig Almeerders bieden burenhulp

Van de Almeerse mannen en vrouwen tussen 24 en 54 jaar biedt 3% hulp aan burens of kennissen bij dingen die ze zelf niet meer kunnen doen, zoals bij verzorging of boodschappen. Dat percentage is lager dan in de andere Flevolandse gemeenten. Huishoudens met hogere inkomens en bewoners van Almere Stad Oost helpen hun burens en kennissen minder vaak dan gemiddeld. Van de huishoudens met een inkomen van meer dan € 2300 per maand helpt 2% hun burens en kennissen, tegen 4% van de Almeerders met lagere inkomens. In Almere Stad Oost (Filmwijk, Danswijk, Parkwijk, Verzetswijk, Waterwijk) helpt 1% hun burens en kennissen, tegen 5% van de bewoners van Almere Haven.

Van de Almeerders krijgt 5% hulp van burens bij dingen die ze zelf niet meer kunnen. Er zijn dus iets meer mensen die burenhulp krijgen dan er burenhulp geven. Eenzelfde percentage praat vertrouwelijk met een buurman of -vrouw als ze ergens mee zitten.¹⁸⁾

Burenhulp onder senioren springlevend

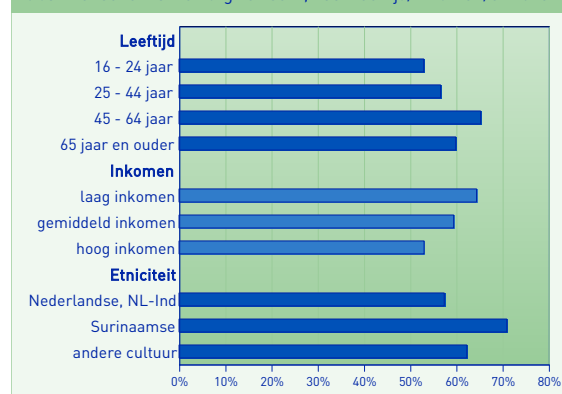
Onder senioren is burenhulp veel gewoner dan onder de jongere leeftijdsgroepen. Eén op de acht senioren (55+) helpt vrienden of burens bij huishoudelijke karweitjes, bij het vervoer, of bij persoonlijke verzorging. Eenzelfde percentage praat vertrouwelijk met zijn of haar burens als ze ergens mee zitten. In de Kruidenwijk en in Centrum Almere Buiten/Molenbuurt praten minder ouderen vertrouwelijk met hun burens: respectievelijk 7 en 9%.⁴⁶⁾

Mantelzorg komt in alle bevolkingsgroepen voor

Mantelzorg kan worden omschreven als onbetaalde verzorging die iemand geeft aan een hulpbehoevende uit zijn of haar directe omgeving. Van de volwassen inwoners van Almere zegt bijna 60% wel eens hulp te geven aan burens, kennissen of familieleden die zich niet goed kunnen redden,

Mantelzorg komt in alle bevolkingsgroepen voor

% dat wel eens mantelzorg verleent, naar leeftijd/inkomen/etniciteit

Bron: Stadsenquête 2002.

maar daarbij kan het ook om een zeer incidentele bijdrage gaan.²⁴⁾ Ongeveer 12% zegt vaak hulp te bieden; dat komt overeen met ongeveer 13.000 inwoners.⁴⁷⁾ Mantelzorg wordt relatief iets vaker verleend door inwoners van ongeveer 45 tot 64

jaar, niet-werkenden, mensen met een laag inkomen en allochtonen. De verschillen zijn echter beperkt: mantelzorg komt in alle bevolkingsgroepen voor.²⁴⁾

Bewoners van Almere over: welke initiatieven kunnen en willen bewoners nemen?

Bewoners kunnen op vele manieren initiatieven nemen voor het verbeteren van hun buurt of stad, variërend van (I) geheel *eigen* initiatief via -(II) eigen initiatief, maar *ondersteund* door gemeente (en andere actoren) tot -(III) initiatief van gemeente, maar met *inspraak* en soms *gedeelde verantwoordelijkheid* van bewoners.

I. Wat bewoners *zelf* kunnen bijdragen aan een leefbare en prettige buurt ligt volgens hen vooral op het sociale vlak:

- sociale contacten: elkaar groeten, een buurtfeest organiseren, de burens uitnodigen voor een straatborrel of barbecue
- wederzijdse diensten: op elkaars kinderen passen, planten water geven tijdens vakantie
- sociale controle: informeren of alles wel goed gaat als iemand zich lang niet laat zien, overlastveroorzakers aanspreken, politie bellen bij onraad in de buurt
- rekening houden met elkaar: hondenpoep in de goot, geen lawaai maken. Jongeren noemen dit ook, “dat we bijvoorbeeld niet met een grote groep bij een bejaardentehuis gaan staan” (meisje, 15 jaar).

II. Daarnaast noemden bewoners enkele initiatieven die ze ontplooiën waarbij ze *ondersteund* worden door de gemeente of andere organisaties zoals de Schoor door middel van geld, ruimten, vrijwilligers of buurtwerkers:

- Een koffieclubje in het buurthuis voor alleenstaande oudere vrouwen
- Een belcirkel voor burenhulp en -contact, opgestart door een vrijwilliger
- Activiteiten voor jongeren organiseren, bijvoorbeeld door jongeren zelf met ondersteuning van De Schoor (zoals door WhozNext, zie p.40)

III. Zaken waar bewoners wel over wilden meepraten of aan meehelpen, maar waarbij de verantwoordelijkheid volgens bewoners in eerste instantie ligt bij de *gemeente*, zijn onder meer:

- Schoonhouden van straten en wijken. De gemeente moet zorgen voor voldoende prullenbakken en vuilophaal, en “als het schoon is houden wij het ook schoon!” (man, 32 jaar). Volgens kinderen komt er minder rommel op straat als het leuk is om troep weg te gooien. En bewoners moeten honden laten poepen waar dat mag, maar de gemeente moet voor hondenuitlaatplekken zorgen.
- Speelplaatsen moeten in overleg met bewoners ingericht en geplaatst worden.

- Hetzelfde geldt voor jongerenontmoetingsplaatsen, waarbij jongeren ook graag een stem willen. Jongeren vinden daarnaast dat er veel meer met hun wensen rekening gehouden moet worden bij voorzieningen voor jongeren, zowel op stedelijk als wijkniveau (disco, café's, ontmoetingsplekken, etc).
- Bewoners vinden het zowel een taak van de buurt zelf als van de politie en gemeente om toe te zien op de veiligheid en de rust in de wijk. Bewoners durven buurtproblemen eerder aan te pakken als ze zich gesteund voelen door de politie en gemeente.

Wanneer nemen bewoners initiatieven?

Bewoners gaven de volgende *drempels en stimulansen* aan om in te zetten voor hun buurt:

- De heersende norm in een buurt: “Als je als nieuweling in een buurt komt waar dat al gewoon is, pas je je makkelijker aan dan als je in een buurt komt waar niemand elkaar kent, daar is het veel lastiger om contact te krijgen” (vrouw, 28 jaar). Een man meent dat het in nieuwbouwbuurt makkelijker is om contacten te leggen “want je moet allemaal de buurt opbouwen.” (man, 47 jaar)
- De eigen houding en sociale vaardigheden van bewoners: “Alleen in mijn eigen huis voel ik me thuis. In de buurt wonen alleen Turken, Marokkanen, Portugezen. Ik hoef ze niet zo nodig te leren kennen. Je komt er trouwens ook niet tussen, dat heb ik wel geprobeerd” (vrouw, 67 jaar)
- De reactie die ze verwachten. Sommige bewoners zouden bijvoorbeeld overlastveroorzakers wel willen aanspreken op hun gedrag, maar worden daarvan weerhouden door de verwachting van geweld of verbale agressie. Sommige jongeren organiseren niks voor de buurt omdat ze verwachten dat mensen er niet gemotiveerd voor zijn (“dat heeft toch geen zin, de mensen zijn nooit thuis”) of dat mensen niet komen zonder optredens van goede en bekende bands.
- Mede- of tegenwerking van andere belangrijke actoren in de buurt, zoals de gemeente. Bijvoorbeeld in de vorm van financiële ondersteuning en toestemming voor buurtfeesten. Maar ook ondernemers en scholen kunnen helpen door ruimten beschikbaar te stellen en voor de aankleding en promotie van buurtfeestjes te zorgen.

5. Sociale infrastructuur

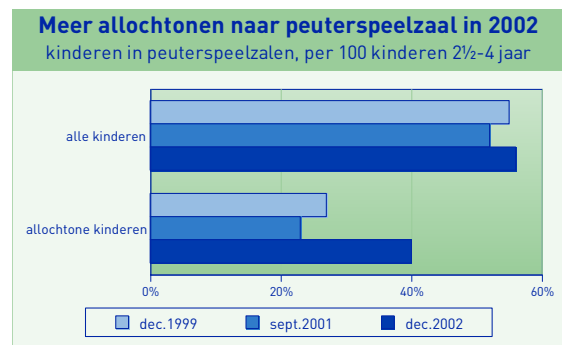
Zes op de tien Almeerders mist wel één of meerdere voorzieningen in zijn of haar buurt: in nieuwe wijken en wijken die ver van de centrumgebieden afliggen zijn dat er meer. Van de Almeerders met kinderen mist eenderde speelgelegenheden in de buurt en één op de tien staat op de wachtlijst voor een peuterspeelzaal. Deze groep maakt ook veel gebruik van de bibliotheek, het CKV en sportverenigingen. De kinderopvang kan voldoen aan de vraag. Jongeren hebben behoefte aan ontmoetingsplekken in Almere, waarin buurthuizen en jongerencentra kunnen voorzien. Allochtonen maken minder dan gemiddeld gebruik van peuterspeelzalen, buurthuizen en sportverenigingen, terwijl ze vaker dan gemiddeld kinderopvang, een basisschool of sport- en recreatievoorzieningen in de buurt missen. Hoger opgeleiden gaan vaker dan gemiddeld naar de bibliotheek, het CKV en de sportvereniging.

“Sociale infrastructuur” wordt omschreven als ‘het geheel van alle organisaties, diensten, voorzieningen en betrekkingen die het mogelijk maken dat mensen in redelijkheid in sociale verbanden samen kunnen leven en kunnen participeren in de samenleving’.¹⁾ In de praktijk worden echter gewoonlijk die gemeentelijke welzijnsvoorzieningen bedoeld die lokale overheden niet (geheel) aan “de markt” (kunnen) overlaten. Onder “informele sociale infrastructuur” worden diensten verstaan die mensen aan elkaar verlenen in primaire relaties (zoals burens-, vrienden- en familierelaties). De informele component is al in het vorige hoofdstuk besproken (zie p.25).

5.1 Voorzieningen voor kinderen en jeugd

Peuterspeelzalen

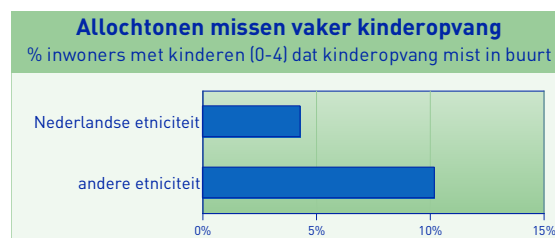
In 2001 bracht al bijna één op de drie huishoudens met kinderen onder de 5 jaar hun kind(eren) naar een peuterspeelzaal. De wachtlijst voor peuterspeelzalen is hoog: 9% van de Almeerders met jonge kinderen staat op een wachtlijst.⁴⁷⁾ Van alle peuters van 2½ tot 4 jaar oud bezoekt ruim de helft een peuterspeelzaal. Er gaan relatief minder allochtone kinderen naar een peuterspeelzaal, maar hun aandeel is in 2002 flink gestegen, zoals de grafiek toont.

Bron: Sociale Atlas 2002 en 2003 en Gemeente Almere, afdeling Burgerzaken. De percentages zijn berekend op basis van het totaal aantal 2½ - tot 4-jarigen cq het aantal allochtone 2½ - tot 4-jarigen.

Kinderdagverblijven

Het aantal kinderdagopvangplaatsen steeg in 2002 van 1420 naar 1830. Er is ongeveer één kinderdagopvangplaats op acht kinderen tussen 0 en 4 jaar. Er worden echter meer kinderen opgevangen omdat kinderen gewoonlijk niet elke dag naar het kinderdagverblijf gaan.³⁶⁾ Bijna een kwart van de huishoudens met jonge kinderen brengt hun kind(eren) naar de kinderdagopvang. Voor 8% van de huishoudens met jonge kinderen is de kinderdagopvang te duur.⁴⁷⁾ Kinderopvangplaatsen worden door allochtonen meer gemist dan door autochtonen. In de Noorderplassen/Vogelhorst, de Verzetswijk, de Regenboogbuurt en de nieuwe wijken (Tussen de Vaarten Zuid/Eilandenbuurt/Oostvaardersbuurt) mist meer dan 5% van de bewoners kinderopvang of buitenschoolse opvang.

Bron: Wijkpeiling 2001.

Basisscholen

Er zijn 66 basisscholen in Almere. Gemiddeld is de afstand tussen een school en woning hemelsbreed maar 330 meter, maar in de centrumgebieden van Almere Stad en Haven en in de Werven, de Verzetswijk en Tussen de Vaarten Noord is die afstand 400 meter of meer. Vanuit de villawijken Noorderplassen, Vogelhorst en De Velden moet hemelsbreed meer dan een kilometer afgelegd worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in de Noorderplassen/Vogelhorst wel 20% van alle bewoners vindt dat er een basisschool ontbreekt in de buurt. In andere wijken mist bijna niemand een basisschool in de buurt (1%). Van alle Almeerders met kinderen jonger dan 5 jaar mist 3% een basisschool in de buurt; van degenen met jonge kinderen missen allochtonen (5%) en mensen met lage inkomens (6%) het vaakst een basisschool.

Buitenschoolse opvang

Er zijn 54 gelegenheden met bijna 1400 plaatsen in de buitenschoolse opvang: bijna 900 kinderen werden na schooltijd opgevangen in Almere Stad, bijna 400 in Almere Buiten en 100 in Almere Haven.³⁶⁾ Van de Almeerders met kinderen ouder dan 5 jaar heeft 6% één of meer kinderen die buitenschools worden opgevangen. De rest brengt hun kinderen niet naar de buitenschoolse opvang, maar voor hen spelen redenen zoals kosten, afstand, of een wachtlijst nauwelijks een rol. Van de Almeerders met kinderen ouder dan 5 jaar vindt 3% dat het in de buurt ontbreekt aan naschoolse opvang.⁴⁷⁾

Speelgelegenheden

Er zijn bijna 3000 speelgelegenheden in Almere. In Almere Haven zijn er de meeste: hier hoeven bewoners gemiddeld hemelsbreed maar 60 meter naar de dichtstbijzijnde speelgelegenheid af te leggen. In de nieuwe wijken Tussen de Vaarten Noord en Zuid, de Eilandenbuurt en de Oostvaardersbuurt zijn (nog?) maar weinig speelgelegenheden (gemiddelde afstand ca 300 m). Dit komt overeen met de beleving van bewoners: maar liefst 30% van de bewoners van deze wijken vindt dat het in de buurt ontbreekt aan speelgelegenheden (zie ook kader). Van alle Almeerders mist 16% speelgelegenheden in de buurt, en 30% van de Almeerders met jonge kinderen. Behalve speelgelegenheden voor kleuters zijn er in Almere ook recreatierreintjes, veldjes en halfpistes voor tieners. Zo'n 16% van de Almeerders

Bewoners van Almere over: speelgelegenheden

Uit de groepsgesprekken met bewoners blijkt dat er bewoners zijn die zich echt meer in hun buurt thuisvoelen als er speeltuinen in de buurt zijn. Ze willen graag inspraak over de inrichting ervan en zijn bereid mee te helpen bij het onderhoud, mits er voldoende vuilnisbakken staan en honden ergens anders uitgelaten worden. Een Surinaamse man ergert zich over het ontbreken van speelgelegenheid in zijn buurt: "Ik woon in de Eilandenbuurt en ik heb daar alleen maar huizen gezien. Er is hier niks wat kinderen betreft, geen ruimte, geen recreatie, geen speelpark, niks. Ze denken alleen maar aan huizen. En dat is gewoon jammer want ik heb een leuk huis, maar voor de kinderen is er niks en wat doen ze, ze gaan spelen op de busbaan." Kinderen uit groep 7 en 8 vinden speelgelegenheden in de buurt een absolute must. Het stoort ze dat er nu te weinig speelplaatsen voor tieners zijn: "nu zijn er alleen maar voor baby's". Daarom willen ze ook meepraten over welke speeltoestellen in de speeltuintjes komen, "bijvoorbeeld als de gemeente die opknapt zonder overleg, soms hebben we liever wat andere speeltoestellen."

vindt dat die ontbreken in hun buurt, en 24% van de Almeerders met kinderen. In Tussen de Vaarten Noord mist 25% van de bewoners deze voorzieningen in de buurt. Ook in de Danswijk, de nieuwbouwwijken, de Muziekwijk Zuid en De Werven mist meer dan twee op de tien bewoners speelreintjes voor tieners.⁴⁷⁾

Jeugdland

Jeugdland is een kinderbouwspeelplaats voor kinderen van 7 tot en met 14 jaar. Er is er één in elke stadskern, maar er is nog behoefte aan een vierde. Ze werden in totaal wel 27.600 maal bezocht.³⁶⁾ Van de Almeerders tussen 35 en 44 jaar met een kind van ouder dan 5 jaar heeft bijna een kwart (23%) een kind dat wel eens naar een Jeugdland gaat (6% van alle Almeerders).⁴⁷⁾

Jongerencentra

Er zijn vijf jongerencentra, waarvan vier in Almere Stad en één in Almere Haven. In 2002 zijn ze in totaal bijna 35.000 keer bezocht. Dat is meer dan driemaal het aantal jongeren tussen de 15 en 19 jaar in Almere.³⁶⁾ In Almere Buiten is nog een jongerencentrum voor Antilliaanse jongeren, maar op het moment van schrijven zijn daarvan geen bezoekersaantallen bekend. Ongeveer één op de tien Almeerders tussen de 35 en 54 jaar met kinderen heeft kinderen die naar een jongerencentrum gaan. Een even grote groep zegt het jongerencentrum niet te bezoeken omdat er geen centrum in de buurt is.⁴⁷⁾

Jongeren tussen de 18 en 24 jaar vinden het belangrijk dat er meer ontmoetingsplekken komen voor oudere jeugd, zoals 'hangplekken' en jongerencentra. In een aantal wijken geven bewoners dit aandachtspunt een hogere prioriteit dan gemiddeld: de Danswijk, de Waterwijk, de Kruidenwijk, de beide Muziekwijken, de Bouwmeesterbuurt en de Regenboogbuurt.⁴⁷⁾

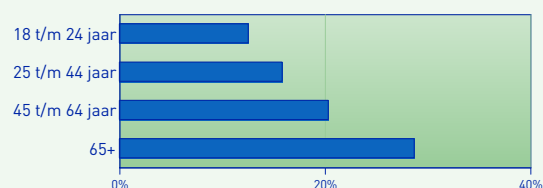
5.2 Overige voorzieningen

Buurtcentra

Er zijn in Almere 13 buurtcentra en twee multifunctionele centra met onder meer een buurtfunctie. In Almere Buiten zijn er de minste (zowel absoluut als per inwoner). In dit stadsdeel moeten bewoners er hemelsbreed gemiddeld 1 kilometer afleggen om van hun woning naar een buurtcentrum te komen: dat is meer dan tweemaal zo ver als in de andere stadsdelen. De buurtcentra werden in 2002 maar liefst 351.000 maal bezocht,

Bijna 1/3 van 65plussers bezoekt soms buurthuis

% inwoners waarbij lid huishouden wel eens buurthuis bezoekt

Bron: Wijkpeiling Almere 2001

Bewoners van Almere over: buurthuizen

Uit de groeps gesprekken met bewoners blijkt dat buurthuizen niet alleen voor ouderen, maar ook voor – althans sommige – jongeren onmisbaar zijn om zich thuis te kunnen voelen in Almere. Buurthuizen zijn vooral zo belangrijk voor hen omdat politie en bewoners het volgens hen vaak niet tolereren dat zij elkaar in de openbare ruimte ontmoeten: "Je wordt vaak weggestuurd, ook als je niets doet. Bijvoorbeeld als we met een grote groep in een bushokje op de bus zitten te wachten. Mensen denken dan gelijk dat je wat gaat doen" (meisje, 16 jaar). Als een buurthuis in de buurt een ontmoetingsplek voor jongeren zou aanwijzen heb je meer kans dat omwonenden en politie het accepteren, menen ze. Ook vinden ze dat de buurthuizen jongeren meer en grotere eigen ruimtes en meer activiteiten zouden moeten bieden. In buurthuizen in Almere Buiten komen jongeren – met steun van De Schoor – regelmatig bij elkaar om zelf activiteiten te organiseren voor andere jongeren.

ofwel meer dan tweemaal het aantal inwoners van Almere. In Almere Buiten is het aantal bezoeken per inwoners met 1,3 veel lager.³⁶⁾

Bijna twee op de tien Almeerders (18%) bezoekt wel eens een buurthuis. Oudere Almeerders bezoeken vaker een buurthuis dan jongere. Allochtonen bezoeken het buurthuis iets minder vaak dan autochtonen (15% tegen 21%).⁴⁷⁾ Eén op de tien Almeerders gaat niet naar het buurthuis omdat er geen in de buurt is. Hoe groter in een wijk de gemiddelde afstand tot een buurtcentrum is, hoe meer mensen om deze reden geen buurthuis bezoeken. In de Staatsliedenwijk, de Danswijk, de Literatuurwijk, Tussen de Vaarten Noord, de Regenboogbuurt en de nieuwbouwwijken (Tussen de Vaarten Zuid, Oostvaardersbuurt, Eilandenbuurt) zeggen relatief meer bewoners dat ze niet naar het buurtcentrum gaan omdat er geen buurtcentrum in de buurt is.ⁿ⁾

Gezondheidscentra

Almeerders kunnen voor de huisarts, de apotheek, maatschappelijk werk, fysiotherapie, de tandarts, thuiszorg en/of wijkverpleging terecht bij één van de 25 gezondheidscentra. Daarvoor moeten ze hemelsbreed gemiddeld 560 meter afleggen. In de villawijken Noorderplassen, Vogelhorst en De Velden is die afstand ruim meer dan een kilometer. Maar ook in De Marken, de Danswijk, de Eilandenbuurt en de Filmwijk zijn bewoners gemiddeld tamelijk ver van een gezondheidscentrum verwijderd: zo'n 800 à 900 meter.³⁶⁾ Hoe groter deze gemiddelde afstand, hoe meer mensen gezondheidszorgvoorzieningen missen in hun buurt. Gemiddeld vindt 4% van de Almeerders dat het in de buurt aan zulke voorzieningen ontbreekt.

Bibliotheek

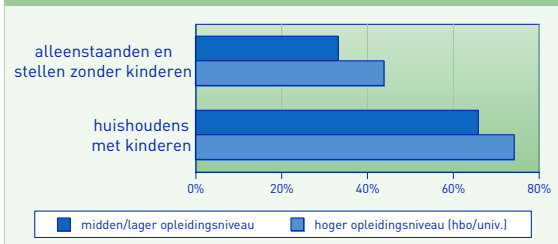
Er is in elke stadskern van Almere één vestiging van de bibliotheek. Van de jeugd (0 t/m 11 jaar) is 48% lid van de bibliotheek, van de volwassenen en tieners (12 jaar en ouder) is 18% lid. Het aandeel Almeerders dat lid is van de bibliotheek is hoog, maar daalt. In 1980 was zelfs 50% van de Almeerders lid van de bibliotheek. Dat aandeel is nu gedaald naar 24%.

Veel kinderen (59%) zijn lid van de bibliotheek in de Landgoederenbuurt, De Meenten, de Muziekwijk Zuid en de Parkwijk. Relatief weinig kinderen (41% of minder) zijn lid in Centrum Almere Haven en in de nieuwere wijken: Literatuurwijk, Regenboogbuurt, Oostvaardersbuurt, Eilandenbuurt en Tussen de Vaarten.³⁶⁾

Almeerders met kinderen hebben vaker iemand in het huishouden die lid is van de bibliotheek dan Almeerders zonder kinderen. Dat daargelaten lijkt de bibliotheek echter over het algemeen alle bevolkingsgroepen in min of meer gelijke mate aan te spreken: de verschillen naar leeftijdsgroep, etniciteit en inkomen zijn slechts klein. Alleen hoger opgeleiden gaan iets vaker naar de bibliotheek dan hun lager opgeleide stadsgenoten. Voor 7% van de Almeerders is de bibliotheek te ver weg om er gebruik van te kunnen maken.⁴⁷⁾

2/3 van Almeerders met kind gaat naar bibliotheek

% dat gebruik maakt van bibliotheek, naar huishouden/opleiding

Bron: *Wijkpeiling Almere 2001.*

Centrum voor Kunstzinnige Vorming

In het Centrum voor Kunstzinnige Vorming (CKV) worden cursussen en workshops gegeven voor beeldende kunst, dans, literatuur, muziek en theater. Het streven is om naast de hoofdvestiging in elk stadsdeel een decentrale leslocatie te hebben.¹²⁾ Momenteel zijn er twee leslocaties in Almere Stad en er is nog behoefte aan decentrale leslocaties in Almere Buiten en Almere Haven. Van de kinderen tot 17 jaar volgt 2% muzieklessen en 3% volgt andere cursussen. Van de volwassenen volgt 2% een cursus bij het CKV. Het CKV is populair bij bewoners van De Marken, de Filmwijk, de Noorderplassen, de Parkwijk en de Verzetswijk, waar meer dan 10% van de kinderen een cursus bij het CKV volgt. Weinig kinderen (2% of minder) volgen een cursus in Tussen de Vaarten Zuid, Centrum Almere Buiten, de Molenbuurt en Centrum Almere Haven.³⁶⁾ Leden van huishoudens met kinderen volgen vaker een cursus bij het CKV (13% van de huishoudens met kinderen tegen 4% zonder). Degenen met een HBO- of universitaire opleiding doen dat vaker. Overigens is er geen duidelijk verschil

tussen de verschillende etnische - of inkomensgroepen. Een kleine groep (3%) vindt het CKV te duur en 8% vindt het te ver weg.⁴⁷⁾

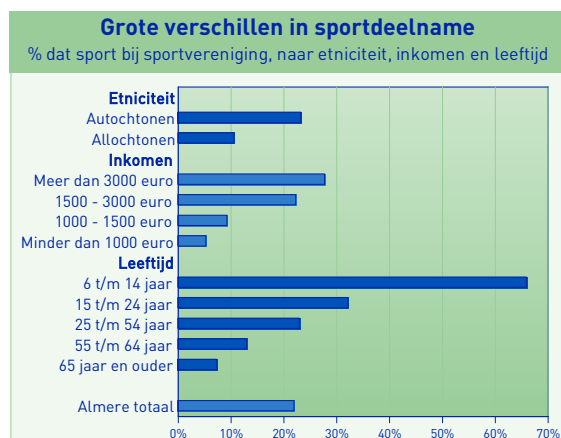
Sportvoorzieningen

Ongeveer twee op de tien Almeerders zijn lid van een sportvereniging in Almere. Er zijn 133 overdekte sportaccommodaties (hallen, overdekte banen en zwembaden) en 142 openluchtaccommodaties (velden, banen, etc).³⁶⁾ Er is nog behoefte aan een kunstijsbaan, bowlingbanen, een schietbaan, een manege met routes en paden, een verdubbeling van het aantal holes op een golfbaan, een zwembad en 1500 ligplaatsen in de jachthaven.¹²⁾

Almeerders sporten in het algemeen niet vaker dan bewoners van andere steden.⁴⁷⁾ Het aandeel Almeerders dat lid is van een sportvereniging is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde, maar er sporten meer Almeerders bij de sportschool of fitness dan gemiddeld (17% tegen 10%).²¹⁾

De grafiek hieronder toont dat:

- allochtonen minder vaak bij een sportvereniging sporten dan autochtonen
- hoe hoger het inkomen is, hoe vaker Almeerders sporten bij een sportvereniging
- kinderen vaker lid zijn van sportverenigingen en ouderen minder vaak

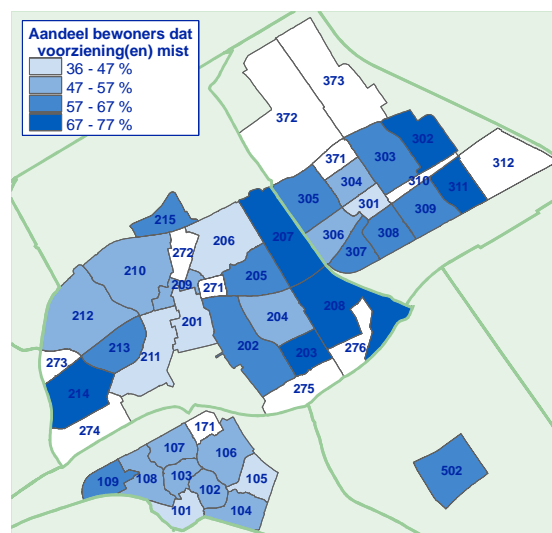
Bron: Onderzoek sportdeelname inwoners Almere 2001. Aandeel dat meest beoefende sport bij vereniging uitoefent.

Mensen met hoge inkomens zijn vaker lid van sportverenigingen dan mensen met lage inkomens. Mensen met lage inkomens sporten *in het algemeen* minder dan mensen met hoge inkomens, en als ze sporten doen ze dat meestal via het sociaal cultureel werk, sportbuurtwerk en welzijnssport.²¹⁾ Allochtonen zijn minder vaak lid van sportverenigingen. Tegelijkertijd vinden zij vaker dan autochtonen dat het in hun buurt ontbreekt aan sport- en recreatiemogelijkheden: 19% tegen 7% van de autochtonen.⁴⁷⁾

5.3 Totaalbeeld

Voorzieningen in de wijken

Gemiddeld vinden zes van de tien Almeerders wel dat er één of meerdere voorzieningen in de eigen buurt ontbreken. Meer dan tweederde van de bewoners mist voorzieningen in nieuwe wijken en wijken die verder van het centrum gelegen zijn: Tussen de Vaarten (Noord en Zuid), de Literatuurwijk, de Danswijk en de nieuwbouwwijken Oostvaardersbuurt en Eilandenbuurt.

Bron: Wijkpeiling 2001.^{h)}

Het schema hieronder laat zien welke voorzieningen door wie worden gebruikt dan wel gemist.

Gebruik en tekort aan voorzieningen per groep		
Groep	Gebruiken meer (+) of minder (-) dan gemiddeld:	Missen:*
Huishoudens met kinderen	+ Bibliotheek + cursus bij CKV + Sportverenigingen	Peuterspeelzaal (9%) Geld om kinderopvang te betalen (8%) Speelgelegenheden voor kinderen (30%) Terreintjes voor jongeren (24%)
Jongeren	+ Sportverenigingen - Buurtcentra	Ontmoetingsplekken in de openbare ruimte Jongeren centra dicht in de buurt (10% huishoudens met kinderen in doelgroepleeftijd)
Allochtonen	- Peuterspeelzalen - Buurtcentra - Sportverenigingen	Kinderopvang (10%) Basisschool in de buurt (5%) Sport- en recreatievoorzieningen (19%)
Hoger opgeleiden	+ Bibliotheek + Cursus bij CKV	Evenveel als gemiddeld

* Vinden vaker dat één of meerdere van de in dit hoofdstuk besproken voorzieningen ontbreken in de buurt, danwel kunnen minder dan gemiddeld gebruik maken van voorzieningen omdat er een wachtlijst is, of omdat de voorziening te duur of te ver weg is.

6. Uit de boot vallen

Hoewel het Almere in vergelijking met andere steden redelijk goed gaat, zijn er toch enkele groepen die 'uit de boot vallen'. Jonge bewoners van huurwoningen ervaren de meeste buurtproblemen en lager opgeleide allochtonen zijn vaker werkzoekend, arbeidsongeschikt of hebben te weinig contacten. In de drie centrumgebieden en de Staatsliedenwijk komen meer problemen voor die wijzen op groepen die 'uit de boot vallen'.

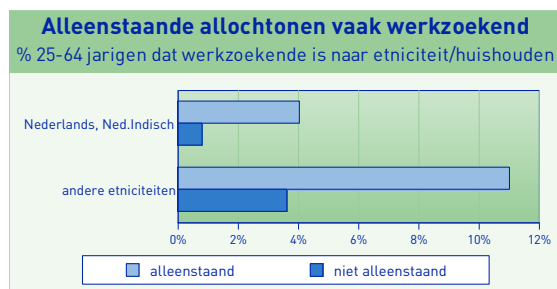
Alleenstaanden en eenoudergezinnen hebben vaker een minimuminkomen, alleenstaande allochtonen zijn vaker werkzoekend of arbeidsongeschikt. Verloedering en overlast komen volgens Almeerders ongeveer evenveel voor als elders. Daarentegen ervaren ze wel meer overlast van groepen jongeren, ook jongeren zelf ervaren dit als een probleem. Almeerders voelen zich veiliger dan elders en over het algemeen komen er weinig geweldsdelicten voor in Almere, hoewel er meer mensen bedreigd worden. Er zijn aanwijzingen dat er meer Almeerders in een sociaal isolement verkeren dan elders

6.1 Werkloosheid en inkomen

De Almeerse bevolking behoort tot de welvarendste en actiefste van de vijftiengrootste gemeenten. Het besteedbaar inkomen per huishouden is er het op vier na hoogste en de sociaal-economische status van de Almeerse beroepsbevolking de op drie na hoogste.^{36) k)} Dat neemt niet weg dat er ook in Almere mensen zijn die 'buiten de boot vallen'. Daarover gaat dit hoofdstuk.

Alleenstaande allochtonen vaker werkzoekend

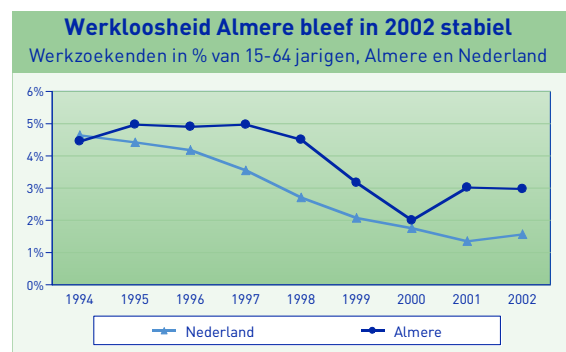
Tussen de 25 en 64 jaar zijn Almeerders van niet-Nederlandse etniciteit vaker werkzoekend dan Nederlandse Almeerders, en van hen vooral de alleenstaanden, zoals de grafiek toont.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.

Ontwikkeling werkloosheid in Almere

Het aantal werklozen per honderd 15-64 jarigen is in Almere weinig hoger dan het gemiddelde van de steden met meer dan 100.000 inwoners. Het was in de periode 1999/2001 met 3,1% hoger dan bijvoorbeeld Utrecht en Den Haag (2,7%), maar lager dan bijvoorbeeld Amsterdam of Rotterdam (4,1%). Op zichzelf is het werkloosheidspercentage in Almere dus nog niet direct reden tot zorg. Tussen 1997 en 2000 daalde de werkloosheid in Almere snel tot bijna op het Nederlandse gemiddelde, maar daarna stabiliseerde het weer op een hoger niveau, zoals de grafiek toont.^{5) 33) 34) 35) 36)}

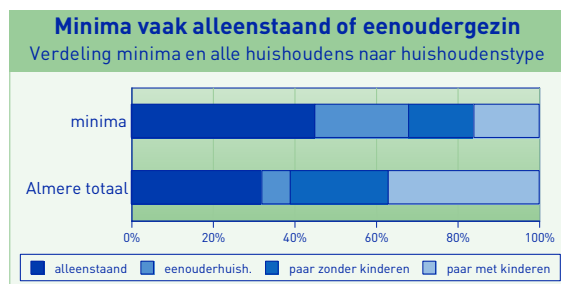
Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking.

Relatief minder minimahuishoudens, maar meer meerjarige minima

In 2001 behoorden ruim 11.200 huishoudens tot de minima, ofwel bijna 17% van de Almeerse huishoudens. Het aantal minimahuishoudens is de laatste jaren in Almere in absolute zin gestegen, maar relatief is het aandeel minimahuishoudens in de bevolking licht gedaald. Ook het aantal huishoudens dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering is de afgelopen jaren licht gedaald, zowel absoluut als relatief. Van de minimahuishoudens is 34% langer dan 3 jaar afhankelijk van een minimuminkomen. Het percentage meerjarige minima (7,3% van alle Almeerse huishoudens) is in de afgelopen jaren licht gestegen.¹⁾

Veel eenoudergezinnen en alleenstaanden zijn minimahuishoudens

Ruim de helft van de eenoudergezinnen zijn minimahuishoudens. Hetzelfde geldt voor bijna een kwart van de alleenstaanden. De grafiek hieronder toont dat deze twee huishoudentypen veel voorkomen onder de minimahuishoudens. Een groot deel van de alleenstaande minima zijn 65 jaar of ouder. Alleenstaande senioren zijn ook vaak meerjarige minima. Zij zitten als het ware gevangen in hun situatie en hebben weinig mogelijkheden om (alsnog) uit de minimasituatie te komen. Het aandeel ouderen in de meerjarige minima is gestegen, wat de stijging van het aandeel meerjarige minima wellicht verklaart.

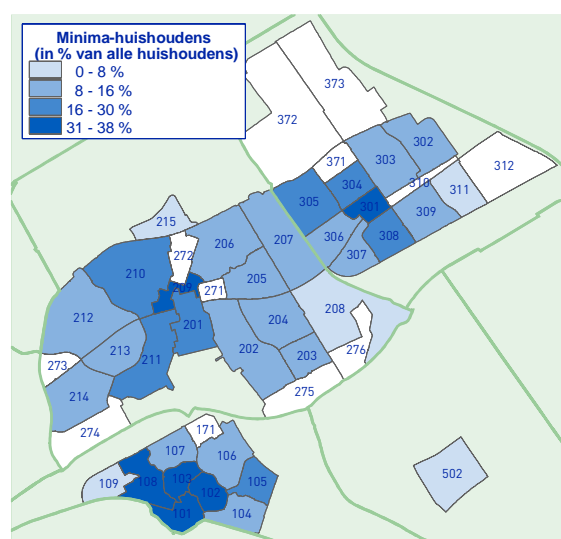

Bron: *Inkomensmonitor 2002.*

Vier op de tien minimahuishoudens betreffen huishoudens van niet-westerse allochtonen. Het aandeel minimahuishoudens is onder niet-westerse allochtonen ongeveer tweemaal zo hoog als onder westerse allochtonen en autochtonen. Ook is de (kleine) meerderheid van de bijstand-ontvangers van niet-westerse herkomst.¹⁾

Minima in de wijken

De kaart toont de spreiding van de minima over de wijken. Er zijn zes wijken waar eenderde van de huishoudens een minimahuishouden is. In Centrum Almere Buiten, waar bijna een kwart van de inwoners 75 jaar of ouder is, is 39% van de huishoudens een minimahuishouden. Daarna volgen de Staatsliedenwijk en de Wierden met 38%. Dit zijn wijken met veel sociale huurwoningen en veel alleenstaanden. In de Staatsliedenwijk wonen bovendien meer allochtonen dan gemiddeld.¹⁾

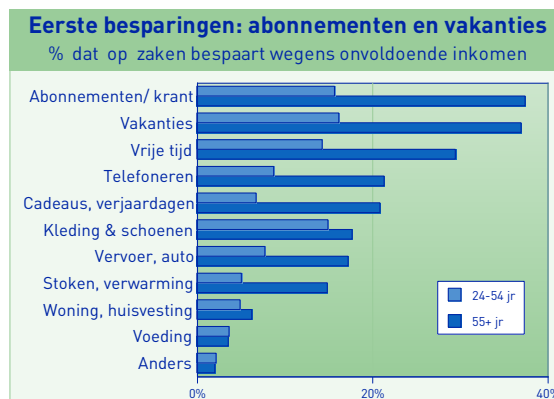

Bron: *Inkomensmonitor 2002.*

Zeven op de tien eenoudergezinnen bespaart op uitgaven vanwege onvoldoende inkomsten

Van de volwassen Almeerders jonger dan 55 jaar vindt 5% dat hij of zij slecht kan rondkomen van zijn of haar inkomen. Van de 55-plussers vindt 11% dat. Het percentage mensen dat ergens op bespaart vanwege onvoldoende inkomen is veel hoger: maar liefst 69% van de senioren en 30% van de mensen van middelbare leeftijd (25-54 jaar). Onder eenoudergezinnen (tussen de 25-54 jaar) is dat aandeel veel hoger: 71%. Meer dan 80% van de senioren die een uitkering ontvangen

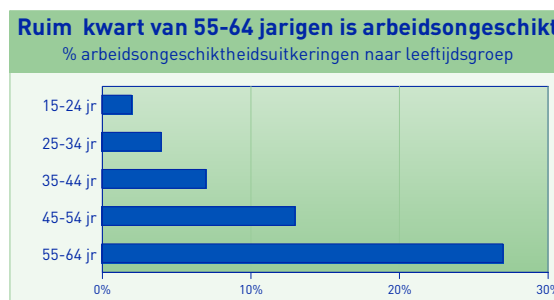
zoals de WAO, of die alleen AOW ontvangen, moeten op hun uitgaven bezuinigen. Mensen die moeten bezuinigen op zaken als abonnementen, telefoneren, cadeaus en vervoer hebben meer kans om de aansluiting met hun sociale omgeving te verliezen. De grafiek hieronder laat zien waarop mensen besparen.^{17) 18)}

Bron: *Senioren- en Volwassenenenquête 2002 (GGD).*^{b)}

Meer dan kwart 55-plussers arbeidsongeschikt

Van alle Almeerders van 15-64 jaar is 9% arbeidsongeschikt. Hoe ouder men wordt, hoe groter de kans is om arbeidsongeschikt te worden: van de 55-tot 64-jarigen is zelfs 27% arbeidsongeschikt, zoals de grafiek toont.³⁶⁾ Dat percentage is iets hoger dan het landelijk gemiddelde van 22%.²⁶⁾

Bron: *Sociale Atlas van Almere 2003.*

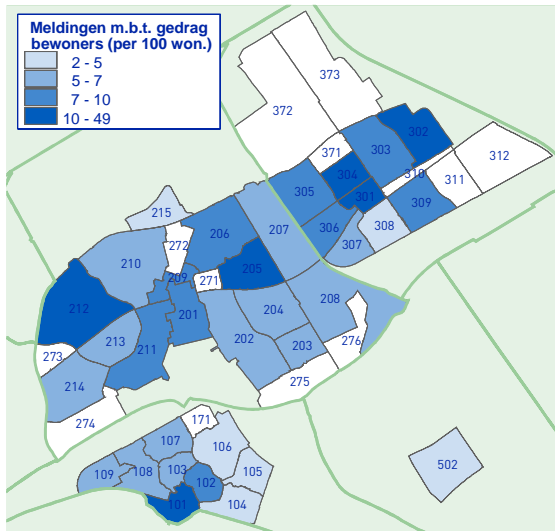
Van de 55-tot-64-jarigen zijn alleenstaanden anderhalf maal zo vaak arbeidsongeschikt als hun leeftijdsgenoten met een partner. De 55-tot-64-jarige Surinaamse, Nederlands Indische of Marokkaanse Almeerders zijn zelfs tweemaal zo vaak arbeidsongeschikt als hun leeftijdsgenoten uit andere etnische groepen.⁴⁷⁾

6.2 Leefbaarheid

Meldingen bij gemeente

Klachten van bewoners bij de gemeente over gedrag van andere bewoners (bijvoorbeeld over overlast en burenruzies, afvaldumping en zwerfvuil) worden het meest gemeld in Centrum Almere Buiten en Haven: respectievelijk 49 en 29 per 100 woningen. Het meldingenpatroon vertoont geen samenhang met de bevolkingsopbouw van de wijk: zo is bijvoorbeeld het aantal meldingen in een 'keurige'

wijk als de Verzetswijk hoog te noemen, terwijl er maar weinig geklaagd wordt in De Hoven, waar toch veel bewoners ontevreden zijn over hun buurt. Ook de Staatsliedenwijk, waar bewoners de nodige problemen ervaren, komt niet in de 'top 6' voor. Het aantal meldingen in deze wijk is de afgelopen jaren gestaag gedaald van één van de hoogste van de stad tot op het Almeers gemiddelde.

Bron: Sociale Atlas van Almere 2003.

Verloedering

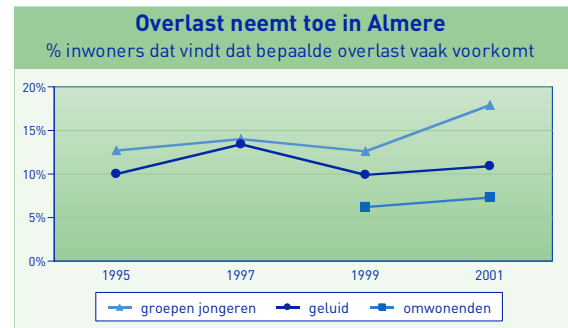
Almeeders geven een 5,5 voor de netheid van de openbare ruimte in hun wijk. Dit rapportcijfer is gebaseerd op vragen hoe vaak in de beleving van bewoners vernielingen in de wijk voorkomen, alsmede graffiti en rommel en hondenpoep op straat. Daarmee zijn Almeeders in de stedenvergelijking een 'goede middenmoter' en zien ze ongeveer evenveel vernielingen en rommel als elders. In Breda geven bewoners gemiddeld een 6,6; in Rotterdam daarentegen geven bewoners een echte onvoldoende: 4,4.^{16) 47)}

Over het algemeen vinden bewoners die langer in een wijk wonen dat hun wijk er slechter uitziet dan bewoners die ergens pas kort wonen. In De Velden en de villawijken (Noorderplassen/Vogelhorst) zijn bewoners het meest tevreden over de netheid, maar ook de Landgoederenbuurt, de Literatuurwijk en de nieuwbouwwijken zijn volgens bewoners nette wijken. Wat rommel, graffiti en vernielingen betreft krijgen de Staatsliedenwijk en Centrum Almere Haven en De Hoven het 'verloederingsniveau' van de grote steden.⁴⁷⁾

Overlast

De schaalscore 'perceptie voorkomen buurtprobleem: overlast' drukt uit hoe vaak mensen in hun wijk overlast ervaren van omwonenden, jongeren en geluid. In Almere is die score 2,8. Daarmee ervaren Almeeders iets minder overlast dan bewoners van de grote steden (Amsterdam, Den Haag en Utrecht) en de steden die niet in het grotestedenbeleid vallen (Ede, Emmen, Zoetermeer, Haarlemmermeer, Amersfoort en Zaanstad).

Alle vormen van overlast zijn de laatste jaren toegenomen. Het percentage mensen dat vaak overlast ervaart van groepen jongeren is tussen 1999 en 2001 sterk gestegen, zoals de grafiek toont. De percentages mensen die overlast ervaarden van groepen jongeren stegen vooral in Almere Stad West en Almere Buiten.⁴⁰⁾

Bron: Politie-monitor Bevolking 2001, rapportage Flevoland.

Bewoners van huurwoningen ervaren meer overlast dan mensen in een koopwoning. Jongeren ervaren méér overlast dan ouderen. Dat komt doordat het ook jongeren zijn die het vaakst worden geconfronteerd met overlast van andere groepjes jongeren.

In De Velden, de villawijken en de Landgoederenbuurt ervaren weinig bewoners overlast. In de Staatsliedenwijk en Centrum Almere Stad ervaren bewoners in het algemeen relatief veel overlast. In de andere twee stadsdeelcentra ervaren ook relatief veel bewoners overlast van vooral groepen jongeren. Geluidsoverlast komt volgens bewoners met name voor in de Staatsliedenwijk, de Stedenwijk, de Molenbuurt en de Danswijk.

'Uit de boot gevallen' bewoners één van de bepalende factoren voor tevredenheid over wijk

Verwaarlozing, rommel en vernielingen van de openbare ruimte komen meer voor in wijken die bewoners als onprettig beleven. Echter, andere factoren verklaren waarom mensen hun buurt prettig of onprettig vinden. Zoals in hoofdstuk 2 is gezegd zijn de drie belangrijkste factoren die bepalen hoe tevreden bewoners zijn over hun buurt:

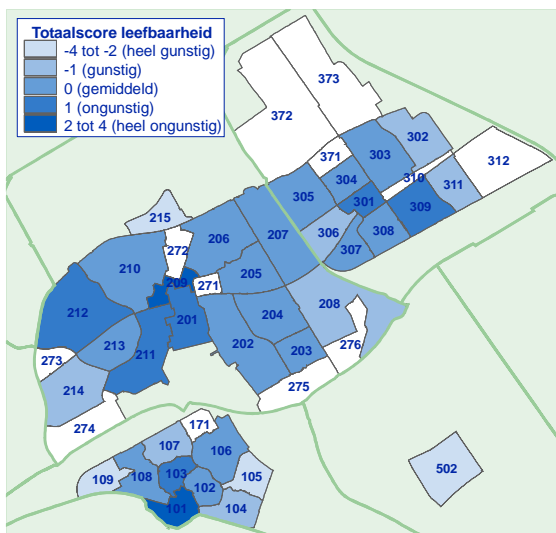
- hoe prettig en vaak bewoners met elkaar omgaan in de buurt;
- hoe tevreden zij zijn over hun eigen woning en
- hoe soepel verschillende etnische groepen in de wijk met elkaar omgaan.

Daarnaast echter blijkt dat mensen minder prettig wonen in wijken waar veel groepen zijn die "uit de boot vallen." De drie factoren die hiermee te maken hebben en die de tevredenheid over de eigen buurt negatief beïnvloeden, zijn:

- het aandeel huishoudens met lage inkomens in de wijk;
- hoe vaak men bedreigende zaken waarneemt in de wijk (zoals geweldsdelicten, bedreiging, tasjesroof, drugsoverlast en mensen die op straat lastiggevalen worden) en
- de overlast die men ervaart van burens.⁴⁷⁾

Leefbaarheid in de wijken

De kaart hieronder toont de “leefbaarheid” in de wijken waarin alle vier de indicatoren worden samengevat: de meldingen bij de gemeente, de problemscores voor perceptie van verloedering en overlast en de algemene beoordeling van de wijk. In de Staatsliedenwijk en Centrum Almere Haven ervaren bewoners relatief veel hinder en overlast van andere bewoners en er wordt relatief veel gedumpt, vernield of beklad. De Grienden, De Velden en de villawijken steken daarentegen juist gunstig af bij het Almeers gemiddelde.

Bronnen: *Wijkpeiling 2001 (perceptie buurtprobleem verloedering, perceptie buurtprobleem overlast, algemene beoordeling van de wijk)*; *Sociale Atlas 2003 (meldingen omtrent gedrag bewoners)*.^{h)}

6.3 Criminaliteit en veiligheidsbeleving

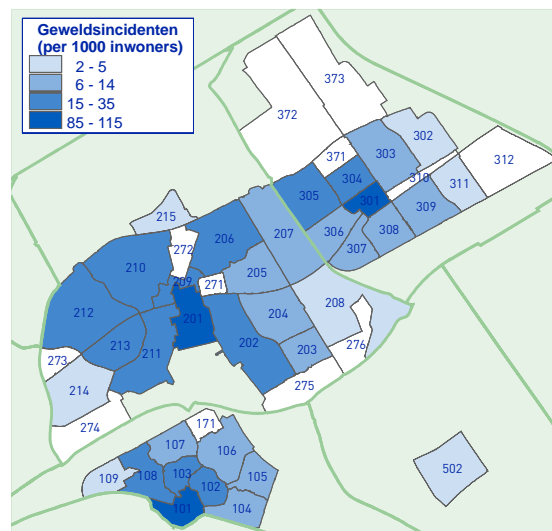
Registraties: relatief veel bedreigingen

Op basis van landelijke politieregistraties kan Almere met 24 andere steden vergeleken worden:

- Het *bedreigingsrisico* is hoog in Almere: met 3,4 bedreigingen per 1000 inwoners staat Almere op de vierde plaats van grote steden, na Rotterdam en Maastricht (4,7) en Amsterdam (6,2 per 1000 inwoners: Nederlands gemiddelde 2,0). Ook in 2001 was het bedreigingsrisico met 2,8 hoog te noemen en kwam Almere op de 5e plaats in de stedenvergelijking.
- Het risico op *straatrovers* is in Almere met 1,2 per 1000 inwoners gemiddeld te noemen (Nederland 1,0). In 2001 was dat nog 1,5. In Utrecht (4^e plaats) worden 3,5 straatrovers per 1000 inwoners gepleegd.
- Er vinden in Almere 3,5 *mishandelingen* plaats per 1000 inwoners. Dat is ongeveer op het Nederlands gemiddelde (3,2) en lager dan de meeste andere grote steden (17e plaats).
- Een gunstige ontwikkeling is dat het risico op (gewapende) *overvallen* in 2002 is gedaald van 0,2 naar 0,1 per 1000 inwoners, waarmee Almere van de 9e daalde naar de 24e (één na laagste) plaats in de stedenvergelijking.²⁸⁾

Gewelddelicten in de wijken

In Almere vonden in 2002 per 1000 inwoners 16 gewelddelicten plaats. Het risico op geweld is het grootst in de drie stadsdeelcentra met rond de 100 incidenten per 1000 inwoners. Meer dan 20 gewelddelicten per 1000 inwoners vonden plaats in De Hoven, de Stedenwijk en de Staatsliedenwijk. Weinig incidenten (5 of minder per 1000 inwoners) werden geregistreerd in de nieuwe wijken en de villawijken.³⁶⁾

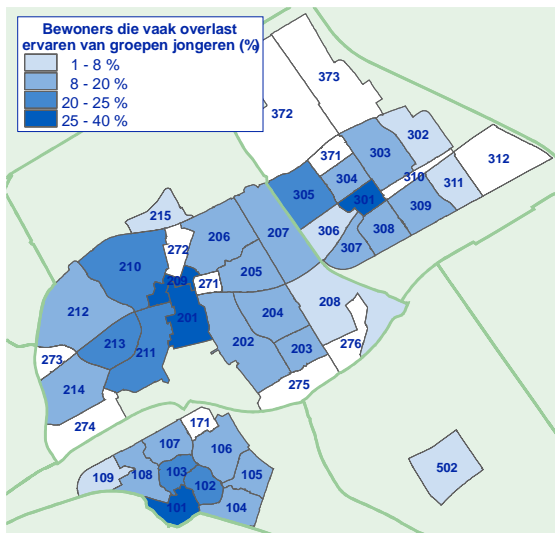

Bron: *Sociale Atlas van Almere 2003*.^{m)}

Met name huishoudens met lage inkomens, jongeren en alleenstaanden ervaren meer dreiging in de buurt dan gemiddeld.^{o)} Over het algemeen hebben bewoners een goed beeld van hoe vaak gewelddelicten in hun buurt voorkomen: in de drie centrumgebieden, de Hoven en de Staatsliedenwijk nemen bewoners relatief veel dreiging waar. Alleen Seizoenbuurters nemen meer gewelddelicten en bedreigingen waar dan op basis van de registraties te verwachten zou zijn.⁴⁷⁾

Almeeders ervaren relatief veel jeugdoverlast

Uit de groepsgesprekken blijkt dat jongeren en volwassenen rondhangende groepen jongeren associëren met onveiligheid. Gemiddeld zegt meer dan een op de drie Almeeders wel eens plekken te mijden waar groepen jongeren rondhangen omdat ze zich er niet onveilig voelen. Vier op de tien vrouwen mijden zulke plekken, tegen drie op de tien mannen.⁴⁷⁾ Almeeders ervaren meer overlast van groepen jongeren dan bewoners van vergelijkbare steden: van de Almeeders ervaaarde 18% ‘vaak’ overlast van groepen jongeren, terwijl dat in vergelijkbare steden 12% is.^{40) p)} Vooral de wijk waar men woont bepaalt of Almeeders last hebben van jongeren: of men last heeft van jongeren of niet is nauwelijks afhankelijk van leeftijd, geslacht of herkomst. Vooral in de drie stadsdeelcentra, maar ook in de Staatsliedenwijk ervaren veel bewoners overlast van groepen jongeren. Op de kaart zijn ook wijken aangegeven waar meer dan twee op de tien bewoners vaak overlast van groepen jongeren ervaren.

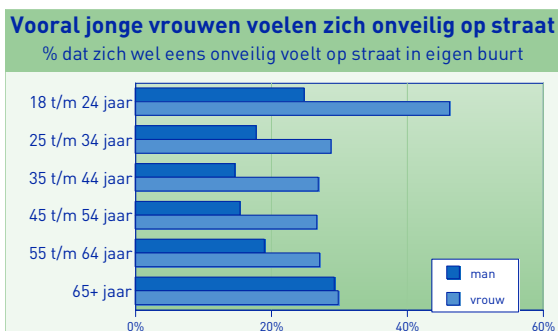

Bron: Wijkpeiling 2001.^{h)}

Grofweg een kwart van alle geweldsdelicten wordt gepleegd door jongeren tussen de 12 en 17 jaar en nog eens bijna een kwart door jongeren tussen de 18 en 24 jaar (zie de grafiek op p.47).¹⁴⁾

Veiligheidsbeleving

Een kwart van de Almeerders voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt op straat, dat is iets minder dan gemiddeld in de grote steden. In de vier grootste steden voelt bijna 40% van de bewoners zich wel eens onveilig in de eigen buurt.^{47) 27)} Vooral in Centrum Almere Buiten voelen veel mensen zich wel eens onveilig: bijna de helft van de bewoners. De Staatsliedenwijk volgt daarna, met vier op de tien bewoners. In Centrum Almere Haven en De Hoven voelt één op de drie bewoners zich wel eens onveilig. Weinig mensen voelen zich onveilig in de villawijken, De Velden en de Literatuurwijk. Mensen met een laag inkomen voelen zich duidelijk vaker onveilig dan mensen met hogere inkomens. Vooral veel jonge vrouwen voelen zich wel eens onveilig in de eigen buurt op straat, zoals de grafiek toont.

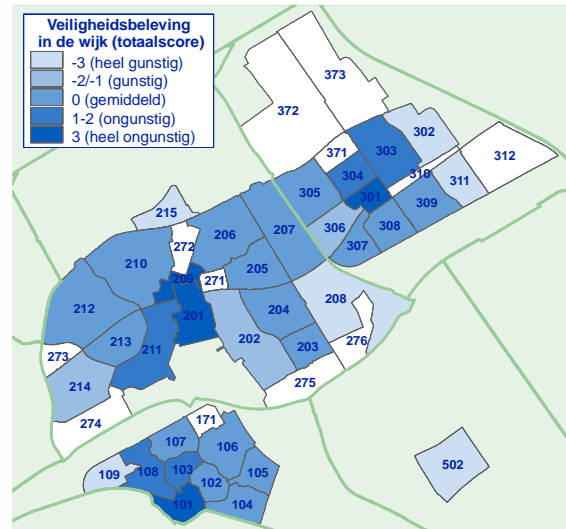
Bron: Wijkpeiling Almere 2001.

Veel jongeren hebben zelf last van jongeren en onveiligheid (zie p.49). Ook in de groepsgesprekken noemen jongeren en tieners 'veiligheid', 'veilig voelen' en 'geen ruzies' als één van de belangrijkste voorwaarden om zich ergens thuis te kunnen voelen. Zij noemden met name de volgende situaties waarin zij zich onveilig voelen:

- bij het uitgaan door een agressieve sfeer op de pleinen en in de uitgaansgelegenheden
- als ze's nachts na het uitgaan naar huis gaan
- bedreigende groepjes jongeren op straat.

Veiligheid in de wijken

Paragraaf 6.3 staat samengevat in de kaart: wijken die ongunstig afwijken ten opzichte van het Almeers gemiddelde wat betreft perceptie van geweld, overlast van groepen jongeren en veiligheidsbeleving zijn donker gekleurd. In lichtgekleurde wijken voelen bewoners zich veilig en ervaren weinig dreiging of hinder van jongeren.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001. Gebaseerd op: perceptie geweld en jongerenoverlast en veiligheidsbeleving.^{h)}

6.4 Sociaal isolement

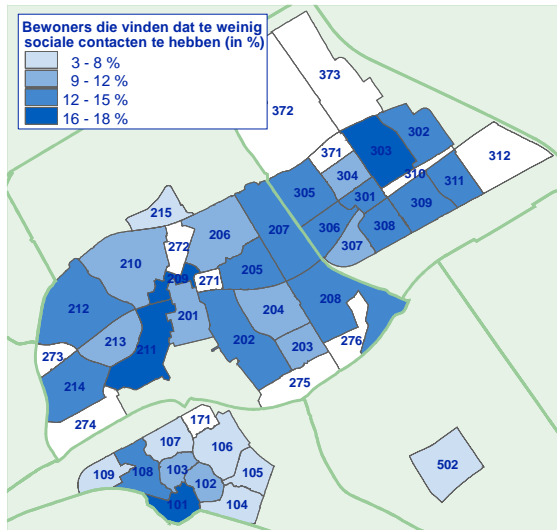
In Almere meer sociaal isolement?

Het lijkt er op dat in Almere meer mensen in een sociaal isolement verkeren dan gemiddeld in Nederland. In sterk stedelijke gebieden (zoals Almere) in den lande voelt 3% van de bewoners (15 jaar en ouder) zich geïsoleerd van andere mensen, meent 3% dat ze niet bij anderen terecht kunnen en zegt 1% dat ze geen mensen hebben met wie ze goed kunnen praten.⁶⁾ Er zijn ongeveer driemaal zoveel Almeerders die zeggen met niemand te (kunnen) praten als ze ergens mee zitten: zo'n 9% van de Almeerders (13 jaar en ouder).^{17) 18) 21)} De verschillen zijn indicatief, omdat bij vergelijkingen uit verschillende bronnen de nodige voorzichtigheid in acht moet worden genomen.

Allochtonen en Seizoenenbuurters relatief ontevreden over sociale contacten

Allochtonen, en met name alleenstaande allochtonen, hebben vaker niemand om mee te praten als ze ergens mee zitten (zie p.13). Van de volwassen Almeerders vindt 12% dat ze te weinig contacten hebben buiten gezin en werk: allochtonen van de eerste generatie hebben er vaker last van (27%).⁴⁷⁾ De kaart toont in welke wijken relatief veel of weinig bewoners vinden dat ze te weinig contacten

hebben. De spreiding over de wijken wordt niet goed verklaard door de bevolkingsopbouw. De Seizoenenbuurt en Centrum Almere Haven bijvoorbeeld kennen relatief hoge percentages mensen met te weinig sociale contacten, maar in vergelijkbare wijken als Tussen de Vaarten en Centrum Almere Stad zijn de percentages gemiddeld. In veel wijken in Almere Haven zijn relatief weinig mensen met te weinig contacten.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.^{h)}

6.5 Totaalbeeld

Hoe 'doet' Almere het vergeleken met elders?

Op de meeste indicatoren kon Almere vergeleken worden met andere steden of met Nederland. De resultaten staan samengevat in de tabel hieronder.

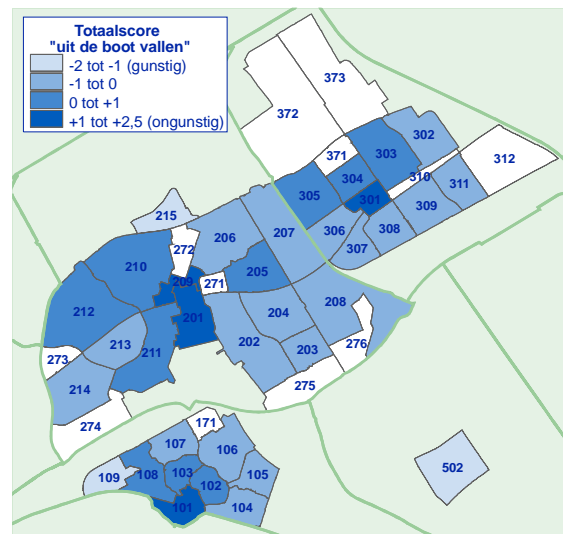
Almere in vergelijking met andere steden	
Arbeid en inkomen	
Inkomen	+
Werkloosheid	.
Arbeidsongeschiktheid 55+	-
Buurtproblemen	
Verloedering	.
Overlast	.
Overlast jeugd	--
Veiligheidsbeleving	+
Geweldsdelicten	
Bedreiging	--
Straatroof	+
Overval	+
Sociaal isolement	
Sociaal isolement	--

- + Almere beter dan elders
- Almere op het gemiddelde
- Almere minder goed dan elders

'Uit de boot vallen' in de wijken

De verschillende hier besproken indicatoren komen in de wijken veelal samen voor: zo zijn er over het algemeen in wijken waar meer geweldsincidenten voorkomen ook meer mensen die zich

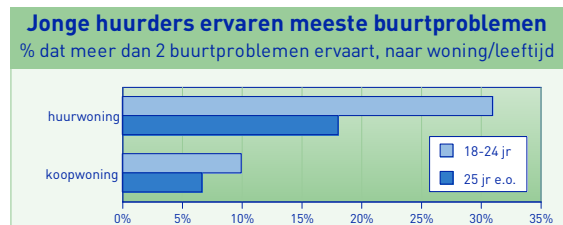
onveilig voelen, overlast ervaren, rommel en vernielingen waarnemen, te weinig contacten hebben of in een minimahuishouden leven. Daardoor kan de kaart in één blik inzicht geven in welke wijken meer problemen voorkomen die samenhangen met groepen die 'uit de boot vallen'.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001 (perceptie buurtproblemen verloedering en overlast, onveilig voelen, te weinig contacten), Sociale Atlas van Almere 2003 (geweldsincidenten), Inkomensmonitor Almere 2002 (minima).^{h)}

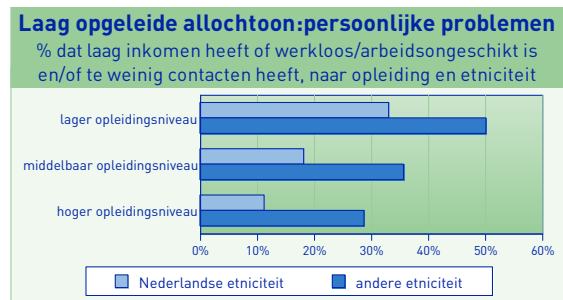
Wie valt het meest uit de boot in Almere?

De verschillende vormen van 'uit de boot vallen' zijn onder te brengen onder de noemer 'buurtproblemen' en 'persoonlijke moeilijkheden'. Zoals de grafiek toont, worden de meeste buurtproblemen ervaren door bewoners van huurwoningen – en dan met name door de jongeren onder hen.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.^{g)}

De meeste mensen met persoonlijke moeilijkheden – een laag inkomen, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of te weinig contacten – zijn vooral lager opgeleid en van allochtone herkomst, zoals blijkt uit de grafiek hieronder.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001 (subjectief inkomen).

7. Projecten actieprogramma sociale cohesie

Dit hoofdstuk beschrijft verschillende projecten uit het actieprogramma en hun resultaten. In vier wijken in Almere zijn Brede Scholen ontstaan, die samen 1902 leerlingen omvatten. Het project Sport en School bereikte in 2003 959 leerlingen in groep 7 en 8, waarvan 30% een sportkennis-makingscursus is gaan doen. Een kwart van hen overweegt lid te worden van een vereniging. Andere projecten richten zich op kinderen vanaf 12 jaar. In het kader van jongerenparticipatie zijn jongeren-, tiener- en Roefelraad al enige tijd actief, terwijl ook in de vier stadsdelen jongerenplatforms worden opgericht. Het JPA-fonds subsidieerde in 2003 11 activiteiten. De website AlmereRulez trekt dagelijks 20.000 bezoekers; van alle jongeren van 13-17 jaar heeft 61% deze site bezocht. Het project sportbuurtwerk is in oktober 2003 van start gegaan in de Molenbuurt. Op gebied van uitgaansvoorzieningen is Het Pakhuis in de zomer van 2003 geopend en worden in het nieuwe Stadshart diverse nieuwe voorzieningen gerealiseerd. Voor jongeren die uit de boot dreigen te vallen is in januari 2003 een eerste convenant getekend over de inzet van Bureau Jeugdzorg. Met een groot aantal preventieprojecten in het kader van Jeugd en Veiligheid zijn duizenden jongeren van ongeveer 10-18 jaar bereikt. Op gebied van vrijwilligerswerk zijn onder meer een beleidsplan en plan van aanpak opgesteld en is een eerste meting van de vrijwilligersmonitor gerealiseerd. Verder zijn uiteenlopende projecten opgestart. Voor senioren tot slot is het project 'Contact vol betekenis' opgestart met als doel eenzaamheid bij 55-plussers zoveel mogelijk te voorkomen.

7.1 Projecten voor kinderen tot 12 jaar

In deze paragraaf bespreken we de twee projecten gericht op kinderen op de basisscholen: Brede School en Sport en school.

Project: Brede School
Beoogd doel: Stimuleren individuele ontwikkeling van kinderen. Bevorderen van actieve deelname kinderen, ouders en andere buurtgenoten aan de maatschappij. Vergroten sociale competentie van kinderen. Stimuleren van sociale cohesie in de wijk. Bevorderen veiligheid kinderen in hun leefomgeving. Stimuleren regelmatige dagindeling.
Status: In schooljaar 2002/2003 gestart in vier scholen/wijken (1902 leerlingen). Uitbreiding naar zes wijken voorzien voor eind 2005. Eerste evaluatie is eind 2003 beschikbaar.

Brede School: ontmoetingsplek voor kinderen, ouders en wijkbewoners

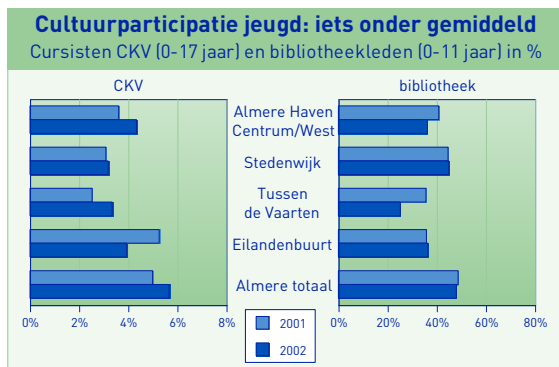
In heel Nederland ontstaan Brede Scholen als reactie op onder meer de toenemende arbeidsmarktparticipatie van beide ouders, waardoor vraag ontstond naar 'dagarrangementen' voor kinderen en hun ouders. De Brede Scholen passen ook bij het streven naar een samenhangend jeugd-beleid. Een Brede School is een ontmoetingsplaats waar het kind centraal staat maar die ook voor alle ouders en wijkbewoners toegankelijk is. Door samenwerking tussen verschillende jeugdvoorzieningen als onderwijs, kinderopvang, buurthuis, bibliotheek en muziekschool kunnen de ontwikkelingsmogelijkheden van de kinderen worden vergroot en kunnen eventuele problemen worden voorkomen.

In Almere worden in twee wijken (de Eilandenbuurt en Tussen de Vaarten) alle activiteiten onder een dak aangeboden. In de Stedenwijk (Midden/Noord) en Almere Haven (Centrum/West) wordt vanuit een netwerkconstructie gewerkt en is onder andere sprake van afstemming van activiteiten binnen schoolgebouwen en andere locaties. De vier Brede Scholen hebben 1902 leerlingen (basisonderwijs en peuterspeelzalen) en 410 plaatsen in een kinderdagverblijf.

Brede Scholen voor 1902 leerlingen			
Brede Scholen in Almere met aantal leerlingen, 2002-2003			
Naam wijk en betrokken basisscholen	Basis-school	Peuter-speelzaal	Kinderdag-verblijf
Haven: Polderhof/Wierwinde/De Ark	786	132	135
Stedenwijk: Flevoschool/Waterlandschool/Delta	508	83	113
Eilandenbuurt: Archipel	200	75	30
Tussen de Vaarten: Compositie	43	75	132
Totaal bereik	1537	365	410

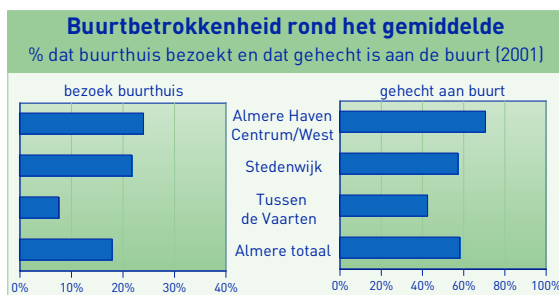
Huidige situatie in de wijken

De Brede School zou moeten leiden tot onder meer een grotere deelname van met name kinderen aan de maatschappij. De cultuurparticipatie kan enigszins worden gemeten aan het aantal kinderen tot 18 jaar dat een cursus volgt bij het Centrum voor Kunstzinnige Vorming en het aantal jeugdleden (tot 12 jaar) van de openbare bibliotheek. Gemeten aan deze indicatoren lag de cultuurparticipatie (voor de start van de Brede School) in elk van de vier wijken iets onder het gemeentelijke gemiddelde, zoals blijkt uit de figuur op de volgende bladzijde. Over sportparticipatie van kinderen tot 12 jaar zijn geen cijfers per wijk beschikbaar.^{35) 36)}

Bron: Sociale Atlas van Almere 2002-2003.

De Brede School zou ook moeten leiden tot een grotere betrokkenheid bij de buurt onder ouders en andere volwassenen in de buurt. Uit de Wijkpeiling 2001 blijkt dat het aantal mensen dat gehecht is aan de eigen buurt in Almere Haven hoger is dan gemiddeld en in de nieuwbouwwijk Tussen de Vaarten lager. In de Stedenwijk ligt het aandeel op het gemiddelde. Het aandeel wijkbewoners dat gebruik maakt van een buurthuis ligt in Almere Haven en de Stedenwijk iets boven het gemiddelde. In Tussen de Vaarten gaven veel bewoners aan dat er (op dat moment) geen buurthuis aanwezig was en ze daar dus ook geen gebruik van maken.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling 2001. Uit de Eilandenbuurt hebben veel te weinig inwoners meegedaan om deze buurt te kunnen tonen!

Resultaat: nog niet bekend

Bij het ter perse gaan van deze monitor is helaas nog geen specifieke informatie over het bereik van de Brede School beschikbaar. Deze informatie zal zijn opgenomen in de nulmeting Brede School, die eind 2003 zal verschijnen. De nulmeting bevat informatie over aanbod, bereik, organisatie en samenwerking, resultaten, huisvesting en de meerwaarde voor kinderen, voor ouders en voor de wijkbewoners.³⁰⁾

Project: Sport en School

Beoogd doel: Vergroten van sociale (sport)participatie, sociale competentie en fysieke conditie van leerlingen op de basisschool. Tegengaan van verveling, vandalisme en criminaliteit. Sporten bevordert fysieke gezondheid, blijvende sportparticipatie, integratie en betrokkenheid.

Status: In het voorjaar van 2003 is het project gestart op 17 basisscholen. Daarmee zijn 959 leerlingen bereikt, waarvan 30% heeft deelgenomen aan een sportkennismakingscursus. Een kwart van hen is van plan lid te worden van de betreffende sportvereniging of heeft dat al gedaan.

Sport en school: kennismaken met sport op de basisschool

In Almere worden diverse projecten uitgevoerd om sportdeelname van inwoners te stimuleren. Veel projecten richten zich op jongeren vanaf 12 jaar en volwassenen. Het project 'Sport en school' is gericht op basisscholen. Voor de uitvoering is aangesloten bij het project 'Kies voor hart en sport' (van NOC*NSF en Hartstichting). Het project bestaat uit theorielessen (waarvan een door de GGD) en lessen in de gymzaal (door de vakleerkracht) voor alle leerlingen in groep 7 en 8. Daarna kunnen de leerlingen zich opgeven voor een sportkennismakingscursus van 5 lessen na schooltijd. Die cursussen worden aangeboden door sportverenigingen en -scholen uit Almere.

Driekwart van basisschoolleerlingen doet al aan sport

In het kader van de evaluatie 'Kies voor hart en sport' is de leerlingen van groep 7 en 8 gevraagd of zij sporten. De totale sportparticipatie bedraagt 75%. Van alle respondenten sport 61% bij een sportvereniging, 32% (ook) ergens anders (bv. op sport- of dansschool, manege) en 43% niet-georganiseerd. De populairste sporten zijn voetbal, dansen en verdedigingssporten. De meeste kinderen sporten omdat ze het leuk vinden en voor hun conditie.⁴⁴⁾

Bron: Evaluatieverslag Kies voor hart en sport.

Een kwart van de kinderen in deze leeftijd doet dus niet aan sport. Veelgenoemde redenen daarvoor zijn dat men sporten niet leuk vindt (48%) of

niet kan op de tijden dat er trainingen/wedstrijden zijn (24%). Maar ook de lange wachttijden (21%) of hoge kosten (9%) kunnen een rol spelen.⁴⁴⁾

De cijfers over sportdeelname komen ongeveer overeen met die uit de Stadsenquête, waaruit blijkt dat ongeveer 70% van de kinderen van 6 tot en met 12 jaar aan sport doet, voornamelijk bij een sportvereniging of sportschool. Van de kinderen die sporten doet 60% dat minstens twee keer per week.²⁴⁾

Vanuit de sportverenigingen is alleen het totaal aantal jeugdleden bekend (t/m 17 jaar). Tussen 1 januari 2000 en 1 januari 2003 is het aantal jeugdleden met ongeveer 1000 toegenomen tot 12.111. Het aantal kinderen steeg echter sterker, waardoor het aantal leden per 100 kinderen t/m 17 jaar licht is gedaald van 27,5 naar 26,1%. Helaas kan geen verder onderscheid worden gemaakt naar leeftijdsgroepen.³⁶⁾

Resultaat: 85 niet-sporters nemen deel aan kennismakingscursus

In het jaar 2002-2003 hebben 17 scholen deelgenomen aan het project, waarmee 959 leerlingen uit groep 7 en 8 zijn bereikt. Naast de algemene theorie- en praktijklessen werden 20 verschillende cursussen aangeboden door 14 sportaanbieders uit Almere.

Van de 959 leerlingen hebben er 285 deelgenomen aan een van deze cursussen (30%). Van de leerlingen die al een sport beoefenden meldde zich ongeveer een even groot aandeel aan voor een cursus als van de leerlingen die nog niet sportten.

Bron: Evaluatieverslag *Kies voor hart en sport*.⁹⁾

Als 'nieuw bereikte' sporters kunnen worden aangemerkt leerlingen die nog geen sport beoefenden maar wel een cursus hebben gevolgd. Het betreft ongeveer 9% van alle leerlingen (25% niet-sporters x 35% deelnemers aan cursussen) ofwel ongeveer 85 leerlingen.

Van alle deelnemers aan de kennismakingscursus die een evaluatieformulier hebben ingevuld, zegt 6% lid te zijn geworden van de betreffende vereniging; 21% is dat van plan. De meeste leerlingen vonden de sport leuk en ze beoordeelden deze gemiddeld met een 8,0.

Leerlingen die niet meededen met cursussen gaven als reden dat ze niet konden op het moment

van de cursus (32%) of andere dingen leuker vinden (31%); 13% vond de cursussen te ver weg. Van alle leerlingen zegt ongeveer de helft dat ze meer aan sport willen doen; het verschil tussen de groep die heeft deelgenomen aan een korte cursus en de groep die dat niet deed is beperkt.⁴⁴⁾

Leerkrachten en sportaanbieders zijn positief

De leerkrachten die de evaluatieformulieren hebben ingevuld (dat zijn 8 van de 17 scholen) vonden het project zowel zinvol en aansluitend op de onderwijsseisen (bevorderen gezond gedrag) alsook leuk, en geven allemaal aan dat zij volgend jaar weer mee zouden doen als het project een vervolg krijgt. Zowel de meeste leerkrachten als de meeste sportaanbieders zien de cursus wel liever wat eerder in het seizoen.⁴⁴⁾

7.2 Projecten voor jongeren vanaf 12 jaar

Het actieprogramma sociale cohesie omvat een aanzienlijk aantal projecten gericht op jongeren vanaf ongeveer 12 jaar, die inmiddels ook geheel of grotendeels zijn gestart. Deze paragraaf beschrijft de algemene projecten: jongerenparticipatie, AlmereRulez (Internet), sportbuurtwerk en uitgaan en activiteiten. Paragraaf 7.3 beschrijft vervolgens enkele projecten voor jongeren die uit de boot (dreigen te) vallen.

Project: Jongerenparticipatie
<p>Beoogd doel: Het door jongeren/tieners laten organiseren van activiteiten voor jongeren/tieners. Door diversiteit van activiteiten moeten zeer verschillende groepen jongeren en tieners worden bereikt. Jongerenparticipatie is tevens een peiler voor het gemeentelijk jeugdbeleid.</p>
<p>Status: De jongerenraad, tienerraad en Roefelraad zijn al enige tijd succesvol actief. Waarschijnlijk zal begin 2004 ook in elk stadsdeel een jongerenplatform operationeel zijn. Vanuit het JPA-fonds is in 2003 subsidie verstrekt voor 11 activiteiten.</p>

Jongerenparticipatie: voor en door jongeren

Aanleiding voor het project jongerenparticipatie was dat er onvoldoende activiteiten in Almere voor en door jongeren worden georganiseerd. Daarnaast wordt jongerenparticipatie essentieel gevonden als peiler van gemeentelijk jeugdbeleid. Het project moet een stimulans geven aan drie vormen van participatie:

- Consumptie: deelname aan activiteiten,
- Uitvoering: meehelpen met organiseren,
- Inspraak: meedenken over opzet activiteiten, maar ook over wijkontwikkeling en jeugdbeleid.

Voor de te organiseren activiteiten is budget beschikbaar via het JPA-fonds (Jongeren Participatie Almere). Rond het JPA-fonds zijn twee jeugdgraden georganiseerd: tienerraad (12-16 jaar) en jongerenraad (16-23 jaar).

Tiener- en jongerenraad

In 2002/2003 zaten er 15 jongeren in de tiener-raad en 3 in de jongerenraad. In praktijk kwamen de twee raden daarom gezamenlijk bijeen. In het begin van het seizoen 2003/2004 zitten er 6 jongeren in de tienerraad en 10 in de jongerenraad en vergaderen ze afzonderlijk (en eens per maand samen). De jeugd- en jongerenraad zijn er vooral om mee te denken en te adviseren over de wensen van jongeren in Almere en vergaderen daarover elke twee weken. De belangrijkste aandachtspunten voor het seizoen 2003/2004 volgens de jongeren- en tienerraad blijken uit onderstaand kader.

Prioriteiten volgens tieners en jongeren

Belangrijke aandachtspunten tiener-/jongerenraad 2003/2004

- huisvesting
- vrijetijdsbesteding (o.a. uitgaan en buurtcentra)
- voorzieningen
- vervolopleidingen
- informatieverstrekking
- voorlichting
- werk voor jongeren (vooral bijbaantjes)

Jongerenactiviteitenfonds (JPA-fonds)

Een aantal leden van de tiener- en jongerenraad (en enkele 'onafhankelijke' jongeren) adviseren ook over de besteding van het jongerenactiviteitenfonds (JPA-fonds). Een deel van dit fonds is bestemd voor activiteiten die voor en door jongeren worden georganiseerd. Per activiteit kan maximaal € 2300,- subsidie worden verstrekt.

Uit onderstaand overzicht blijkt welke subsidies in 2003 uit het fonds zijn verstrekt.

Subsidie voor activiteiten vanuit JPA-fonds

Overzicht subsidieverstrekingen in 2003

Enmalige, grootschalige activiteiten	Bereik:
- Drie avonden voor tieners in discotheek Eindelijk	?
- Award for young people: stimuleren individueel talent	
VMBO-leerlingen 14-17 jaar. Maximaal aantal deelnemers:	15
Grootschalige culturele activiteiten	
- Filmproject "Dromen": leerlingen 12-16 jaar maken filmpjes over hun toekomstdromen. Aantal deelnemers:	16
- "Freakenfestival": Festival met 100 artiesten. Bezoekers:	700
- Organisatie Koninginnedag met Roefelraad (5-14 jaar). Bez.:	765
- Voorrondes Flevolandse R&B hip hop festival <i>Fame</i>	?
- Jongeren worden ambassadeur Almeerse Theaters	10-20
- Open podium Almere: biedt jongeren en ouderen de kans hun podiumkunsten te vertonen. Bezoekers per open podium:	120
Prikkelfonds	
- Tante Joke/4future: Interresseren van jongeren vanaf 18 jaar voor nieuws, politiek en cultuur via website, postcards en posters. Tijdens testperiode, aantal sitebezoekers per dag:	7000
- Voetbaltoernooi en muziekprogramma. Opkomst per toernooi:	50
- MSA Studio Development: Popwedstrijd 16-18 jaar. Moet nog uitgevoerd worden.	

Jongerenplatforms en Whoznext

De tiener- en jongerenraad hebben vooral een adviserende rol en bestrijken geheel Almere. Daarnaast worden er in de stadsdelen jongerenplatforms opgericht die zich richten op het betreffende stadsdeel en onder meer activiteiten organiseren en onderzoek doen (bijvoorbeeld op verzoek van de tiener-/jongerenraad over onder-

Participerende jongeren van Almere over: jongerenparticipatie

In het kader van deze monitor is een groepsge-sprek gevoerd met deelnemers aan de jongeren- en tienerraad en Whoznext. Wat vinden ze eigenlijk zelf van hun inbreng?

De rol van jongeren

Wat zijn de belangrijkste dingen die aan Almere moeten worden verbeterd opdat jongeren zich beter thuisvoelen? De jongeren- en tienerraad en Whoznext maakten tijdens het gesprek deze top4:

- Luisteren naar wat jongeren willen: "Wij zijn ook mensen, dus je moet ook naar ons luisteren". Sommige deelnemers vinden overigens dat er genoeg naar jongeren wordt geluisterd.
- Meer activiteiten en uitgaansmogelijkheden voor jongeren. De meeste jongeren vinden dat er veel te weinig te doen is in Almere.
- Veiligheid verbeteren: ze vinden dat er veel criminaliteit is. De politie mag best wat harder optreden, maar alleen als dat echt nodig is. Meer activiteiten voor jongeren betekent minder onveiligheid: 'dan hou je ze van de straat'.
- Onderwijs: met name meer variatie en meer hoger onderwijs (dit vindt niet iedereen nodig). Deze en andere zaken in Almere moeten, volgens de jongeren, vooral door anderen worden gerealiseerd zoals de gemeente, politie, De Schoor en

ondernemers. Aan veiligheid en meer rust kunnen ook jongeren en andere bewoners bijdragen. De jongeren vinden het wel belangrijk over al deze zaken mee te praten, zodat rekening wordt gehouden met de wensen van jongeren.

Waarom zetten jongeren zich in?

Uit de gesprekken blijkt dat veel jongeren zich hebben aangemeld omdat ze het leuk vinden, maar ook omdat ze zo iets voor andere jongeren kunnen doen. Bovendien: "je profiteert zelf ook van wat je bereikt hebt" en "het is goed voor je CV". De jongeren in Whoznext krijgen een vergoeding voor hun inzet. Dat waarderen ze maar vinden ze niet noodzakelijk omdat Whoznext gewoon leuk is.

Hoe gaat het?

De leden van de verschillende jeugdgraden vinden het vooral belangrijk dat ze serieus worden genomen. Daarbij noemen ze mensen die goed naar hen luisteren en mensen die dat minder goed lijken te doen. "Als we met wethouders praten zijn ze vooral zelf aan het woord" (niet allemaal). Over het algemeen zijn de jongeren tevreden over wat ze hebben bereikt (Meisje van Whoznext: "Alles wat we wilden is wel gelukt").

werpen zoals genoemd op de vorige bladzijde). In oktober 2003 waren jongerenplatforms operationeel in Almere Buiten en Almere Stad-Oost (elk ongeveer 7 jongeren) en de bedoeling is dat binnen enkele maanden ook in Almere Stad-West en Almere Haven jongerenplatforms actief worden. In die periode wordt ook bekeken hoe de jongerenplatforms en de tiener- en jongerenraad optimaal kunnen samenwerken.

In Almere Buiten is nog een andere soort jongerenraad actief: Whoznext. Whoznext organiseert zelf allerlei kleinschalige activiteiten voor jongeren van 11 t/m 21 jaar, vooral op gebied van sport. Medio 2003 kende Whoznext 9 leden van 13-16 jaar. Whoznext organiseerde sinds de start in het voorjaar van 2003 drie grotere activiteiten (basketbal, indoor-ski en fitness) en wekelijks breakdance. Daarnaast werd veel tijd besteed aan promotieactiviteiten zoals flyer. Ook in andere steden zijn groepen jongeren actief onder de naam Whoznext.

Roefelraad: kinderparticipatie

Als een soort voorloper van de jeugd- en jongerenraad is er de Roefelraad voor kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool. Elke basisschool mag iemand aanleveren voor de Roefelraad (in de meeste gevallen via een verkiezing). De afgelopen jaren zaten er steeds 40 tot 45 leerlingen in de Roefelraad; in oktober 2003 werden 51 nieuwe raadsleden geïnstalleerd. De Roefelraad brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het college van B&W. Verder zijn er diverse werkgroepen waarvan de kinderen lid kunnen worden en die zich bezighouden met onder meer een eigen nieuwsbrief, website, films, de Roefelroef (een prijs voor mensen die veel voor kinderen doen) en activiteiten zoals de straatspeeldag en kinderherdenking.⁵⁰⁾

Aan het begin van elk jaar beslist de Roefelraad wat de belangrijkste dingen zijn waar ze iets aan zouden willen doen. Deze top 5 over de afgelopen jaren wordt hieronder weergegeven.

Milieu en hondenpoep kernpunten voor kinderen

Top5 van belangrijke aandachtspunten voor de Roefelraad

Top 5 2001-2002	Top 5 2002-2003
1. Hondenpoepprobleem	1. Milieu (inclusief hondenpoep)
2. Minder geweld	2. De (veel te dure) Euro
3. Schoolzwemmen	3. Schoolzwemmen
4. Meer speelvoorzieningen voor oudere kinderen	4. Discriminatie
5. Meer activiteiten voor kinderen	5. Verkeersveiligheid

Bron: www.roefelraad.nl. De top5 wordt jaarlijks vastgesteld door de leden van de Roefelraad, kinderen van 10-12 jaar.

Resultaat

In onderstaand overzicht worden de verschillende projecten nog eens kort samengevat.

Samenvatting projecten jongerenparticipatie

Roefelraad (10-12 jaar)	Functioneert al enige jaren; 51 leden.
Jongeren- en tienerraad (adviserend)	Functioneert al enige jaren; 16 leden.
Jongerenplatforms (voor elk stadsdeel; vooral uitvoerend)	In twee stadsdelen actief (2x7 leden); andere twee volgen op korte termijn
Whoznext (organiseert vooral sportactiviteiten)	Ongeveer een half jaar actief; 9 leden.
JPA-fonds (subsidie voor jongerenactiviteiten)	In 2003 zijn 11 projecten gesubsidieerd.

Roefelraad van Almere over: Roefelraad

Behalve met de jongeren- en tienerraad en Whoznext is ook een groepsgesprek gehouden met kinderen uit de Roefelraad (10-12 jaar). Wat vinden zij van hun inbreng?

De rol van kinderen

Ook de Roefelraad vindt het belangrijk mee te praten, vooral over die zaken waar ze zelf mee te maken hebben. Voorbeelden daarvan zijn de verkeerssituatie, inrichting van speelplaatsen of het ontwerp van vuilnisbakken op straat. Ze bedenken daarvoor soms erg creatieve ideeën. "Kinderen denken soms anders over bepaalde onderwerpen. Bijvoorbeeld (bij opknappen van speeltuinen) soms hebben kinderen liever wat andere speeltoestellen" (jongen, 12 jaar).

Waarom zetten kinderen zich in?

Ook voor de kinderen in de Roefelraad speelt vaak een combinatie van motieven: ze vinden het leuk maar willen ook iets verbeteren aan de stad: "Ik wou een heleboel dingen aan Almere veranderen want ik vond het slecht geregeld allemaal. Ik vind het leuk om te vergaderen" (meisje, 11 jaar).

Hoe gaat het?

De kinderen in de Roefelraad konden tijdens het gesprek niet echt iets bedenken wat beter kan aan het functioneren van deze kinderraad. Wel vinden ze het jammer dat niet al hun ideeën konden worden gerealiseerd: "het hondenpoepprobleem is nog steeds niet gelukt". Maar op andere fronten lukte het wel.

Project: AlmereRulez (Internet)

Beoogd doel: Een goede communicatie tussen gemeente en jongeren. Stimuleren van communicatie tussen jongeren onderling en tussen jongeren en volwassenen. Dat gebeurt door middel van de jongerenwebsite AlmereRulez.

Status: AlmereRulez is volledig operationeel en trekt dagelijks 20.000 bezoekers. Van alle jongeren van 13-17 jaar heeft 61% AlmereRulez bezocht.

AlmereRulez: de jongerenwebsite van Almere

De website AlmereRulez is speciaal gericht op jongeren in Almere. De site begon als een chatsite maar groeide uit tot een belangrijke informatiebron en virtuele ontmoetingsplaats voor jongeren uit Almere. AlmereRulez kent de volgende doelstellingen:

- stimuleren van communicatie en contacten tussen jongeren onderling
- het informeren van Almeerse jongeren van 12 tot 30 jaar over gemeentelijke zaken die deze doelgroep aanspreken
- de doelgroep interesseren voor deze onderwerpen en laten meedenken in de politiek, kunst, cultuur en gemeentelijke onderwerpen
- de doelgroep meer inzicht te laten verkrijgen over wat er in Almere te doen is en deze laten deelnemen aan deze activiteiten

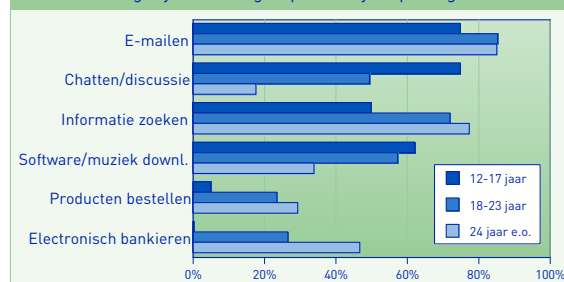
Internet bereikt vrijwel alle jongeren

Jongeren groeien op met computers en internet. Van alle jongeren van 13 t/m 23 jaar heeft 91% thuis een computer; 79% heeft thuis internet. Van de jongeren die thuis Internetten zegt 70% te beschikken over een kabel- of ADSL-aansluiting. Maar jongeren internetten ook op school en bij vrienden: 96% van de jongeren heeft de afgelopen 6 maanden wel eens gebruik gemaakt van Internet (tegenover 81% van de bewoners vanaf 24 jaar). De jongeren die thuis internetten zeggen daaraan gemiddeld 10 uur per week te besteden; 17% zit minimaal 20 uur per week op internet.

E-mailen is zowel bij jongeren als volwassenen de meest populaire activiteit op Internet: 80% van de jongeren t/m 23 jaar gebruikt e-mail. Chatten en discussiëren is ook populair, vooral onder jongeren tot 18 jaar. Verder wordt veel informatie opgezocht en muziek en software gedownload.²⁴⁾

Chatten en e-mailen populair bij jongeren

"Welke mogelijkheden afgelopen half jaar privé gebruikt?"

Bron: Stadsenquête 2002.

Resultaat: 20.000 bezoekers per dag

In het voorjaar van 2003 hadden 11.000 jongeren zich als lid aangemeld en werden dagelijks 20.000 bezoekers geteld.⁴⁾ Van alle jongeren van 13-17 jaar kent 71% deze site, 61% heeft AlmereRulez wel eens bezocht. Van de oudere jongeren (18-23 jaar) kent 47% de site en heeft 33% deze bezocht.²⁴⁾

Om meer te weten te komen over de gebruikers van de website en hun beweegredenen heeft er eind september 2003 een on-line bezoekersenquête plaatsgevonden onder bezoekers en leden. De resultaten in de rest van deze paragraaf zijn op deze enquête gebaseerd. In ongeveer twee weken tijd hebben 1298 jongeren de enquête ingevuld.¹⁾

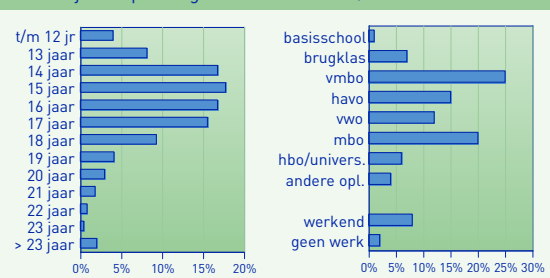
Jongeren uit alle schoolsoorten bezoeken AlmereRulez

Welke jongeren worden bereikt met AlmereRulez? Onderstaande grafiek toont de leeftijdsverdeling en dagbesteding/opleidingsniveau. Tweederde deel van alle bezoekers is 14 t/m 17 jaar oud. Slechts 16% van de respondenten is jonger dan 13 of ouder dan 18 jaar.

Afgemeten aan het opleidingsniveau vormen de bezoekers een brede afspiegeling van alle jongeren in deze leeftijdsgroep: de verdeling naar schoolsoorten of werk wijkt nauwelijks af van die onder alle 13-18 jarigen in Almere (zoals blijkt uit de GGD Jongerenenquête 2002).

AlmereRulez bereikt vooral 13-18 jarigen

Leeftijd en opleidingsniveau bezoekers/leden AlmereRulez

Bron: On-line bezoekersenquête AlmereRulez (sept. 2003).

Naar etniciteit lijkt sprake van een ondervertegenwoordiging van alloctonen. Van alle respondenten kent 6% een Surinaamse of Antilliaanse en 1% een Turkse of Marokkaanse etniciteit (gemeeten naar geboorteland moeder). Dat is minder dan gemiddeld in Almere. Het is niet duidelijk of deze alloctone jongeren minder vaak de site AlmereRulez bezoeken of dat bij deze groepen sprake is van een lagere respons op de enquête. Overigens woont 94% van de bezoekers in Almere.

Bezoekfrequentie AlmereRulez is zeer hoog

De bezoekfrequentie onder de respondenten is hoog: 85% bezoekt (bijna) dagelijks de jongeren-site en nog eens 10% doet dat enkele keren per week. Slechts 3% van de respondenten zegt de site

incidenteel te bezoeken en 1% had dat de laatste vier maanden niet meer gedaan.¹⁾

Ook de tijdsbesteding op de site is erg hoog. De respondenten geven aan gemiddeld 11 uur per week op AlmereRulez door te brengen. Van alle respondenten besteedt 40% maximaal 4 uur, 30% 5-10 uur, 16% 10-20 uur en 15% meer dan 20 uur per week aan AlmereRulez. De meeste van de respondenten zijn ook lid van de website: 86%. De respondenten beoordelen de website gemiddeld met een 7,6: 9% gaf een onvoldoende, 24% een 6 of 7, 35% het cijfer 8 en 32% een 9 of 10.

AlmereRulez draagt bij aan sociale contacten

Een van de doelstellingen van AlmereRulez is het stimuleren van communicatie en contacten tussen jongen onderling. Van alle respondenten zegt 62% de site te bezoeken om mensen te leren kennen en 53% om te chatten of discussiëren. Daarnaast bezoekt 36% de site om te zien wat er allemaal te doen is in Almere en 8% om mee te kunnen praten over politiek, cultuur en gemeentelijke zaken.

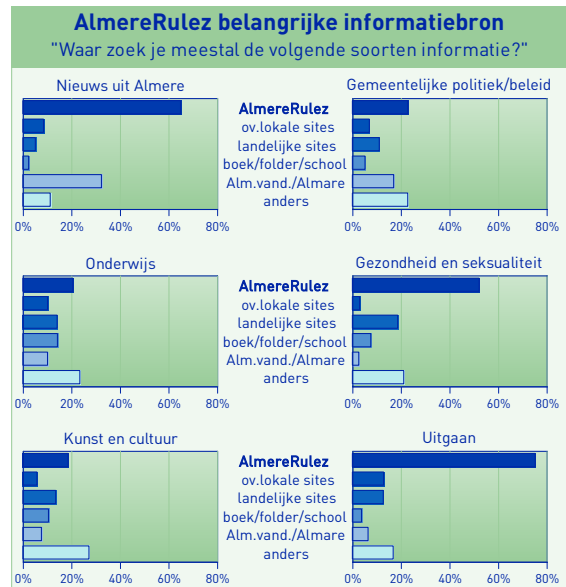

Bron: On-line bezoekersenquête AlmereRulez (sept. 2003).

Het leggen van nieuwe sociale contacten blijkt ook te lukken. Van alle respondenten heeft 90% via AlmereRulez nieuwe mensen leren kennen (bijvoorbeeld door te chatten). Het blijft daarbij niet bij virtuele contacten. Van alle respondenten heeft 54% wel eens iemand in het echt ontmoet nadat men die via AlmereRulez had leren kennen.

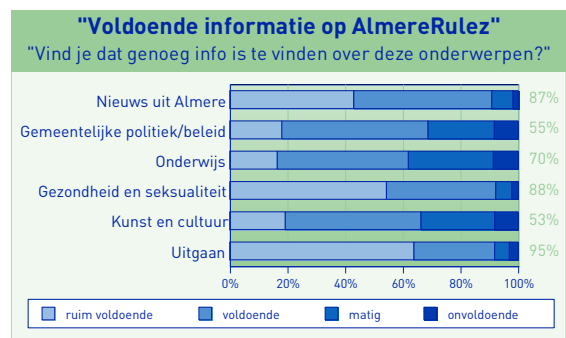
AlmereRulez is belangrijke informatiebron

Het zoeken van informatie en meepraten zijn veel minder belangrijke redenen om de site te bezoeken dan het bekijken van foto's, mensen leren kennen en chatten. Maar als ze op zoek zijn naar informatie blijkt AlmereRulez toch een zeer belangrijke bron te zijn. Op gebied van uitgaan, nieuws uit Almere en gezondheid/seksualiteit wordt AlmereRulez (door de bezoekers) aanzienlijk vaker geraadpleegd dan andere bronnen op Internet of op papier. Op gebied van gemeentelijke politiek en beleid, onderwijs en kunst en cultuur zijn minder jongeren geïnteresseerd en worden ook regelmatig andere informatiebronnen gebruikt. Toch zoekt ook op deze gebieden 20% van de jongeren zijn informatie op AlmereRulez. Voorzover jongeren andere websites gebruiken gericht op Almere wordt de site van de gemeente Almere verreweg het meest genoemd (door 44% van alle respondenten). Andere lokale sites wor-

Bron: On-line bezoekersenquête AlmereRulez (sept. 2003).

den veel minder gebruikt om de genoemde informatie te zoeken: Almeernieuws (12%), Almere Dicity (5%), Almere2000 (5%) en Dial.nl (3%). Van de jongeren die op zoek zijn naar de betreffende informatie zegt ruim 90% dat er op AlmereRulez genoeg informatie is te vinden over nieuws uit Almere, gezondheid en seksualiteit en uitgaan. Op gebied van gemeentelijke politiek en beleid, onderwijs en kunst en cultuur is de tevredenheid iets minder groot, maar ook bij die onderwerpen vinden twee van de drie jongeren dat er op AlmereRulez genoeg informatie is te vinden.

Bron: On-line bezoekersenquête AlmereRulez (sept. 2003). Rechts staat hoeveel respondenten de vraag beantwoordden.¹⁰⁾

Een ander doel van AlmereRulez is een goede communicatie met de gemeente. Daarom werd ook gevraagd of men AlmereRulez zou gebruiken indien men contact zou zoeken met de gemeente. Dat heeft 3% wel eens gedaan, 14% zou het wel doen en 40% zou het misschien doen. Een groep van 27% zou langs een andere weg contact zoeken en 16% "zou écht geen contact zoeken met de gemeente".

Al met al kan worden geconcludeerd dat AlmereRulez bijdraagt aan sociale contacten en is uitgegroeid tot een belangrijke informatiebron voor de gebruikers.

Project: sportbuurtwerk

Beoogd doel: Vergroten van sociale participatie; tegengaan van verveling, vandalisme en criminaliteit en vergroten van gezondheid en fysieke conditie van de lokale bevolking (vooral jongeren). Blijvend stimuleren van sportdeelname, maar ook welzijnssport. Sportief en sociaal vangnet voor mensen die geen gebruik kunnen/willen maken van sportaanbod van verenigingen, onderwijs en commerciële sector.

Status: Eind oktober 2003 startte een eerste pilot in de Molenbuurt. Op langere termijn volgen mogelijk ook andere wijken.

Sportbuurtwerk: meer dan sporten alleen

Het idee achter het project sportbuurtwerk is dat het tekort aan uitgaansvoorzieningen en jongerenactiviteiten deels gecompenseerd kan worden door intensivering van activiteiten voor jongeren in de wijken. Een van de manieren daarvoor is sportbuurtwerk. Het sportbuurtwerk stimuleert niet alleen sportief bewegen, maar kan een sociale functie vervullen als katalysator voor het aangaan en onderhouden van relaties en aanleren van normen en waarden.

Omdat uit een gehouden buurtmonitor in de Molenbuurt was gebleken dat er volgens bewoners veel te weinig te doen was voor jongeren, wordt in die wijk een pilot gestart.¹⁵⁾ Daarbij worden sportactiviteiten aangeboden voor jongeren van ongeveer 12-18 jaar. Later volgen mogelijk ook andere wijken met wellicht iets andere doelgroepen. De pilot in de Molenbuurt is van start gegaan direct na de herfstvakantie 2003 onder de noemer van het project "Communities that Care". In overleg met andere aanbieders van activiteiten in Almere Buiten is gezocht naar een zo goed mogelijk aanbod. Het gaat om activiteiten voor binnen en buiten met een frequentie van minimaal eens per week. De kosten zijn afhankelijk van de activiteit, maar het blijft in ieder geval laagdrempelig.

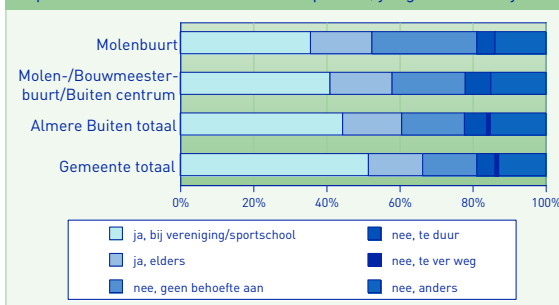
Ruim een kwart van de jongeren sport zelden

In deze paragraaf wordt eerst een algemeen beeld geschetst van de sportdeelname onder jongeren van 12 t/m 18 jaar.

Van alle jongeren van 12 t/m 18 jaar sport 52% bij een sportvereniging of sportschool en nog eens 15% elders. In Almere Buiten (en vooral in de Molenbuurt en aangrenzende wijken) blijft de deelname aan sportverenigingen en – scholen duidelijk achter. Ongeveer 5% zou wel willen sporten maar vindt het te duur (onder allochtone jongeren ligt dat aandeel hoger).²¹⁾

Minder sporters in Molenbuurt

Sportdeelname en redenen niet-sporten, jongeren 12-18 jaar

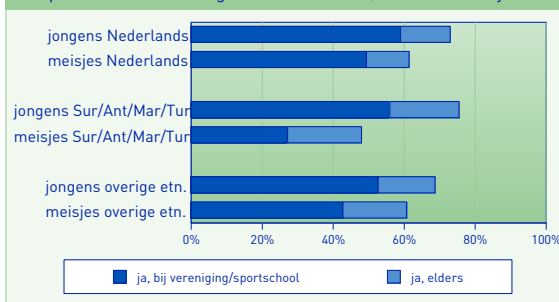
Bron: GGD Jongerenenquête 2002.^{b)} De marges in Molenbuurt zijn groter wegens het beperkte aantal respondenten.^{c)}

Alles bij elkaar doet 55% van alle jongeren van 12 t/m 18 jaar in Almere meerdere malen per week aan sport, terwijl 15% nooit sport en 9% minder dan eens per week. Deze percentages blijken in Almere Buiten en de Molenbuurt nauwelijks af te wijken.

Jongens doen vaker aan sport dan meisjes. Het verschil is vooral groot bij jongeren van Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse of Surinaamse afkomst.

Allochtone meisjes sporten minder bij vereniging

Sportdeelname naar geslacht/etniciteit, Almere 12-18 jaar

Bron: GGD Jongerenenquête 2002.^{c)}

Openbare sportvoorzieningen in de wijken (zoals skeelerbanen en trapveldjes) worden door 55% van de jongeren van 12-18 jaar wel eens gebruikt. In de Molenbuurt betreft het ongeveer 46%. Het sportbuurtwerk heeft nadrukkelijk ook een sociale functie. Van alle jongeren van 12 t/m 18 jaar vindt 80% dat ze genoeg vrienden of vriendinnen hebben. In de Molenbuurt en in Almere Buiten totaal wijkt dat percentage niet noemenswaardig af.²¹⁾

Resultaat: nog niet beschikbaar

Bij het ter perse gaan van deze monitor was het project nog niet daadwerkelijk gestart, zodat over het bereik van de doelgroep nog geen informatie beschikbaar is. Omstreeks april 2004 zal een eerste evaluatie worden gemaakt.

Project: verbetering uitgaansvoorzieningen

Beoogd doel: Realiseren van betere uitgaansvoorzieningen in het stadscentrum (onder meer door de exploitatie van een jongerencultuurcentrum).

Status: Het Pakhuis is medio 2003 geopend. In het centrum worden de komende jaren diverse grootschalige uitgaansvoorzieningen gerealiseerd.

Uitgaansvoorzieningen: inlopen achterstand

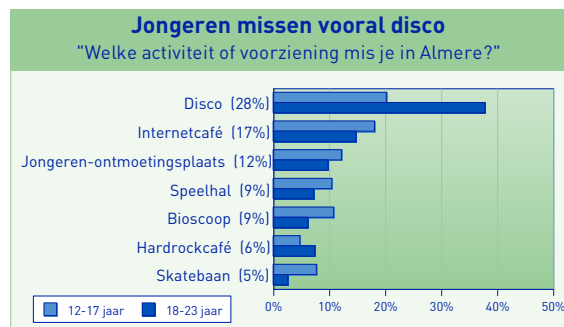
In verhouding tot andere gemeenten met dezelfde omvang biedt Almere relatief weinig uitgaansvoorzieningen. Door jongeren wordt dat dan ook nadrukkelijk als tekortkoming naar voren geschoven. Daarom zijn in het actieprogramma enkele projecten opgenomen om deze situatie te verbeteren. In het nieuwe Stadshart stimuleert de gemeente de vestiging van nieuwe uitgaansvoorzieningen (popzaal, discotheek, leiseurencentrum, megabioscoop, horeca). In het centrum is vlak voor de zomer van 2003 het jongerencultuurcentrum Het Pakhuis geopend. Vanuit dit gebouw worden diverse activiteiten voor jongeren georganiseerd.

De meeste jongeren gaan wel eens uit

Wat vinden jongeren van het uitgaan in Almere? Ruim 55% van de jongeren van 12 t/m 23 jaar zegt 'de afgelopen 4 weken' wel eens te zijn uitgegaan. Van de jongeren van 12-14 jaar gaat 30% uit, van de 15- en 16-jarigen ruim 50% en in vanaf 17 t/m 23 jaar gaat het om ongeveer 70% van de jongeren. Er blijkt nauwelijks verschil te bestaan naar etniciteit, geslacht of stadsdeel. Van de jongeren die uitgaan doet 64% dat meestal in Almere zelf. Vooral jongeren t/m 17 jaar gaan uit in Almere. Van de jongeren van 20-24 jaar gaat ruim de helft meestal buiten Almere uit. Autochtone jongeren gaan vaker uit in Almere dan allochtonen.²¹⁾

Uitgaansmogelijkheden niet interessant genoeg

Jongeren die helemaal niet uitgaan geven als reden meestal dat ze daar geen behoefte aan hebben. Jongeren die wel uitgaan maar niet in Almere noemen als belangrijkste reden dat er niets is wat ze leuk vinden, de sfeer niet leuk is of dat ze zijn uitgekeken op de mogelijkheden.²¹⁾

Bron: GGD Jongerenenquête 2002. Men kon meer antwoorden geven. Tussen haakjes: totaalpercentage 12-23 jaar.

Jongeren willen graag disco en Internetcafé

De jongeren konden ook aangeven welke activiteit of voorziening zij missen in Almere. Veertig procent van de jongeren zegt niets te missen, 60% noemt een of meer voorzieningen. De meest gemiste voorzieningen zijn een disco, Internetcafé en jongerenontmoetingsplaats. Van de jongeren van 18-23 jaar zegt bijna 40% dat ze een disco missen in Almere.²¹⁾

Ook uit de groepsgesprekken met jongeren blijkt ontevredenheid over de mogelijkheden. De belangrijkste tekortkomingen zijn: te weinig aanbod, te weinig variatie, te weinig sfeer en te veel agressie (zie het kader op p.21).

Resultaat: Pakhuis is geopend

Vlak voor de zomer van 2003 is in het centrum Het Pakhuis geopend. Het Pakhuis moet een uitgroei tot 'een bruisend jongerencentrum en een broedplaats voor nieuwe culturele trends en initiatieven'. Het centrum herbergt een aantal vaste gebruikers: jongerencentrum Totum, de website AlmereRulez (zie p.42), het Jongeren Informatie Punt Impact, Multiversum (culturele expressie), de tiener- en jongerenraad (zie p.40), Radio Airpeace FM en de studentenvereniging ['endzijn]. Het Pakhuis staat echter open voor alle jongeren. Er kunnen diverse activiteiten worden georganiseerd door de vaste gebruikers en anderen, waarvan de meeste gericht zullen zijn op jongeren van 13 tot 24 jaar. De andere nieuwe voorzieningen in het Stadshart zijn nog niet gerealiseerd.

7.3 Projecten voor jongeren die uit de boot vallen

Almere voert vooral een positief en preventief sociale cohesie beleid, maar uiteraard is daarnaast probleemgericht beleid nodig om 'mensen weer aan boord te halen'. Projecten gericht op jongeren die op een of andere manier uit de boot dreigen te vallen worden in deze paragraaf besproken.

Project: aansluiting jeugdbeleid-jeugdzorg

Beoogd doel: De gemeente Almere wil een goed preventief jeugdbeleid realiseren, waarbij de deskundigheid en adviesfunctie van Bureau Jeugdzorg ingezet wordt in het lokaal jeugdbeleid. Daartoe moeten afspraken met provincie worden gemaakt over verdeling van verantwoordelijkheden en besteding van middelen.

Status: In januari 2003 werd convenant tussen gemeente en provincie ondertekend met afspraken over de inzet van Bureau Jeugdzorg. In de zomer van 2003 is een tweede meting uitgevoerd van de zelfanalyse regievorming lokaal jeugdbeleid.

Beleidsdoelstellingen

Het landelijke BANS akkoord en de nieuwe wet op de jeugdzorg hebben grote gevolgen voor het provinciaal beleid ten aanzien van jeugdzorg en het gemeentelijk jeugdbeleid. Verantwoordelijk-

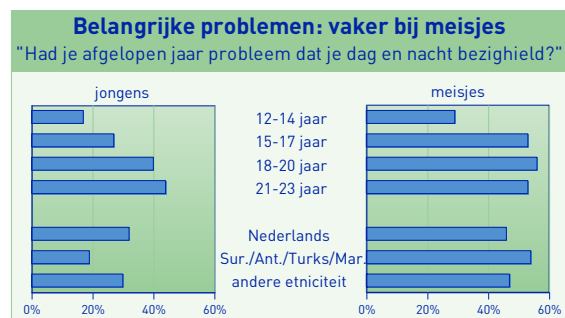
heden schuiven tussen overheden en alle jongeren hebben recht op geïndiceerde zorg. De gemeente Almere wil dan ook goede afspraken met de provincie over verdeling van verantwoordelijkheden en besteding van middelen. Deskundigheid en adviesfunctie van Bureau Jeugdzorg moeten optimaal worden ingezet in het lokaal jeugd beleid. Van groot belang is de vraag in hoeverre de gemeente haar regierol uitvoert om te komen tot een sluitende keten van:

- **Signalering:** “bewust zijn” van signalen bij jeugdigen dat er iets aan de hand kan zijn en vervolgens in actie komen door contact op te nemen met een voorziening die het signaal kan beoordelen.
- **Beoordeling:** diagnose door daarvoor toegeruste voorzieningen, op basis van aanmelding door ouders of verwijzing door professionals.
- **Interventie:** acties gericht op het individu, in te zetten na de beoordeling.

Ook belangrijk is of er voldoende voorzieningen zijn, of vraag en aanbod goed op elkaar aansluiten en welke drempels er zijn.

Persoonlijke problemen bij jongeren

Veel jongeren ervaren bepaalde persoonlijke problemen. Over de ‘afgelopen 12 maanden’ had 38% van alle jongeren van 12 t/m 23 jaar een of meer problemen die hen dag of nacht bezighielden. Meisjes ervaren vaker problemen (47%) dan jongens (30%). Onder jongeren van Surinaamse, Antilliaanse, Turkse of Marokkaanse afkomst (onderscheid is niet mogelijk) is dat verschil tussen jongens en meisjes nog veel groter. Vooral vanaf ongeveer 15 jaar worden jongeren met problemen geconfronteerd.²¹⁾

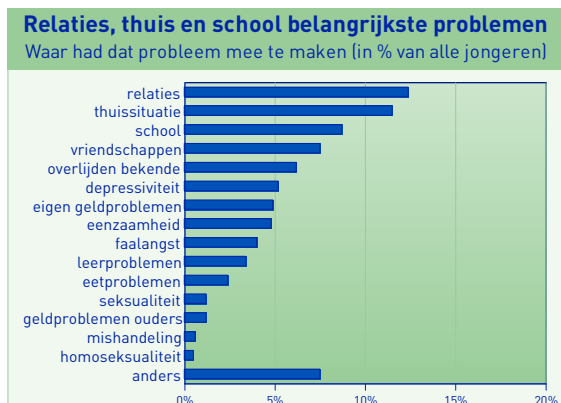

Bron: GGD Jongerenenquête 2002.

Waar deze problemen van jongeren mee te maken hebben blijkt uit onderstaande grafiek. De meeste problemen hebben te maken met relaties (12%), de thuissituatie (11%), school (9%) en vriendschappen (8%). Jongeren worden echter ook geconfronteerd met sterfgevallen, depressiviteit, eenzaamheid en faalangst.²¹⁾

Van jongeren met problemen vindt 12% geen hulp

De meeste jongeren die werden geconfronteerd met een probleem vonden dat ze daarvoor geen hulp nodig hadden (47%) of hebben hulp gevonden in hun directe omgeving (36%). Daarnaast

Bron: GGD Jongerenenquête 2002.

heeft 7% professionele hulp gevonden. De overige 12% vond die hulp (nog) niet: 1% staat op een wachtlijst, 2% wilde hulp maar kon nergens terecht en 7% wist niet waar ze hulp moesten zoeken.

Jongeren van 21-23 jaar met problemen vinden minder vaak hulp in hun directe omgeving. Deze groep maakt relatief vaker gebruik van professionele hulp, maar zegt ook vaker dat ze nergens terecht kunnen of niet weten waar ze hulp moeten zoeken. Ook jongeren van Surinaamse, Antilliaanse, Marokkaanse of Turkse afkomst weten vaak niet waar ze moeten zoeken of kunnen niet terecht. Deze allochtone groep maakt bovendien weinig gebruik van professionele hulp en vindt ook minder vaak hulp in de directe omgeving.

Als jongeren ergens mee zitten praten ze daarover vooral met hun moeder (66%), vader (40%), vrienden (62%), partner (21%) of broers en zussen (20%). Een groep van 11% zegt echter niemand te hebben om over zo iets te praten. Jongens, en vooral ook jongeren van Surinaamse, Antilliaanse, Marokkaanse of Turkse afkomst zeggen relatief vaak dat ze niemand hebben om te praten als ze ergens mee zitten.

Wanneer jongeren contact hebben met een instelling of professional is dat meestal met hun huisarts (41%) of mentor (22%). Met andere organisaties had slechts een klein deel van de jongeren contact: De Meerkanten/Meergaard (3%), een andere hulpverlener op school (2%), psycholoog (2%), jeugdarts van de GGD (2%) of algemeen maatschappelijk werk (2%). Met Bureau Jeugdzorg had 1% van de jongeren contact. Bij alle andere genoemde organisaties (o.a. kindertelefoon, JIP, jongerenwerk, psychiater, CAD, meldpunt kindermishandeling en crisisopvang) lag het percentage onder de 1%. Overigens had 42% van de jongeren met geen van deze instellingen contact.²¹⁾

Resultaat: afspraken zijn gemaakt maar capaciteit is beperkt

In januari 2003 hebben gemeente, provincie en Bureau Jeugdzorg in een eerste maatwerkplan (onderdeel van convenant) afspraken gemaakt over de inzet van Bureau Jeugdzorg in het lokale preventieve jeugdzorgveld. Bureau Jeugdzorg regelt de toegang en indicatiestelling voor (zwaar-

dere) jeugdhulpverlening. In 2003 is Bureau Jeugdzorg gestart met kwartaalrapportages aan de gemeente, waardoor de gemeente inzicht krijgt in de aantallen meldingen en indicaties voor hulpverlening, in de vormen van geïndiceerde hulpverlening, alsmede in de wachtlijsten. Naar aanleiding van deze rapportages en evaluatie aan het eind van 2003, wordt in januari 2004 een tweede maatwerkplan vastgesteld.

Uit de eerste rapportages blijkt dat het Bureau Jeugdzorg een capaciteitsprobleem heeft om het stijgende aantal meldingen tijdig af te handelen en dat er wachtlijsten zijn, zowel voor indicatiestelling als voor (met name) ambulante zorgaanbod. Dit geeft extra druk op het preventieve, minder zware ondersteunings- en hulpaanbod in het lokale veld. Dit blijft een punt van zorg en aandacht in het overleg tussen gemeente en provincie.

In Almere functioneren diverse signalerings- en zorgnetwerken, zowel op buurt- en stadsdeelniveau als gekoppeld aan onderwijs en zorg. Deze netwerkstructuur wordt tegen het licht gehouden en onder regie van de gemeente wordt gewerkt aan het realiseren van een effectieve en efficiënte signalerings-, verwijs- en hulpstructuur: een sluitend vangnet waarin kinderen en hun ouders op tijd op de juiste plek komen.

Project: jongeren en veiligheid

Beoogd doel: Een samenhangend jeugd- en veiligheidsbeleid (sluitende keten) waaraan relevante partners elk hun bijdrage leveren onder gemeentelijke regie. Deze sluitende keten moet normoverschrijdend en strafbaar gedrag van jongeren (t/m 24 jaar) voorkomen en/of bestrijden. Door bewustmaking, begeleiding en aanbod van activiteiten moeten de projecten bijdragen aan verbetering van leefbaarheid en sociale cohesie.

Status: De meeste projecten zijn gestart en enkele moesten bij gebrek aan middelen inmiddels weer worden gestaakt of kunnen niet alle verzoeken honoreren. Duizenden jongeren van ongeveer 10-18 jaar zijn bereikt met preventietrajecten.

Jongeren en veiligheid: samenhangend beleid

Voor de start van het actieprogramma kende Almere geen samenhangend jeugd- en veiligheidsbeleid. Er waren wel enkele losse projecten, vooral bij de afdeling Welzijn. Met een eenmalige investeringsbijdrage van het ministerie van BKZ (2000-2002) is een infrastructuur opgezet (stuurgroep, programmagroep) en is een aantal verschillende projecten gefinancierd. De projecten richten zich op preventie (collectief), interventie (individueel) en/of repressie van normoverschrijdend gedrag.

Meeste jongeren gaan gewoon naar huis

Drifkt de jongeren van 12 t/m 23 jaar gaat na schooltijd of na het werk vaak gewoon naar huis, waar dan meestal wel iemand is. Veel jongeren gaan ook naar vrienden of ze gaan sporten. Ongeveer 12% hangt ook regelmatig rond op straat; slechts 3% gaat naar het café.

Rondhangen op straat komt in de verschillende etnische groepen ongeveer even veel voor, en bij jongens even vaak als bij meisjes. Vooral jongeren van 12-16 jaar hangen vaak rond; vanaf 20 jaar komt dat bijna niet meer voor.²¹⁾

Bron: GGD Jongerenenquête 2002. Men kon meerdere antwoorden geven.

Niet alle jongeren zijn crimineel

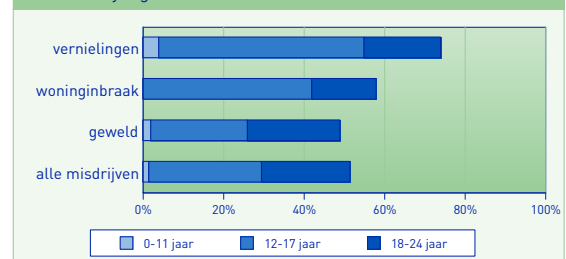
Uit de GGD Jongerenenquête blijkt dat slechts een kleine minderheid van jongeren zich (de afgelopen 12 maanden) schuldig heeft gemaakt aan kleine criminaliteit. Het meest genoemd worden kleine winkeldiefstal (5%), vernielingen (6%) en vechtpartijen bij het uitgaan (7%), maar voor de meeste jongeren was dat slechts een of twee keer. Ongeveer 3% zegt in deze periode wel eens opzettelijk iemand te hebben verwond. Aan grote winkeldiefstal (meer dan € 25), diefstal van (brom)fiets of scooter, beroving en dreiging met wapen of mes maakte hooguit 1% zich schuldig. Naar eigen zeggen 86% van de jongeren heeft zich de afgelopen 12 maanden aan geen van deze feiten schuldig gemaakt. Jongens maken zich vaker schuldig aan deze incidenten dan meisjes en jongeren in Almere Haven en Almere Stad vaker dan in Almere Buiten. Leeftijd en etniciteit zijn nauwelijks van invloed.²¹⁾

Kleine criminaliteit meestal veroorzaakt door jongeren

Hoewel slechts een klein deel van de jongeren zich schuldig maakt aan kleine criminaliteit nemen zij in verhouding tot volwassenen een relatief groot deel voor hun rekening: tot wel 70%. De groep 12-17 jarigen spelen vooral een rol bij woninginbraken en vernielingen. Jongeren tot 12 jaar spelen daarbij nauwelijks een rol.¹⁴⁾

Vernielingen en woninginbraak: vaak door jongeren

Aandeel jongeren in verschillende vormen van criminaliteit

Bron: Veiligheidsmonitor 2001, gebaseerd op *Kwartiermaker IVB Almere*, bewerking Seinpost.

Resultaat projecten jongeren en veiligheid

Project	Doelgroep	Doel en omschrijving	Resultaat
Preventietraject			
Marietje Kessels	Basisschool groep 7-8	Training fysieke en mentale weerbaarheid: 12 lessen per groep die moeten voorkomen dat kinderen dader/slachtoffer worden van machtsmisbruik.	2001-2002: 22 groepen = 700 kinderen ($\pm 15\%$ van totaal). 2002-2003: opnieuw 22 groepen bereikt.
Geweld, nee	Voortgezet onderwijs, klas 3	Interactief theaterprogramma over zinloos geweld. Na afloop wordt flyer uitgedeeld. In 2001-2002 betaald uit budget Jeugd en Veiligheid. Vanaf 2002-2003 moeten scholen het zelf betalen (een school boekte inmiddels uit eigen middelen 11 voorstellingen).	2001-2002: 26 voorstellingen uit J&V budget: ruim 600 leerlingen ($\pm 30\%$). Uit evaluatie blijkt dat bijna 80% het een goede voorstelling vond, 65% weet beter wat gevolgen geweld zijn en 60% weet beter hoe slachtoffer kan worden geholpen.
Doe effe normaal	Basisschool groep 7-8	Voorlichting over normen en waarden, criminaliteitspreventie, drugsgebruik, wapenbezit enz. Er is onvoldoende budget om dit op alle basisscholen uit te voeren.	2001-2002: voorlichting aan 69 groepen op 29 scholen: ongeveer 2000 kinderen ($\pm 40\%$ van totaal). Scholen vonden didactische waarde goed (40%) tot zeer goed (60%).
Criminaliteit, pas ervoor op	Voortgezet onderwijs, klas 1-2	Voorlichting over normen en waarden, criminaliteitspreventie, drugsgebruik, wapenbezit enz. Voor 2003 was geen financiering beschikbaar.	2001-2002: 71 voorlichtingen: ongeveer 1800 leerlingen ($\pm 40\%$). Niet alle scholen deden mee; de scholen die wel meededen waren tevreden, 85% wil opnieuw meedoen
Communities that Care	Allochtone jongeren	Project gericht op voorkoming van marginalisering en criminalisering van allochtone jongeren. Bestaat uit een stedelijk traject (herijking van jeugdbeleid volgens de uitgangspunten van Communities that Care) en een pilot in Almere-Buiten. Looptijd tot 2004.	In startfase. Per 1 januari 2003 is een stedelijk programmamanger aangetrokken. De pilot in Almere-Buiten is gestart. In september 2003 heeft een scholierenenquête plaatsgevonden.
Nos Kultura	Antilliaanse en Arubaanse jongeren in Almere-Buiten	Project moet alternatief bieden voor 'hangen op straat', die leidde tot overlast rond station Almere Buiten. Nos Kultura biedt veilige plaats voor ontmoeting, maar ook toeleiding naar school, werk en hulpverlening.	De doelstelling is inmiddels verbreed: Nos Kultura ontvangt jongeren en volwassenen van diverse etnische groepen. Exacte aantallen zijn nu niet te melden maar er is sprake van groei in aantal en diversiteit. Overlast rond station Buiten is afgenomen.
Preventie verslavingsproblematiek bij (risico)jongeren	Risicjongeren in Almere-Stad	Preventief verslavingstraject gericht op actievrije tijdsbesteding van jongeren die veel alcohol/drugs gebruiken en/of risico lopen verslaafd te raken.	Vorbereidingen gestart in september 2003; in november 2003 zou de uitvoering moeten starten. In april 2004 zal de eerste tussenevaluatie plaatsvinden.
Stadsdeelnetwerken 12+	Risicjongeren > 12 jaar	Netwerken van politie, jongerenwerk, maatschappelijk werk, jeugdzorg en scholen. Doel: tijdig signaleren van risicjongeren en snel reageren op de problematiek. Vooralsnog alleen in Almere-Haven en Almere-Buiten.	In 2002 werden ruim 20 jongeren ingebracht. Uit evaluatie april 2002 blijkt dat partners positief zijn over het nut, maar nog niet volledig tevreden over rendement. Subsidie stopt in 2004, waarna zal worden aangehaakt bij bestaand overleg.
Stad-West, leefbaarheid	6-18 jarigen in Kruidenwijk, Stedenwijk en Staatsliedenwijk	In deze wijken was relatief hoge werkloosheid en armoede en toenemende onveiligheidsgevoelens door beginnende verpaupering, vandalisme en overlast door jongeren. Projectdoel was terugdringen van hinderlijke aanwezigheid van jongeren door in gesprekken met jongeren activiteiten en voorzieningen op te zetten.	Van samenhangend pakket activiteiten en voorzieningen maken gemiddeld 380 jongeren en tieners per week gebruik. In totaal worden ongeveer 900 jongeren bereikt. Door veelvuldige contacten is doorverwijzing naar hulpverlening op gang gekomen, aanbod verbeterd, overlast afgenomen en sociale samenhang verbeterd.
Interventietraject			
Doorstart	Kwetsbare jongeren 12-24 jaar	Individuele en intensieve begeleiding op vrijwillige basis: per week 4 contacten met een jongere gedurende 10 weken; daarna nazorg gedurende een jaar.	Op 1 juli 2003 waren 102 trajecten afgesloten of nog in begeleiding (20 op wachtlijst). De meeste jongeren zijn 14 tot 20 jaar oud (70% jongens; 50% allochtoon). Lichte ombuiging van tijdsbesteding en perspectieven lijkt afglijden van jongeren te voorkomen en zelfredzaamheid te verbeteren.
Repressietraject			
Justitie in de Polder (JIP)	Jeugdige daders van strafbaar feit	Casuïstiekbespreking met jeugdstrafrecht-partners in Flevoland, gericht op verkorting van doorlooptijden.	Geen cijfers beschikbaar. In deze trajecten participeert de gemeente niet. Justitie verstrekt de benodigde middelen. In kader van Jeugd en Veiligheid moet meer accent komen te liggen op interventie, om aansluiting met repressie beter vorm te geven.
ITB Criem ITB harde kern	Specifieke groepen daders	Individuele trajectbegeleiding in plaats van straf. Voor allochtone jongeren met meervoudige problematiek (CRIEM) of harde kern.	

Bron: *Programma Jongeren en Veiligheid (Stand van Zaken), september 2003 en Evaluatieverslag Doorstart 2001-2003 (Stichting Bureau Jeugdzorg).*

Meer slachtoffers dan daders

Het aantal slachtoffers is groter dan het aantal daders: 11% was afgelopen jaar slachtoffer van (brom)fietsdiefstal, 9% van bedreiging, ook 9% van geweld op straat, 7% van vernieling, 5% van (poging tot) beroving en 4% van inbraak. In totaal 27% was slachtoffer van minstens een van deze delicten. Slachtoffers zijn er in alle leeftijdsgroepen, maar jongeren van 18-20 jaar zijn relatief iets vaker slachtoffer. Bij elk van de genoemde delicten zijn jongens vaker dan meisjes slachtoffer.²¹⁾

Jongerenoverlast

Volgens de inwoners van Almere komt jongerenoverlast het meest voor in Stad-West en in Almere Haven en relatief weinig in Stad-Oost. De wijken waar inwoners relatief vaak overlast ervaren zijn Stad-Centrum, Haven-Centrum, Staatsliedenwijk, De Hoven en Kruidenwijk (zie kaart op p.35).⁴⁷⁾ Veel jongeren hebben zelf last van jongeren. Jongeren tussen 18 en 24 jaar geven bijvoorbeeld meer prioriteit aan opvang en begeleiding van 'probleemjongeren'. Veiligheid en bestrijding van overlast heeft voor hen toprioriteit.⁴⁷⁾

Resultaat: Programma jongeren en veiligheid

Het programma jongeren en veiligheid bestaat uit verschillende projecten waarvan doelstellingen en resultaat worden samengevat op de vorige pagina.

Bestrijding overlast Almere Haven

In Almere Haven was er nog een ander project dat niet valt onder het programma jongeren en veiligheid, maar zich wel op deze doelgroep richt en ook deel uitmaakt van het actieprogramma. In de wijk was een groep jongeren verantwoordelijk voor overlast. Het project in samenwerking tussen onder meer politie, welzijnswerk en woningbouwcorporaties was erop gericht op deze te verminderen. Dat gebeurde onder meer door het aanbieden van buurtsportwerk vanaf eind september 2002. In de periode oktober-november 2002 werden wekelijks 11 activiteiten aangeboden voor verschillende leeftijdsgroepen en op verschillende locaties. Het gemiddeld aantal bezoekers en de verdeling daarvan wordt weergegeven in onderstaand schema.

Deelname activiteiten Almere Haven bestrijding overlast/buurtsportwerk (okt.-nov.2002)						
Dag, locatie, leeftijd		jon- gens	meis- jes	au- tocht.	al- locht.	
ma	Trapnotov	13-20	15	0	3	12
ma	Jaagment	11-13	12	6	11	7
ma	Polderhof	11-13	10	8	12	6
di	Trapnotov	vrij	10	1	1	9
di	Polderhof	11-13	10	6	8	7
di	Kimwierde	vrij	14	0	2	11
wo	Kimwierde	12-15	20	0	3	18
wo	Polderhof	15+	24	0	2	22
do	Vrijmarkt	11-13	12	4	10	6
do	Vrijmarkt	15+	14	6	10	9
vr	Kimwierde	15+	22	0	3	18
Totaal (abs.)			163	31	65	125
Totaal (in %)			84%	16%	34%	66%

7.4 Projecten vrijwilligerswerk

Projecten: Vrijwilligerswerk
Beoogd doel: 1. Richting geven aan gemeentelijk vrijwilligerswerkbeleid (stimulerend en voorwaardenscheppend) door maken van beleidsplan en plan van aanpak en ontwikkeling vrijwilligersmonitor. 2. Beter faciliteren van vrijwilligerswerk door te voorzien in randvoorwaarden zoals subsidies, fonds activiteiten en communicatie. 3. Versterken van Almeers vrijwilligerswerk door vernieuwende en aanvullende projecten zoals FreeFlex en Vrijwilligerswinkel.
Status: 1. Beleidsplan en plan van aanpak zijn gereed. Eerste meting vrijwilligersmonitor is voltooid. 2. Stimuleringsfonds vrijwilligersactiviteiten gestart per 1 juli 2003. Overzicht subsidiemogelijkheden en sociale kaart zijn binnenkort gereed. 3. Diverse projecten zoals FreeFlex en Platform GGZ zijn gestart. Kleurrijk Talent is voortgezet.

Vrijwilligerswerkbeleid: stimulerend en voorwaardenscheppend

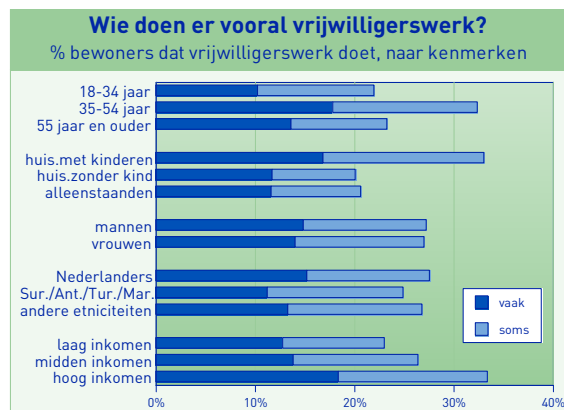
Vrijwilligerswerk is een van de thema's uit het actieprogramma sociale cohesie. Het geeft immers binding tussen mensen onder elkaar en met de stad. Daardoor draagt vrijwilligerswerk bij aan sociale cohesie, zowel voor de vrijwilligers zelf (sociale contacten, zelfontplooiing en soms sociale activering) als voor bewoners die van hun activiteiten gebruik maken.

De gemeente probeert op verschillende manieren vrijwilligerswerk te stimuleren. Daartoe is bijvoorbeeld een beleidsplan opgesteld en is een speciale aandachtsfunctionaris vrijwilligerswerk aangesteld. Ook zijn faciliteiten gecreëerd en verschillende nieuwe projecten opgestart. Inmiddels is een eerste meting van een vrijwilligersmonitor uitgevoerd. De volgende situatieschets is gedeeltelijk gebaseerd op deze vrijwilligersmonitor.

Vooral ouders met kinderen doen vrijwilligerswerk

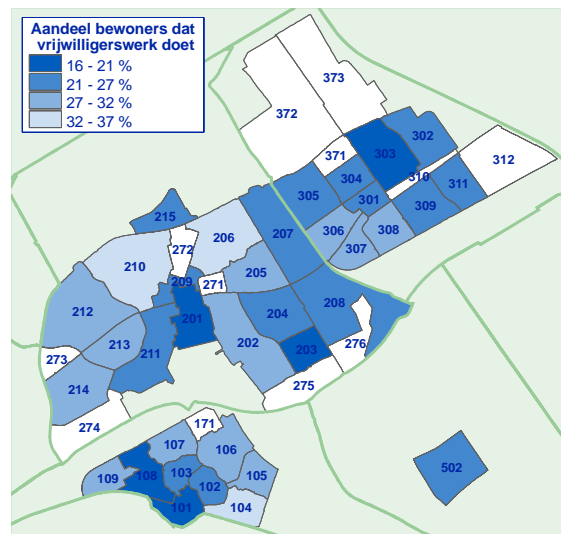
Van alle inwoners van Almere van 18 jaar en ouder doet 14% vaak en 13% soms vrijwilligerswerk. Dat betekent dat ongeveer 16.600 volwassen inwoners regelmatig vrijwilligerswerk doen. Ouders in huishoudens met kinderen doen aanzienlijk vaker vrijwilligerswerk dan paren zonder kinderen en alleenstaanden. In de leeftijdsgroep 35-54 jaar wordt vaker vrijwilligerswerk gedaan dan door jongere en oudere inwoners. Er is geen verschil tussen mannen en vrouwen en ook tussen de etnische groepen zijn de verschillen beperkt (anders dan elders in Nederland).⁴⁷⁾ Wel zijn allochtone vrijwilligers relatief vaak actief in culturele en religieuze organisaties, en juist minder in sport- en buurtgerichte organisaties en ouderenorganisaties.^{24) v)} Niet-werkenden (met name huisvrouwen/mannen en arbeidsongeschikten) doen iets vaker vrijwilli-

gerswerk dan werkenden. Tot slot is er een duidelijk verband met het inkomensniveau: mensen met hoog inkomen doen relatief vaker vrijwilligerswerk.⁴⁷⁾

Bron: Wijkpeiling 2001.

In onderstaande kaart wordt het aandeel vrijwilligers per wijk weergegeven. In de Kruidenwijk, Waterwijk en De Meenten zijn relatief veel vrijwilligers actief. In het centrum van Almere Haven en Almere Stad en in De Wierden doen relatief weinig mensen vrijwilligerswerk.⁴⁷⁾

Vrijwilligerswerk wordt grotendeels binnen Almere gedaan

Vrijwilligerswerk is mogelijk in uiteenlopende organisaties. Sportverenigingen zijn daarbij het meest in trek: 35% van alle vrijwilligers is (ook) actief bij een sportvereniging. Daarna volgen de sectoren welzijn/zorg, religie en onderwijs, die elk ongeveer 15% van de vrijwilligers aan zich binden. Ongeveer 10% is actief voor een buurt- of bewonersorganisatie. Ruim 20% van de vrijwilligers is in meerdere sectoren actief.

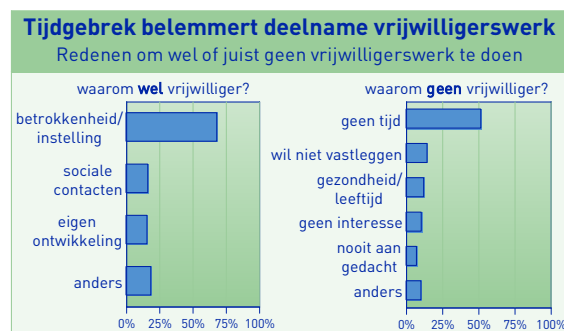
Van alle vrijwilligers besteedt ongeveer een kwart minimaal 6 uur per week aan vrijwilligerswerk en 35% 2 tot 5 uur. De overige 40% is minder dan twee uur per week kwijt. Het merendeel doet vrijwilligerswerk binnen Almere: 73% uitsluitend

in Almere, 15% alleen buiten Almere. De rest is zowel binnen als buiten Almere actief.²⁴⁾

Vrijwilligers zijn sociaal betrokken

De meeste vrijwilligers (68%) doen vrijwilligerswerk vooral vanwege hun betrokkenheid of een bepaalde instelling: ze willen mensen helpen. Een veel kleinere groep van 16% noemt de sociale contacten als belangrijkste motief en een even grote groep noemt eigen ontwikkeling of ontplooiing als hoofdreden.

Bijna driekwart van de inwoners van Almere doet geen vrijwilligerswerk. Ruim de helft van hen noemt als reden dat ze geen tijd hebben. Andere argumenten worden genoemd door groepen van ruim 10%: ze willen zich niet vastleggen, gezondheid laat het niet toe of ze hebben gewoon geen interesse. Nog eens 7% heeft er nooit aan gedacht en 10% noemt zelf een andere reden.²⁴⁾

Bron: Stadsenquête 2002.

Helft van vrijwilligersorganisaties richt zich op gehele gemeente

Binnen de gemeente Almere bestaan voor zover bekend (exclusief sportverenigingen) ongeveer 270 organisaties waar vrijwilligers actief zijn. Onder deze organisaties heeft in 2002 een onderzoek plaatsgevonden naar onder meer de organisaties, netwerken, werving van vrijwilligers en knelpunten.

Ongeveer de helft van de organisaties richt zich met hun activiteiten voornamelijk op de hele gemeente; 22% op de eigen wijk en 8% op het eigen stadsdeel. Slechts een op de vijf organisaties richt zich met zijn activiteiten vooral op de regio, provincie of daarbuiten.

Van de vrijwilligersorganisaties werkt bijna 60% samen met andere vrijwilligersorganisaties, vooral vanwege overlap in doelgroep en activiteiten. Door de migranten-, culturele en bewonersorganisaties wordt relatief minder vaak samengewerkt.⁴⁵⁾

Structureel tekort aan vrijwilligers voor structurele taken

Ruim de helft van de vrijwilligersorganisaties zegt voldoende vrijwilligers te hebben. Vooral belangengroep-, politieke en culturele organisaties en scholen gaven aan genoeg vrijwilligers te hebben. Tekorten zijn er vooral bij religieuze organisaties, club en buurthuiswerk, bewoners- en buurtverenigingen, kinderopvang, actie- en natuurgroepen,

Resultaat projecten vrijwilligerswerk	
Project	Status
1. Richting geven aan vrijwilligerswerkbeleid.	
<i>Aandachtsfunctionaris.</i>	Aangesteld december 2001.
Opstellen <i>beleidsplan.</i>	Gereed mei 2002.
<i>Plan van aanpak.</i>	Gereed januari 2003.
<i>Vrijwilligersmonitor.</i>	Eerste meting 2003.
2 Beter faciliteren van vrijwilligerswerk.	
Huursubsidiefonds en activiteitenfonds (omgezet tot één <i>stimuleringsfonds</i> vrijwilligersactiviteiten)	Gestart op 1 juli 2003 met een looptijd tot 2005. Nog geen resultaat bekend.
Overzicht opstellen van <i>subsidiemogelijkheden</i> voor vrijwilligersorganisaties.	Zal eind 2003 beschikbaar zijn via Internet met richtlijnen voor subsidies en andere ondersteuningsvormen.
<i>Sociale kaart</i> opstellen van alle vrijwilligersorganisaties in Almere, t.b.v. verbetering contacten/samenwerking.	De vrijwilligerscentrale ontwikkelt momenteel de eerste sociale kaart.
Verbetering <i>communicatie</i> tussen vrijwilligersorganisaties onderling en met gemeente, zodat gemeente snel signalen kan opvangen van de organisaties.	Nieuwsbrief is gerealiseerd. Als pilotgemeente probeert Almere een duurzame participatiestructuur te creëren voor snelle uitwisseling van informatie. Binnenkort worden samen met organisaties mogelijkheden verkend.
3. Versterking door vernieuwende/aanvullende projecten	
<i>Platform Gebruikers Geeselijke Gezondheidszorg Almere</i> met als doel integratie cliënten GGZ in Almeerse samenleving.	In 2002 waren 4 projectgroepen actief: zorg, dagbesteding, wonen en cliëntenactiviteiten. Elke groep organiseerde themabijeenkomsten met gemiddeld 5-10 deelnemers.
<i>FreeFlex</i> zet in op flexibilisering vrijwilligerswerk m.b.v. Internet. Project richt zich op (1) mensen die zich kortdurend willen inzetten en (2) organisaties die werkzaamheden willen flexibiliseren.	In januari t/m mei 2003 zijn 71 nieuwe vrijwilligers ingeschreven; er kwamen 61 klussen bij en er vonden 58 bemiddelingen plaats. Almere scoort hoog t.o.v. landelijk gemiddelde.
<i>Centraal Meldpunt</i> is wegwijzer voor mensen die vrijwilligershulp/zorg nodig hebben en moet leemten in aanbod signaleren.	Aantal vragen aan het meldpunt: - 141 in 2001 - 135 in 2002
<i>Vrijwilligerswinkel</i> moet laagdrempelig punt worden in centrum Almere voor mensen met vragen over vrijwilligerswerk.	Nog niet gestart, er is nog geen geschikt pand gevonden. Er wordt op dit moment omgekeken naar een alternatieve vorm.
<i>Kleurrijk talent</i> heeft als doel interculturalisatie van het vrijwilligerswerk. Allochtonen worden met extra ondersteuning bemiddeld naar regulier vrijwilligerswerk.	Op jaarbasis worden 20 deelnemers bemiddeld.
<i>Steunpunt Mantelzorg Almere</i> ondersteunt de mantelzorgers in Almere door informatie en advies, persoonlijk contact, lotgenotenbijeenkomst, deskundigheidsbevordering, signalering enz.	Van januari t/m juni 2003 zijn 220 mantelzorgers bereikt via lotgenotenbijeenkomsten en kwamen 370 bezoekers op inloopspreekuren. Er waren 600 telefonische contacten.

welzijn en zorg. Er is vooral behoefte aan extra vrijwilligers voor structureel uitvoerende taken. Juist dat type vrijwilliger is gezien de maatschappelijke ontwikkelingen het moeilijkst te vinden, terwijl het verloop groot is.⁴⁵⁾

Resultaat: diverse projecten succesvol gestart

De meeste projecten die waren beoogd in het kader van het actieprogramma sociale cohesie zijn inmiddels opgestart. In het schema hiernaast worden ze kort samengevat.

7.5 Project voor senioren

Project: Contact vol betekenis

Beoogd doel: Met een sluitende aanpak pogen de deelnemende instanties eenzaamheid bij 55-plussers zoveel mogelijk te voorkomen en te verminderen door het bevorderen van de mogelijkheden tot het aangaan van betekenisvolle contacten.

Status: het voorbereidende onderzoek is afgerond. De betrokken ouderen en instanties hebben in april 2003 de eerste stappen gezet om te komen tot een plan van aanpak.

Contact vol betekenis: voorkomen en verminderen van eenzaamheid onder senioren.

Het project beoogt eenzaamheid onder 55-plussers te voorkomen en te verminderen. Uitgangspunten hierbij zijn (dreigende) eenzaamheid bij senioren eerder te signaleren en senioren te stimuleren en te steunen bij het aangaan van contacten. De aangeboden activiteiten, diensten en voorzieningen moeten goed aansluiten op de individuele behoeften van de senioren zelf. De voor-en-door methode staat centraal: ondernemende ouderen worden gestimuleerd om activiteiten waar behoefte aan is op te zetten en uit te voeren voor andere ouderen. Daarbij is het van belang dat het aanbod bekend is bij ouderen en hun omgeving, dat het toegankelijk is, maar ook dat het aanbod 'sluitend' is. Dat wil zeggen dat een oudere met zijn of haar vraag correct doorverwezen kan worden en in principe altijd ergens terecht kan. Dit alles wordt gerealiseerd in nauwe samenwerking tussen gemeente, corporaties, zorg-, welzijns-, maatschappelijke en ouderenorganisaties.³⁹⁾

Vier op de tien senioren voelt zich soms of vaak eenzaam

Bij eenzaamheid gaat het om een gemis aan betekenisvolle contacten dat als problematisch ervaren wordt. In Almere voelt 31% van de senioren van 55 jaar en ouder zich soms eenzaam en 9% vaak. Van de 55-plussers heeft 13% niemand om vertrouwelijk mee te praten. De belangrijkste risicofactoren waardoor ouderen zich eenzaam kunnen gaan voelen, zijn:

- het verlies van een partner,

- als er weinig ouderen in de buurt wonen,
 - het ontbreken van ontmoetingsplekken in de buurt,
 - een gebrekkige inkomenssituatie
 - een beperkte mobiliteit
 - gezichts- en gehoorstoornissen
 - verlenen van intensieve mantelzorg.
- Ze staan samengevat in de grafiek.¹⁷⁾

Bron: GGD Seniorenquête 2001.

Van deze factoren komen er in Almere twee verscherpt naar voren: in de meeste woonwijken buiten de centrumgebieden wonen relatief weinig senioren, waardoor ouderen niet zomaar met elkaar in contact komen. Ook ontbreekt het in de buurt veelal aan laagdrempelige ontmoetingsplekken zoals buurtwinkels waar ouderen elkaar 'toevallig' kunnen ontmoeten.

Resultaat: prioriteiten zijn geformuleerd

De betrokken ouderen en instanties hebben in april 2003 de eerste stappen gezet om te komen tot een plan voor een sluitende aanpak ter bevordering van betekenisvol contact in Almere. Daarbij hebben zij prioriteiten geformuleerd. Deze instanties zijn: de ouderenbonden, de Gemeente Almere, welzijnsstichting De Schoor, de Zorggroep, het Lokaal Indicatieorgaan Almere, het Leger des Heils, de Vrijwilligerscentrale Almere, Woningbouwvereniging Goede Stede, Kerkcentrum De Goede Rede, St. Mind at Work, Humanitas, Het Rode Kruis, en de Symforagroep.³⁹⁾

Ouderen in Almere over: betekenisvol contact.

Er zijn groeps gesprekken en enkele individuele gesprekken gevoerd met in totaal 27 ouderen. In deze gesprekken is aan de orde gekomen wat voor hen betekenisvol contact inhoudt en waar zij op dit vlak behoefte aan hebben. Dat leidt tot het volgende beeld:

- De oudere die afhankelijk is van zorg, hecht veel betekenis aan het contact dat zij met de zorgverleners heeft. De oudere vindt het een gemis dat de zorgverlener zo weinig tijd heeft voor 'echte aandacht'.
- Er is behoefte aan contact met anderen in de buurt. En dan niet alleen met ouderen. Een ontmoetingscentrum in de buurt - niet in de wijk, dat is te ver weg -, is duidelijk gewenst. Deze inloopplek moet dan ook op zondag en op feestdagen open zijn en daarnaast een goede gastvrouw bevatten.
- Ook al wonen ouderen dichtbij elkaar, ze vinden het vaak moeilijk om echt contact met elkaar te leggen. Om die reden staan ze welwillend tegenover een vorm van vriendschapsbemiddeling.
- Er is duidelijk animo voor eettafelprojecten, in de buurt. Zeker als daar gezelligheid en onderling contact centraal staat.
- Voor ouderen die slecht mobiel zijn en/of een laag inkomen hebben, is een goede en goedkope vervoersvoorziening randvoorwaarde.

Zorg- en dienstverleners en vertegenwoordigers ouderen over: prioriteiten

In hetzelfde onderzoek is ook gesproken met zorg- en dienstverleners en ouderenvertegenwoordigers. Zij merken alle activiteiten ter bevordering van betekenisvol contact als waardevol aan. Gelet op de prioriteiten die zij hebben aangegeven, springen echter de volgende activiteiten er uit:

- Gericht huisbezoek door vrijwilliger, zorg- of hulpverlener naar aanleiding van een (vaag) signaal.
- Een inloop-, informatie- en meldpunt in de buurt.
- Stimuleren ondernemende ouderen tot opzet en uitvoering van activiteiten waar behoefte aan is.
- Preventief huisbezoek en breed signaleringsnetwerk in de wijk voor het opvangen van signalen.
- Lotgenotencontact.

8. Multicultureel Almere

Almere is een multiculturele stad. Kunnen alle etnische groepen in Almere in voldoende mate deelnemen aan de samenleving? Vergeleken met bewoners van buitenlandse herkomst in andere steden gaat het met de Almeerse allochtonen op sociaal-economisch vlak goed, maar vergeleken met het Almeers gemiddelde blijven ze nog wel achter. Vooral de bewoners van Antilliaanse en Marokkaanse herkomst hebben sociaal-economische achterstanden. Iedere etnische groep houdt er eigen gezinsvormingspatronen op na: Antillianen en Surinamers trouwen minder, Turken en Marokkanen trouwen eerst voordat ze kinderen krijgen. Allochtonen hebben over het algemeen meer kinderen dan gemiddeld.

Over het algemeen nemen Almeerders van buitenlandse herkomst minder deel aan sociaal-maatschappelijke activiteiten, zoals aan politiek, cultuur, sport en vrijwilligerswerk, hoewel ze vaker zorgen voor mensen in hun omgeving en meedoen aan activiteiten van maatschappelijke bewegingen. Ook ontbreekt het veel etnische groepen aan specifieke voorzieningen in hun wijk. Turkse en Marokkaanse Almeerders missen vooral winkels en speelgelegenheden voor kinderen en jongeren en sport- en recreatiemogelijkheden buitenshuis. Surinamers en Antillianen missen vooral horeca- en uitgaansgelegenheden.

8.1 Inkomen, arbeid en opleiding

Inkomens van allochtonen in Almere behoren tot de hoogste van de grote steden

Een groot deel van de allochtonen die in Almere komen wonen behoren niet tot de klassieke laag opgeleide kansarme groepen die zich vestigen in goedkope huurwoningen in de grote steden. Veel van hen –vooral die van Surinaamse herkomst– maken een sociale stijging door waaruit ze hun eengezins koopwoning in een suburbaan woonmilieu kunnen bekostigen.^{47) c)} Dit weerspiegelt zich ook in het gemiddeld besteedbaar inkomen van niet-westerse allochtonen in Almere, dat met € 15.000 per persoon ruim boven het Nederlands gemiddelde ligt van € 13.800 per niet westerse allochtoon en tot de top drie van de 25 vergelijkingsgemeenten behoort.⁷⁾

Er zijn óók relatief veel minima-huishoudens onder allochtonen

Niet álle allochtonen uit Almere voldoen aan dit profiel van ‘sociale stijgers’. De meer ‘klassieke’ groepen, met lagere inkomens en opleidingsniveaus en hogere werkloosheidspercentages, zijn vooral te vinden in de Staatsliedenwijk, maar ook in de centrumgebieden van Almere Haven, Stad en Buiten en in De Hoven, De Werven, De Wierden, de Molenbuurt en de Stedenwijk.⁴⁷⁾ Vergeleken met het landelijk beeld zijn er in Almere minder minima-huishoudens onder de niet-westerse allochtonen. Vergeleken met het Almeers gemiddelde echter zijn er relatief veel allochtone huishoudens onder de minimapopulatie. Vooral onder Almeerders van Antilliaanse en Marokkaanse herkomst komen meer minima voor dan gemiddeld, zoals de grafiek toont. Overigens worden de kansen op een leven zonder armoede voor de tweede generatie allochtonen beter ingeschat dan die van de eerste generatie, vooral van hen die een opleiding afronden.

Bron: Inkomensmonitor Almere 2002.

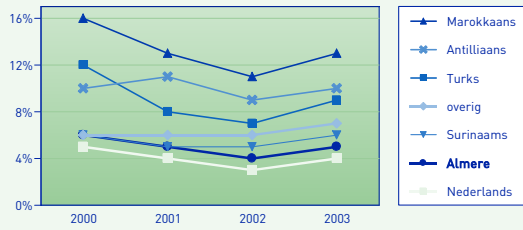
Van de bijstandsontvangers is 56% van niet-westerse herkomst en 44% van autochtone of westerse herkomst. Op landelijk niveau ontvangt een groot deel, bijna de helft, van de allochtone 65-plussers in Almere een bijstandsuitkering. Zij hebben door hun te korte verblijf in Nederland geen volledige AOW opgebouwd en voor hen wordt dit inkomen aangevuld met de bijstandsregeling.¹⁾

Relatief veel Antillianen en Marokkanen zijn werkzoekend

In Almere zijn er onder allochtonen relatief meer werkzoekenden dan onder autochtonen. Vooral onder de Almeerders van Marokkaanse en Antilliaanse herkomst is het percentage niet werkende werkzoekenden relatief hoog: in januari 2003 respectievelijk 13% en 10%, tegen een Almeers gemiddelde van 5% van de 15-64-jarigen.³⁶⁾ Het percentage werkzoekenden heeft zich tussen 2000 en 2002 voor de Marokkaanse Almeerders gunstig ontwikkeld, maar de Antilliaanse bevolkingsgroep laat niet zo'n gunstig beeld zien, zoals de grafiek toont. Onder Surinamers waren in 2000 nog even veel werkzoekenden als gemiddeld, maar na 2001 steeg het tot boven het Almeers gemiddelde. In 2002 is het totale percentage werklozen gestegen, onder Turken en Marokkanen steeg dat sneller dan gemiddeld.^{33) 34) 35) 36)}

Werkloosheid Turken/Marokkanen neemt snel toe

Niet-werkende werkzoekenden in % bevolking 15-64, naar etniciteit

Bron: Sociale Atlas van Almere 2000-2003.

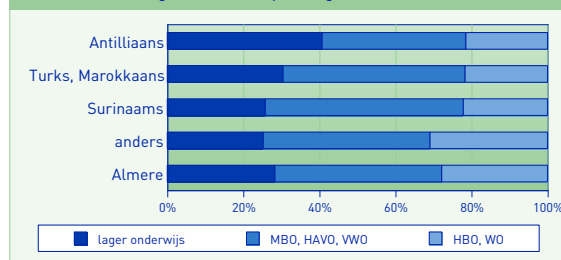
Overal in Nederland hebben allochtonen het moeilijker om werk te vinden. Vergelijken met andere steden is het werkloosheidspercentage onder allochtonen tamelijk hoog, hoewel nog niet alarmerend. Het percentage werkloze allochtonen is in Almere hoger dan bijvoorbeeld in Amsterdam of Den Haag. In Almere is 9% van de allochtonen werkzoekend en daarmee staat Almere op een gedeelde zesde plaats in de stedenvergelijking met de 24 andere steden met meer dan 100.000 inwoners.^{5) g) v)}

Opleidingsniveau van Antillianen het laagst

In 2000 werd geconstateerd dat er binnen Almere relatief weinig werk is voor lager opgeleiden.^{11) 20) 22)} Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het hoge werkloosheidspercentage onder met name Antillianen en Marokkanen in Almere. De Antillianen zijn de laagst opgeleide bevolkingsgroep van Almere, zoals de grafiek laat zien. Ook Turkse en Marokkaanse Almeerders zijn iets lager opgeleid dan de Almeerse bevolking.

Antilliaanse bewoners relatief laag opgeleid

Hoogst voltooide opleiding naar etniciteit

Bron: Wijkpeiling 2001. De etniciteiten Nederlands en Nederlands Indisch verschillen niet significant van Almere.

De relatief jonge leeftijdsopbouw van de Surinaamse bevolkingsgroep verklaart het tamelijk geringe aandeel lager opgeleiden in deze bevolkingsgroep. Het opleidingsniveau hangt immers sterk samen met de leeftijd: vroeger was het minder gebruikelijk om lang door te leren. De groep "anders" is gemiddeld het hoogst opgeleid van Almere.⁴⁷⁾

Veel oudere allochtonen arbeidsongeschikt

Welke positie Almeerders op de arbeidsmarkt innemen hangt over het algemeen sterk samen met leeftijd en geslacht. Uit enquêtes blijken echter wel verschillen tussen bevolkingsgroepen:

Relatief weinig allochtone vrouwen werken in loondienst. Tussen de 25 en 44 jaar werkt zeven van de tien Almeerse vrouwen in loondienst. In deze leeftijdscategorie wijken de vrouwen met een Nederlandse, Nederlands Indische of Surinaamse etniciteit hier niet veel van af. Er zijn echter minder dan zes op de tien vrouwen uit andere etnische groepen in loondienst (57% van de vrouwen tussen 25 en 44 jaar uit Antilliaanse, Turkse, Marokkaanse of "overige" groepen). Veel oudere Indische Nederlanders, Surinamers en Marokkanen zijn arbeidsongeschikt. Tussen de 55 en 64 jaar is 15% van de Almeerders arbeidsongeschikt of is invalide zonder baan. Dat aandeel is meer dan tweemaal zo hoog onder de Indische Nederlanders, Surinamers en Marokkanen in deze leeftijdsgroep: zo'n 35% van hen is arbeidsongeschikt.⁴⁷⁾

8.2 Gezin en huishouden

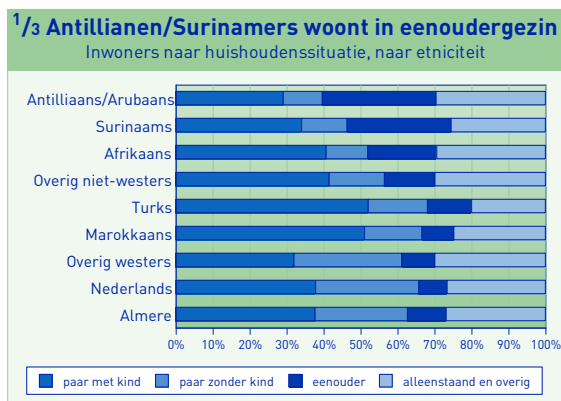
Marokkaanse en Turkse gezinnen het grootst

Turken en Marokkanen hebben de grootste huishoudens en Antillianen en Surinamers de kleinste. Het gemiddelde Almeerse huishouden telt 1,68 personen: onder Antillianen is dat 1,57 en onder Turken en Marokkanen 1,75. Er zijn ook duidelijk meer eenpersoonshuishoudens onder de Almeerders van Antilliaanse en Surinaamse herkomst dan gemiddeld. Niet-westerse allochtonen hebben meer thuiswonende minderjarige kinderen dan gemiddeld; met name de Afrikaanse, Turkse en Marokkaanse huishoudens hebben meer kinderen (ca 1,1 kind per huishouden tegen 0,7 gemiddeld).

Etnische verschillen in gezinsvorming

De grafiek op de volgende bladzijde toont de samenstelling van de Almeerse huishoudens naar etniciteit. De verschillen tussen de bevolkingsgroepen laten grofweg drie patronen van gezinsvorming zien:

- Turkse en Marokkaanse Almeerders wonen (bijna) niet ongehuwd samen, en over het algemeen trouwen ze eerst en krijgen dan pas kinderen.
- Nederlanders en westerse allochtonen wonen gewoonlijk eerst samen voordat ze trouwen en kinderen krijgen. Onder deze groepen komen ook meer paren zonder thuiswonende kinderen voor dan gemiddeld.
- Caraïbische en Afrikaanse groepen trouwen veel minder dan gemiddeld. Maar liefst een derde van de Surinaamse en Antilliaanse huishoudens zijn eenoudergezinnen (driemaal zo veel als gemiddeld) en een vijfde van de Afrikaanse huishoudens (tweemaal zoveel als gemiddeld). Bij deze groepen komen ook meer ongehuwd samenwonende stellen met kinderen voor (anderhalf maal zo vaak als gemiddeld).

Bron: GBA 1 jan 2003. Paren zijn zowel gehuwd als ongehuwd. Percentages op basis van personen, geen huishoudens.

8.3 Maatschappelijke en sociale participatie

Politieke betrokkenheid allochtonen gering

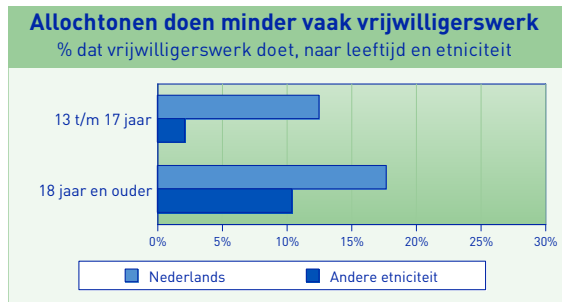
In hoofdstuk 3 bleek al dat allochtonen zich minder betrokken voelen bij de lokale politiek dan autochtonen. Er zijn onvoldoende gegevens om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de politieke betrokkenheid van elke bevolkingsgroep. Betekenisvolle verschillen zijn alleen te zien bij de Surinaamse Almeerders en Almeerders uit “overige etniciteiten”: zij hebben minder interesse in de plaatselijke politiek dan gemiddeld (resp. 40% en 36% heeft tenminste enige interesse in de plaatselijke politiek, tegen gemiddeld 52%). Daarnaast zeggen relatief weinig Antilliaanse Almeerders dat ze zouden gaan stemmen als er nu gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn (41% tegen 70% gemiddeld).²⁴⁾

Allochtonen helpen iets vaker mensen buiten het eigen huishouden

Bijna zes op de tien Almeerders van 13 jaar en ouder geeft wel eens hulp aan mensen buiten het eigen huishouden zoals burens, familieleden of kennissen omdat zij zich niet meer zo goed kunnen redden. In de Nederlandse cultuur komt dit iets minder vaak voor dan bij andere etnische groepen: 57% van de Nederlanders tegen 64% van Almeerders uit andere groepen geeft wel eens hulp aan mensen buiten het eigen huishouden. Onder de Surinaamse en Hindoestaanse Almeerders is dit aandeel 68%.²⁴⁾

Minder vrijwilligers onder allochtonen

Van de Almeerders doet 15% op de een of andere manier aan vrijwilligerswerk. Almeerders met een Nederlandse etniciteit zijn vaker vrijwilliger dan allochtone bewoners, zoals de grafiek toont. Dat geldt vooral voor jongeren.³⁾ Almeerders met een Nederlandse achtergrond zijn vaker als vrijwilliger actief in sportverenigingen dan mensen uit andere etnische groepen: 7% tegen 1% van allochtonen. Almeerders uit “overige landen” zijn vaker actief voor religieuze organisaties: 6% tegen 2% van de andere groepen.^{24) 7)}

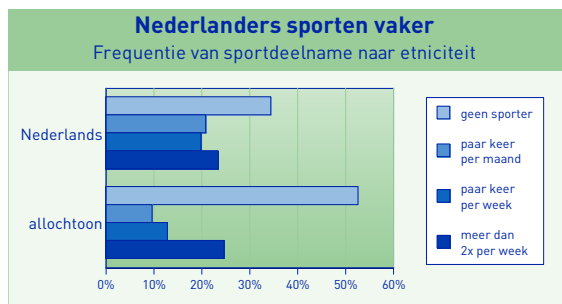
Bron: Stadsenquête Almere 2002.

Allochtonen doen vaker mee aan activiteiten van maatschappelijke bewegingen

Dat allochtonen minder vaak vrijwilligerswerk doen en minder betrokken zijn bij de lokale politiek, betekent niet dat ze niet maatschappelijk actief zijn. Ze doen intengendeel vaker dan gemiddeld mee (als deelnemer, niet noodzakelijk als vrijwilliger) aan activiteiten van maatschappelijke bewegingen of organisaties, zoals kerk en moskee of belangen- en actiegroepen. Turkse en Marokkaanse Almeerders doen tweemaal zo veel mee aan dergelijke activiteiten als Nederlandse Almeerders (resp. 35% en 32% doet ‘vaak’ of ‘soms’ mee tegen gemiddeld 18%).⁴⁷⁾

Meer dan de helft van allochtonen sport niet

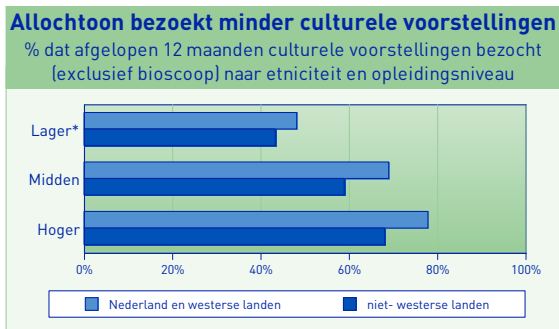
Meer dan de helft van de allochtonen sport niet of minder dan eenmaal per maand, tegen slechts een derde van de Almeerders van Nederlandse afkomst, zoals de grafiek toont. Almeerders van buitenlandse herkomst zeggen vaker geen tijd te hebben om te sporten dan Almeerders van Nederlandse herkomst: 24% van de Almeerse allochtonen tegen 11% van de autochtonen.²⁵⁾

Bron: Onderzoek Sportdeelname 2001.

Marokkanen en Turken bezoeken het minst culturele voorstellingen

Niet-westerse allochtonen gaan in mindere mate naar bijna alle soorten voorstellingen dan hun westerse stadsgenoten, met uitzondering van house-/danceparty's, iets dat ook opgaat voor de jongeren. Omdat de Almeerse jeugd voor meer dan de helft allochtoon is, zit er overigens een flinke overlap tussen jeugdigen en allochtonen.⁴²⁾ Of en hoe vaak iemand culturele voorstellingen bezoekt, is veel meer afhankelijk van het opleidingsniveau dan van etniciteit, maar ook bij gelijk opleidingsniveau blijkt dat niet-westerse allochtonen minder culturele voorstellingen bezoeken, zoals de grafiek op de volgende bladzijde laat zien.

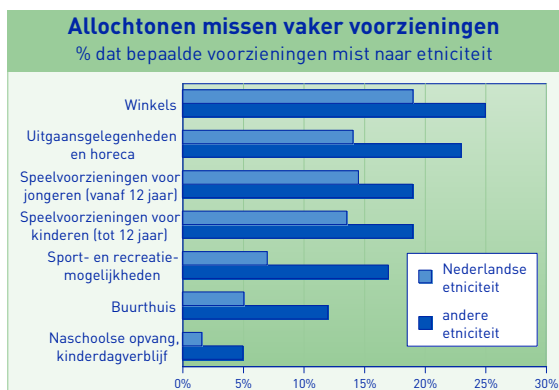
Bron: Onderzoek cultuurparticipatie Almere 2002.²⁾
*Bij lager opleidingsniveau zijn de verschillen tussen westers en niet-westers niet significant.

Er zijn verschillen tussen de etnische groepen. Almeerders met een Marokkaanse en Turkse achtergrond bezoeken relatief weinig culturele voorstellingen, Antillianen en Arubanen veel. Bij de frequente bezoekers springen vooral de hoge opleidings- en inkomensgroepen en ook de 18-24 jarigen (dance- en houseparty's en popconcerten) eruit. Opvallend is dat er vrijwel geen verschil meer is tussen autochtonen en allochtonen; van beide groepen is bijna een op de vijf een frequente bezoeker van culturele voorstellingen. Wel zijn de verschillen tussen de groepen allochtonen groot: Marokkanen blijven met 14% flink achter bij het gemiddelde terwijl Antillianen/Arubanen er met 31% ruim boven uitsteken.⁴²⁾

8.4 Voorzieningen

Acht op de tien Turken mist één of meerdere voorzieningen in de wijk

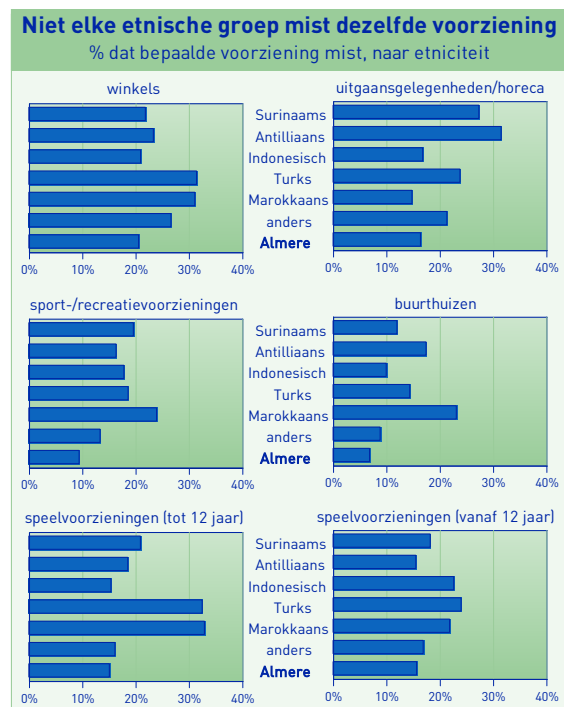
Gemiddeld mist zes op de tien Almeerders één of meerdere voorzieningen in de eigen wijk. Onder allochtonen is dat zeven op de tien. Almeerders van Turkse origine missen het vaakst voorzieningen in de wijk: acht op de tien. Er zijn aanzienlijk meer allochtonen die sport- en recreatiemogelijkheden in de buurt missen dan autochtonen. Ook missen allochtonen vaker dan Almeerders met de Nederlandse afkomst een buurthuis of uitgaansgelegenheden en horeca, zoals blijkt uit de grafiek.

Bron: Wijkpeiling Almere 2001.

Behalve in de Stedenwijk en de Staatsliedenwijk wonen allochtonen veelal in nieuwe wijken die ver van de stadsdeelcentra liggen: Tussen de Vaarten

Noord en Zuid, de Eilanden-, Oostvaarders- en Regenboogbuurt, de Literatuurwijk en de Danswijk. In deze wijken zijn in vergelijking met centralere wijken zowel in objectieve zin als in de beleving van bewoners weinig voorzieningen. Elke etnische groep mist andere voorzieningen in de buurt. De grafieken tonen de vier voorzieningen die veel gemist worden per bevolkingsgroep. Daarnaast worden ook speelvoorzieningen voor jongeren vanaf 12 jaar door alle allochtonen –maar met name door Turken en Marokkanen– meer dan gemiddeld gemist in de buurt.

Bron: Wijkpeiling 2001.

Opvallend zijn de – relatief – hoge percentages allochtonen die sport- en recreatiemogelijkheden missen in de buurt. Uit de Wijkpeiling bleek dat jonge allochtonen hoge prioriteit geven aan spelzorgvoorzieningen met meer faciliteiten.⁴⁷⁾ Mogelijk recreëren zij meer in de openbare ruimte dan autochtonen en verklaart dat de behoefte aan sport- en recreatievoorzieningen. Veel Turkse en Marokkaanse Almeerders missen speelgelegenheden voor kinderen in de buurt. Dit zijn de twee kinderrijkste etnische groepen in Almere. Bovendien is het bij deze groepen minder gewoon om de kinderen binnenshuis te laten spelen.²⁾

Veel bewoners van Antilliaanse en Surinaamse afkomst missen horecagelegenheden. Deze groepen tellen meer jongeren dan gemiddeld, en jongeren hebben meer behoefte aan uitgaansgelegenheden. Daarnaast kan de behoefte onder deze groepen groter zijn omdat zij vaker geweigerd worden bij uitgaansgelegenheden. Van de allochtonen jongeren is dit 55% weleens overkomen, tegen 28% van de autochtone jongeren.²³⁾ Tenslotte kan het huidige aanbod in kwalitatieve zin onvoldoende aansluiten op hun vraag.

8.5 Totaalbeeld

Kunnen alle etnische groepen in gelijke mate deelnemen aan het sociale leven in Almere? Op deze bladzijde wordt één en ander nog eens samengevat.

Deelnemen etnische groepen aan de Almeerse samenleving			
Etnische groep:	1. Inkomen, arbeid en opleiding	2. Gezin en huishouden	3. Maatschappelijk en sociaal
Alle allochtonen samen	+ T.o.v. allochtonen in andere steden - T.o.v. Almere gemiddeld	Meer kinderen	- Minder politiek, cultureel of sportief actief - Minder vrijwilligers - Missen meer voorzieningen + Meer mantelzorgers
Indische Nederlanders	0 - Veel 55+ers zijn arbeidsongeschikt	Meer alleenstaanden	? Missen meer sport-/recreatievoorzieningen
Surinamers	+ Opleidingsniveau hoger - Veel 55+ers zijn arbeidsongeschikt	Vaak ongehuwd samenwonen, veel eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen	- Minder politiek betrokken 0 Iets minder cultuurparticipatie. ? Missen horeca.
Antillianen / Arubanen	- Lage opleiding, veel werkzoekenden, veel minima	Vaak ongehuwd samenwonen, veel eenpersoonshuishoudens en eenoudergezinnen	- Weinig politiek betrokken + Cultureel actief ? Missen horeca
Marokkanen	- Veel werkzoekenden en minima, veel 55+ers zijn arbeidsongeschikt	Grote huishoudens, veel kinderen	- Bezoeken weinig voorstellingen ? Missen speelgelegenheden en winkels.
Turken	- Aandeel werkzoekenden hoger.	Grote huishoudens, veel kinderen	- Bezoeken weinig voorstellingen ? Missen speelgelegenheden en winkels.
Overige niet-westerse groepen	0 - Aandeel werkzoekenden stijgt	Meer alleenstaanden	- Weinig politiek betrokken. ? Missen horeca en voorzieningen voor jeugd vanaf 12 jaar.
Westerse allochtonen	+ Weinig minima	Weinig kinderen	

+ gunstige afwijking t.o.v. Almeers gemiddelde

0 weinig verschil met Almeers gemiddelde

- ongunstige afwijking t.o.v. Almeers gemiddelde

? wat missen zij relatief vaker?

Literatuurverwijzingen en noten

Gebruikte bronnen/literatuur

1. Bodewitz, H.J., en Huisman, M.A. (2003), Inkomensmonitor Almere 2002. Almeerse minima in beeld. Almere: Gemeente Almere.
2. De Boel, L. (1993), Binnenskamers: opvoeding en opvoedingsmoeilijkheden in Turkse gezinnen. Een verkennend onderzoek. Borgerhout: Ondersteuningsteam Migranten - Bijzondere Jeugdbijstand.
3. De Boer, N. (2002), Heel de buurt halverwege. Analyse van een landelijk én plaatselijk project. Utrecht: NIZW.
4. Van den Bosch, J. (2003): AlmereRulez 1998-2004: The community... Online & Offline... (overzicht en beleidsplan). Almere: AlmereRulez.
5. CBS: Enquête Beroepsbevolking.
6. CBS: POLS 2002 (Leefsituatieonderzoek).
7. CBS: Regionaal Inkomensonderzoek.
8. CBS: Statistiek Arbeidsparticipatie.
9. CBS: Statistiek huishoudens regionaal.
10. CBS: Statistisch Bestand Nederlandse Gemeenten.
11. Deben, L en Schuyt, K. (2000): Sociale cohesie in Almere. Sociale samenhang in een jonge stad. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
12. Gemeente Almere, Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (2003): Integrale Voorzieningsplanning. Almere: Gemeente Almere.
13. Gemeente Almere (2001): Samen leven in Almere. Actieprogramma sociale cohesie. Almere: Gemeente Almere.
14. Gemeente Almere (2001): Veiligheidsmonitor 2001. Almere: Gemeente Almere.
15. Gemeente Almere: Integraal Beheerplan Molenbuurt 2002-2004. Almere: Gemeente Almere.
16. Gemeente Amersfoort, Onderzoek & Statistiek (2001), Amersfoort langs de meetlat 2001. Amersfoort: Gemeente Amersfoort.
17. GGD Flevoland (2001): Senioren in zicht. Seniorenenquête 2000 Flevoland. Lelystad: GGD Flevoland.*
18. GGD Flevoland (2002): Focus op Flevoland. Volwassenenenquête 2001 Flevoland; Lelystad: GGD Flevoland.*
19. De Groen, M. en Verhorst, J. (2000), Almere in de peiling. Stadsenquête Almere 1999. Utrecht: STOGO.
20. Grootenhuis, I. (2000): Wat kan in Almere? Een onderzoek naar het belang van burgers, organisaties en de gemeente van Almere bij ontwikkeling van werkgelegenheid en de participatie van deze groepen binnen het proces. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam (doctoraalscriptie).
21. Hulpverleningsdienst Flevoland (2003), Jongeren in 't vizier. Jongerenenquête 2002 Flevoland. Lelystad: Hulpverleningsdienst Flevoland.*
22. Huisman, M. (2000): Sociale netwerken van immigranten in Almere. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam (doctoraalscriptie).
23. Huisman, M. (2003): Veilig uitgaan in het stadshart van Almere. Almere: Gemeente Almere (conceptversie oktober 2003).
24. Huisman, M. en De Man, S. (2003): Almere in de peiling 2002. Almere: Gemeente Almere.*
25. Van der Laan, J., en Mulders, R. (2001), Onderzoek sportdeelname inwoners Almere. Almere: Trendview.
26. LISV (2002): Atlas Sociale Verzekeringen 2001. Amsterdam, Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen.
27. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2003), Jaarboek Grotestedenbeleid 2002. Internetadres: <http://gsb.hopto.org/frameset.html>.
28. Misdaadmeter AD 2002 en 2001. Algemeen Dagblad.
29. Nyfer (2003), Atlas voor gemeenten 2003. De 50 grootste gemeenten van Nederland vergeleken op 40 aspecten. Breukelen: Nyenrode forum for economic research.
30. Oberon Onderzoek en Advies (2003): Evaluatie Brede Scholen Gemeente Almere, eerste meting (in voorbereiding).. Utrecht: Oberon.
31. Onderzoek en Statistiek (div.): Statistisch Jaaroverzichten 1994-1998.
32. Onderzoek en Statistiek (1999): Kijk op de wijk 1999. Statistische kengetallen van Almeerse wijken 1999. Almere: Gemeente Almere.
33. Onderzoek & Statistiek en Oostveen Beleidsonderzoek en Advies (2000): Sociale Atlas van Almere 2000. Monitor van wonen, werken en vrije tijd. Almere: Gemeente Almere.
34. Onderzoek & Statistiek (2001): Sociale Atlas van Almere 2001. Monitor van wonen, werken en vrije tijd. Almere: Gemeente Almere.
35. Onderzoek & Statistiek (2002): Sociale Atlas van Almere 2002. Monitor van wonen, werken en vrije tijd. Almere: Gemeente Almere.
36. Onderzoek & Statistiek (2003): Sociale Atlas van Almere 2003. Monitor van wonen, werken en vrije tijd. Almere: Gemeente Almere.
37. Onderzoek & Statistiek (2002), De stemmen geteld. Gemeenteraadsverkiezingen Almere 2002. Almere: Gemeente Almere.
38. Oostveen, P. (2003): Uitvoeringsplan Monitor Sociale Cohesie. Enschede: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.
39. Van der Plank, T. (2003): Contact vol betekenis. Naar een plan van aanpak voor de vermindering van eenzaamheid bij 55+'ers. Almere: Bureau In Concreto.

40. Politie Flevoland (2001), Politie-monitor bevolking 2001 rapportage Flevoland. Lelystad: politie Flevoland.
41. Putnam, R.D. (2000), *Bowling Alone: the collapse and revival of American community*. New York etc. : Simon & Schuster.
42. Rijpma, S., en De Vries, C. (2003), *Cultuurparticipatie van Almeerders in 2002*. Rotterdam: COS.
43. SCP (2003): *De sociale staat van Nederland 2003*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
44. SportScan (2003): *Kies voor hart en sport. Evaluatierapport (nog niet gepubliceerd)*.
45. sVM (2003): *Voor elkaar in Almere. Vrijwilligerswerk in de gemeente Almere*. Utrecht, Stichting voor Vrijwilligersmanagement.
46. Tuynman, M.V. (2000), *Oud worden in Almere. Onderzoek naar gezondheid, welbevinden, zorgbehoefte en -gebruik van 55-plussers in Almere, 2000*. Almere: Gemeente Almere.
47. Tuynman, M.V. en De Vries Lentsch, P. (2003), *Wijkpeiling Almere 2001*. Almere: Gemeente Almere.*
48. De Vries-Lentsch (2002): *Deelrapportage Wijkpeiling Almere*.
49. Website Tiener- en Jongerenraad Almere (www.ditzijnwij.nl).
50. Website Roefelraad (www.roefelraad.nl).

* Bij de met een * aangeduide onderzoeken zijn de bevindingen in deze monitor soms gebaseerd op aanvullende analyses op de databestanden. Omdat daarbij soms iets andere weegfactoren of selecties zijn gebruikt kunnen de percentages soms iets afwijken van die in oorspronkelijke rapporten.

Noten

- a. De vraag maakte deel uit van de General Health Questionnaire (GHQ) en heeft uitsluitend betrekking op de afgelopen paar weken uit het leven van de respondent en was als volgt geformuleerd: "Heeft u de laatste tijd het gevoel gehad zinvol bezig te zijn?". Antwoordcategorieën waren: "Zinvoller dan gewoonlijk"; "Net zo zinvol als gewoonlijk"; "Minder zinvol dan gewoonlijk" en "Veel minder dan gewoonlijk".
- b. De GGD Flevoland en de Regionale Brandweer Flevoland zijn op 1 januari 2003 gefuseerd tot de Hulpverleningsdienst Flevoland (HVDF). In deze monitor worden de enquêtes van de GGD/HVDF overall aangeduid als GGD enquêtes.
- c. Ook deze vraag was deel van de GHQ. De vraag luidde "Heeft u zich de laatste tijd als een waardeloos iemand beschouwd?". De antwoordcategorieën waren: "helemaal niet"; "niet meer dan gewoonlijk"; "wat meer dan gewoonlijk" en "veel meer dan gewoonlijk".
- d. Tenminste, indien men aanneemt dat mensen die betrokken zijn bij hun buurt er ook aan gehecht zijn. In 60 wijken in 13 Nederlandse grote steden is de vraag "bent u gehecht aan uw buurt?" tweemaal gesteld (gemiddeld in 1997 en nogmaals in 1999). In 22 van die wijken waren bij de tweede meting minder mensen gehecht aan hun buurt dan bij de eerste meting, in 30 wijken waren meer mensen gehecht aan hun buurt, en in 8 was er geen verschil.¹⁸⁾ Overigens duiden de verschillen tussen 1999 en 2002 op "werkelijke" verschillen: ze worden niet afdoende verklaard door methode-effecten (de vraagstelling, steekproef en/ of dataverzamelmethode).
- e. Waar in deze monitor wordt gesproken over etnische groepen gebeurt dat afhankelijk van de bron op basis van zelfidentificatie (tot welke etnische groep rekent u zich) of op basis van geboortelanden van de persoon en diens ouders. Omwille van de leesbaarheid wordt dat er niet steeds bij vermeld. Voor de exacte definities wordt verwezen naar de bronnen.
- f. Een andere verklaring zou bijvoorbeeld een verschil in culturele lading kunnen zijn van het woord 'trots': dat deze groepen het woord makkelijker gebruiken dan autochtone Nederlanders.
- g. Als Almere met andere steden wordt vergeleken, is dat met Nederlandse steden met meer dan 100.000 inwoners. Wat betreft bevolkingsopbouw en indicatoren met betrekking tot overlast en criminaliteit lijkt Almere het meest op de steden die niet tot het grootste-stedenbeleid behoren: Amersfoort, Ede, Emmen, Haarlemmermeer, Zaanstad en Zoetermeer. De andere grote steden -die wel deel uitmaken van het grote-stedenbeleid- zijn: Arnhem, Breda, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlem, Leiden, Maastricht, Nijmegen, 's Hertogenbosch, Tilburg en Zwolle. De vier grote steden zijn eigenlijk niet vergelijkbaar met Almere, maar worden gewoonlijk wel in vergelijkingen betrokken: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.
- h. Bij presentatie van gegevens uit de Wijkpeiling op wijkniveau zijn enkele wijken samengevoegd om voldoende respondenten te verkrijgen. Zo werden de wijken Oostvaardersbuurt, Eilandenbuurt en Tussen de Vaarten Zuid samengevoegd. Ook de wijken Vogelhorst, Noorderplassen en Buitengebied zijn gecombineerd. De gemiddelden in deze twee wijkcombinaties worden weergegeven in elk van de wijken die er deel van uitmaakt.
- i. Volgens cijfers van het CBS uit 1998 is 7% van de werkzame beroepsbevolking in Almere zelfstandige. In de vier grote steden is dat gemiddeld 9%; in de 13 GSB-steden 8%. Recentere cijfers zijn niet beschikbaar.
- j. Deze percentages zijn afkomstig uit de huishoudensstatistiek van het CBS. Deze hanteert

- een andere definitie van (eenpersoons)huishoudens dan de Sociale Atlas van Almere.
- k. De sociaal-economische status is een indexcijfer waarin behalve inkomen en werkloosheid nog vele sociaal-economische indicatoren worden verwerkt, zoals arbeidsongeschiktheid, banengroei en opleidingsniveau. (Nyfer, 2001²⁹⁾)
 - l. Het CBS vermeldt foutieve gegevens over de Almeerse beroepsbevolking. De percentages zijn daarom berekend door de werkzoekende beroepsbevolking te delen door de potentiële beroepsbevolking (dwz alle 15-64-jarigen).
 - m. Deze kaart is gebaseerd op bestanden van de politie. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen Muziekwijk Noord en Zuid en tussen Tussen de Vaarten Noord en Zuid.
 - n. Er bestaat een correlatie tussen de gemiddelde hemelsbrede afstand tot een buurtcentrum en het aantal mensen dat zegt geen buurtcentrum te bezoeken omdat er 'geen buurthuis in de buurt is'. Echter, in de genoemde buurten zeggen meer mensen dat ze geen buurthuis bezoeken omdat er geen in de buurt is dan op basis van de afstand was te verwachten.
 - o. In de score "perceptie buurtprobleem: dreiging" wordt uitgedrukt hoe vaak –in de ogen van bewoners– de volgende zaken voorkomen: drugsoverlast, bedreiging, geweldsdelicten, tasjesroof, mensen die op straat worden lastiggevallen en dronken mensen op straat.
 - p. De politie maakt voor vergelijking van de Almeerse cijfers gebruik van zogenaamde "referentiesteden:" fictieve rekenkundige eenheden met precies dezelfde bevolkingsopbouw en mate van verstedelijking als Almere, waarbij gebruik wordt gemaakt van het gehele Nederlandse databestand. Zie ook Politiemonitor Bevolking blz.15.⁴⁰⁾
 - q. Weergegeven zijn het percentage mensen dat op meer dan 2 scores ongunstig oordeelt over de buurt: veiligheidsbeleving, dreiging in de buurt, tevredenheid over de buurt, verloedering en overlast. Daarbij wordt een score van 1 standaarddeviatie slechter dan gemiddeld als 'ongunstig' bestempeld.
 - r. Deze cijfers zijn weergegeven in procenten van het aantal leerlingen dat een evaluatieformulier heeft ingevuld. Van alle kinderen die deelnamen aan het project volgde 30% een kennismakingscursus.
 - s. In de Molenbuurt waren er 82 respondenten van 12 t/m 18 jaar, waardoor de onbetrouwbaarheidsmarges groter zijn dan normaal. Samen met Centrum Almere Buiten en de Bouwmeesterbuurt zijn het er 185, wat wel een acceptabel aantal is. Overigens blijkt ook wanneer de volledige leeftijdsrange 12 t/m 23 jaar wordt gehanteerd dat de sportdeelname in Molenbuurt duidelijk het laagst is.
 - t. Het is waarschijnlijk dat frequente bezoekers onder de respondenten zijn oververtegenwoordigd. De kans dat zij de banner en het nieuwsbericht waarin de enquête werd aangekondigd hebben gezien is immers groter dan bij niet-frequente bezoekers. Bovendien voelen zij zich sterker betrokken bij de website. Om ook minder frequente bezoekers te bereiken is echter ook een uitnodigingsmail voor de enquête verzonden aan een kwart van de mensen die zich ooit als lid hebben opgegeven. De vragenlijst van deze on-line enquête is opvraagbaar bij Onderzoek en Statistiek.
 - u. Gevraagd werd of mensen vinden dat er genoeg informatie is te vinden over de betreffende onderwerpen. Behalve de weergegeven antwoorden (ruim voldoende, voldoende, matig, onvoldoende) kon men ook kiezen voor 'Ik weet het niet, dit interesseert mij niet zo'. Dat laatste antwoord staat niet in de grafiek. Naast de grafiek is vermeld hoeveel respondenten een van de andere antwoorden gaven.
 - v. Deze alinea is gebaseerd op de Stadsenquête, dus een bewonersenquête. Ouderenorganisaties werden in die enquête niet als afzonderlijke groep onderscheiden. Uit de databestanden van de Vrijwilligersmonitor⁴⁵⁾, een enquête onder organisaties waar vrijwilligers werkzaam zijn, blijkt echter dat niet alleen bij het (beperkte aantal) sportorganisaties, club- en buurthuiswerk en bewonersorganisaties die meededen maar ook bij de 9 ouderenorganisaties in het geheel geen allochtone vrijwilligers werken. Bij de migrantenorganisaties, maar ook religieuze en politieke organisaties werken wel vaak allochtone vrijwilligers.
 - w. Het werkloosheidspercentage van het CBS wordt berekend op basis van de werkzame beroepsbevolking, dat wil zeggen het aantal 15-64-jarigen die 12 uur of meer per week werken of willen werken. In de Sociale Atlas worden alle 15-64-jarigen tot de beroepsbevolking gerekend, hetgeen de verschillende percentages verklaart.
 - x. In deze paragraaf worden cijfers weergegeven uit de Stadsenquête. Daarom komt het aandeel inwoners dat vrijwilligerswerk doet niet exact overeen met de cijfers in andere teksten over vrijwilligerswerk (hoofdstuk 3 en 7), die zijn gebaseerd op de Wijkpeiling.
 - y. Overige etniciteiten zijn in dit verband inwoners van andere etniciteit dan de Nederlandse, Nederlands-Indische, Surinaamse, Antilliaanse, Turkse of Marokkaanse.
 - z. Lager opleidingsniveau: maximaal MAVO, LBO, VBO, lagere school of analfabeet. Midden opleidingsniveau: maximaal VWO, HAVO, MBO of "anders". Hoger opleidingsniveau: HBO en WO.